

University of Groningen

Procesevaluatie van de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals die betrokken zijn bij het project Slim Leven

Dolstra, Renate; Tuinstra, Jolanda

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2015

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Dolstra, R., & Tuinstra, J. (2015). *Procesevaluatie van de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals die betrokken zijn bij het project Slim Leven: Kwalitatieve verkenning van de succes- en faalfactoren van de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals*. Science Shops RUG.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Procesevaluatie van de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals die betrokken zijn bij het project Slim Leven

Kwalitatieve verkenning van de succes- en faalfactoren van de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals.

Renate Dolstra
Studentnummer: 2592509
Masterscriptie Sociologie van Gezondheid, Zorg en Welzijn
Scriptiebegeleider: dr. J. Tuinstra
Referent: dr. D.G. van Tol

© Groningen, augustus 2015

Colofon

Vraagnummer: GV27/2013

Titel: Procesevaluatie van de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals die betrokken zijn bij het project Slim Leven

Auteur: Renate Dolstra

Begeleider: Dr. J. Tuinstra, UMCG, Afdeling Gezondheidswetenschappen, Wetenschapswinkel Geneeskunde en Volksgezondheid

Referent: Dr. D.G. van Tol, Rijksuniversiteit Groningen, Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen, Sociologie

Vraagindiener: Mevrouw A. Kok, projectleider Slim Leven, MJD

Uitgave: Wetenschapswinkel Geneeskunde en Volksgezondheid, UMCG.
Adres: Hanzeplein 1, 9713 GZ Groningen

Telefoon: 050 - 363 9080 (coördinator Dr. J. Tuinstra)

Email: j.tuinstra01@umcg.nl

Datum: 26 augustus 2015

Voorwoord

Voor u ligt mijn afstudeerscriptie voor de studie Sociologie richting Gezondheid, Zorg en Welzijn. In het kader van mijn afstudeerscriptie heb ik onderzoek gedaan naar de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals bij de leefstijlinterventie Slim Leven.

Het begon allemaal met een telefoontje naar mevrouw Tuinstra met de vraag of ik mijn afstudeerscriptie kon en mocht schrijven bij de Wetenschapswinkel Geneeskunde en Volksgezondheid. Er werd mij toen een erg interessant project aangeboden genaamd Slim Leven, waarbij het doel is om bewoners in de wijk Vinkhuizen in Groningen gezonder te laten leven en meer te laten participeren in de wijk. Het project past erg goed bij mij aangezien ik vóór de studie Sociologie, Voeding en Diëtetiek bij de Hanzehogeschool heb gestudeerd. Ik had dus al een grote interesse in gezondheid en leefstijl.

Eerst heb ik vanaf december 2014 tot eind januari 2015 stage gelopen bij het project Slim Leven. Mevrouw Kok, de projectleider, heeft mij betrokken bij allerlei activiteiten en vergaderingen waardoor ik een goed beeld kon vormen van Slim Leven en alle betrokkenen. Slim Leven bevond zich op dat moment in de opstartende fase en ik heb meegewerkt bij het werven van deelnemers, bij de open dag, het opstellen van allerlei formulieren en het schrijven van een handleiding.

Tijdens mijn stage heb ik veel geleerd en heb het ook als een erg leuke tijd ervaren. De vrijwilligers en de professionals waren zeer vriendelijk en voor mijn gevoel is Slim Leven ook een beetje mijn project geworden. Uiteindelijk is besloten, samen met mevrouw Tuinstra en mevrouw Kok, om de samenwerking te onderzoeken tussen de vrijwilligers en de professionals.

Ik heb veel geleerd door het houden van interviews en het schrijven van de afstudeerscriptie. Maar ik heb dit allemaal niet kunnen doen zonder de hulp, de feedback en de begeleiding van mevrouw Tuinstra. Ik wil mevrouw Tuinstra dan ook hartelijk bedanken voor haar begeleiding. Verder wil ik meneer Van Tol bedanken voor de feedback die mij verder heeft geholpen bij het schrijven van de afstudeerscriptie. Daarnaast wil ook mevrouw Kok bedanken dat zij mij de kans heeft gegeven mee te mogen kijken bij de leefstijlinterventie Slim Leven, voor haar hulp bij het werven van participanten en natuurlijk voor haar enthousiasme en gezelligheid. En niet te vergeten wil ik alle participanten die bereid waren om mee te werken aan een interview ook bedanken.

Als laatste wil ik uiteraard mijn ouders bedanken. Mijn moeder omdat zij mijn teksten heeft doorgelezen en voorzien heeft van feedback. En beide ouders voor de steun die ze mij hebben gegeven tijdens de gehele studie.

Na dit voorwoord gelezen te hebben, wens ik u allen veel plezier bij het lezen van de afstudeerscriptie over de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals bij het project Slim Leven!

Renate Dolstra

Inhoud

Samenvatting.....	6
1 Inleiding	8
1.1 Slim Leven.....	8
1.2 Aanleiding.....	8
1.3 De organisatie bij Slim Leven.....	10
1.4 Maatschappelijke relevantie	11
1.5 Sociologische relevantie	11
1.6 Probleemstelling.....	12
2 Theorie.....	13
2.1 Model van Interdisciplinaire Samenwerking.....	13
2.2 Onderzoeksmodel	18
3 Methoden	19
3.1 Procesevaluatie	19
3.2 Betrokkenen, werving en respons bij de interviews	19
3.3 Interviewopzet	21
3.4 Dataverzameling.....	22
3.5 Analyse van de interviews en de observaties	22
4 Resultaten.....	24
4.1 Rolverdeling en verantwoordelijkheden	24
4.2 Afhankelijkheid	30
4.3 Gemeenschappelijke doelen	32
4.4 Structurele kenmerken.....	35
4.5 Communicatie en informatievoorziening.....	40
4.6 Professionele rol.....	42
4.7 Procesreflectie.....	42
5 Conclusie en Discussie	44
5.1 Conclusie	44
5.2 Discussie	50
5.3 Sterke en zwakke punten	57
5.4 Aanbevelingen.....	59
Literatuur.....	61
Bijlage 1 Officiële mail participanten interview	66
Bijlage 2 Interviewopzet.....	67

Samenvatting

Doordat in deze tijden veel mensen overgewicht hebben en te weinig bewegen is de leefstijlinterventie Slim Leven gestart om de inwoners in de wijk Vinkhuizen in Groningen te helpen een betere leefstijl te krijgen. Daarnaast zet Slim Leven in op meer participatie in de wijk Vinkhuizen. Participatie wordt vaak in combinatie genoemd met de participatiesamenleving en de WMO, waarbij mensen meer voor elkaar moeten zorgen en elkaar moeten helpen en daarnaast meer eigen verantwoordelijkheid moeten nemen voor zichzelf maar ook voor de omgeving. Door de participatiesamenleving wordt de 'civil society' belangrijker. Met 'civil society' wordt bedoeld dat burgers vrijwillig samenwerken aan kleinschalige burgerinitiatieven. Daaronder vallen ook vrijwillige groepsactiviteiten en organisaties. Bij Slim Leven zetten vrijwilligers zich in om de participatie in de wijk te vergroten en de leefstijl van de inwoners te helpen verbeteren.

Om het doel van Slim Leven te kunnen realiseren werken vrijwilligers samen met professionals. Samenwerken gaat lang niet altijd gemakkelijk door verschillende belangen, meningen en doelen. Om die reden is de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals bij het project Slim Leven onderzocht. Daarbij is onderzocht wat de succes- en faalfactoren zijn bij die samenwerking. Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van het model van Interdisciplinaire Samenwerking (Bronstein, 2003). Het model is als leidraad gebruikt voor de interviews die zijn gehouden met vrijwilligers en professionals die betrokken zijn bij het project Slim Leven. In totaal zijn dertien participanten geïnterviewd, waarvan acht vrijwilligers en vijf professionals. Alvorens de interviews waren gehouden, is de samenwerking tussen de vrijwilligers en professionals geobserveerd gedurende tien weken. De observaties zijn een aanvulling op de interviews.

Op basis van de interviews en de observaties kan geconcludeerd worden dat de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals bij het project Slim Leven verbeterd kan worden. Er is een aantal succes- en faalfactoren die de samenwerking beïnvloedt. Een succesfactor is dat vrijwilligers en professionals afhankelijk van elkaar zijn en elkaar nodig hebben waardoor een samenwerking ontstaat. Een faalfactor binnen de samenwerking is dat er geen gemeenschappelijk doel is waar gezamenlijk aan gewerkt wordt. Bij het behalen van het gemeenschappelijke doel is het verstanding om de doelgroep te betrekken. Een andere faalfactor is de afwezigheid van procesreflectie tussen de vrijwilligers en professionals. Om tijdig te kunnen ingrijpen en veranderingen aan te brengen is de projectreflectie een belangrijke voorwaarde voor een goede samenwerking.

Ook is er een aantal factoren die de samenwerking zowel positief als negatief beïnvloedt. De professionele rol is zo'n factor, er wordt niet altijd aan normen en waarden gehouden binnen de samenwerking. Daarnaast zijn structurele kenmerken zowel een succes- en faalfactor. Belangrijke structurele kenmerken voor de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals zijn samenwerkingspartners, kennis en kunde en duidelijke afspraken. Samenwerkingspartners zijn nodig voor accommodaties, het organiseren van activiteiten, het doorverwijzen van deelnemers en het trainen van vrijwilligers. Er is echter onvoldoende contact met samenwerkingspartner. Onder kennis en kunde valt het aanbieden van trainingen en cursussen aan de vrijwilligers, zodat vrijwilligers de taken goed kunnen uitvoeren. De cursussen en trainingen zijn echter te laat aangeboden. Over de kennis en kunde van professionals is niet veel naar voren gekomen. Wel blijkt dat de professionals bij Slim Leven onervaren zijn met projecten als Slim Leven.

Er zijn ook een tweetal factoren naar voren gekomen die niet benoemd worden door Bronstein, maar wel belangrijk blijken te zijn voor de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals. Een daarvan zijn rolverdeling en verantwoordelijkheden en zijn zowel een succes- als een faalfactor binnen Slim Leven. De rol en verantwoordelijkheden van de professionals zijn duidelijk, maar die van de vrijwillige begeleiders onvoldoende. Ook blijkt een goede communicatie en informatievoorziening zowel een positieve en negatieve invloed te hebben op de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals. Zo blijkt er onvoldoende te worden gereageerd op mails en de informatievoorziening kan beter, de ervaringsbijeenkomsten werken bevorderend voor de samenwerking.

De genoemde resultaten kunnen gebruikt worden om veranderingen aan te brengen binnen het project om de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals te verbeteren. Hoewel het onderzoek was gericht op de leefstijlinterventie Slim Leven, kunnen de resultaten mogelijk ook gebruikt worden voor andere soortgelijke interventies die in het kader van de participatiesamenleving en de WMO meer willen inzetten op vrijwilligers en buurtbewoners.

1 Inleiding

1.1 Slim Leven

Het huidige onderzoek richt zich op de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals bij de leefstijlinterventie Slim Leven. Slim Leven is opgezet, vormgegeven en wordt ook uitgevoerd door vrijwilligers, in samenwerking met professionals in de wijk Vinkhuizen in Groningen. Het doel van de interventie is de gezondheid van de inwoners in deze wijk te verbeteren en de sociale participatie in de wijk te vergroten. Om die reden is een project gestart waarbij wordt samengewerkt met zowel wijkbewoners en zorg- en beweegaanbieders die werkzaam zijn op het gebied van het sociale- en het gezondheidsdomein (ZonMw-aanvraag, 2014). Vooral in deze tijd, waarin bezuinigd wordt op de gezondheidszorg, is het belangrijk dat er wordt samengewerkt om de gezondheid van burgers te bevorderen en de kosten laag te houden (Leurs, 2010). Daarnaast kan het doel van Slim Leven niet gerealiseerd worden door alleen vrijwilligers en is er meer expertise, kennis en vaardigheden nodig om de gezondheid en de participatie in Vinkhuizen te bevorderen (Savelsbergh & Nauta, 2014). Om die reden is het belangrijk dat er interdisciplinair wordt samengewerkt.

Samenwerken gaat, om verschillende redenen, lang niet altijd gemakkelijk. Zo hangt interdisciplinaire samenwerking af van de externe omgeving, de samenstelling van het team, het proces en heersende normen en waarden (Savelsbergh & Nauta, 2014). Doordat samenwerking soms moeizaam verloopt, wordt in de huidige studie onderzocht wat de succes- en faalfactoren zijn van de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals bij het project Slim Leven.

1.2 Aanleiding

Uit landelijk onderzoek is bekend dat 49% van de Nederlanders overgewicht heeft (CBS, 2013). Daarnaast beweegt 68% van de volwassenen te weinig (Hildebrandt, Chorus & Stubbe, 2010). Deze getallen zijn voor een belangrijk deel te wijten aan een ongezonde leefstijl (RIVM, 2014). Een ongezonde leefstijl verhoogt, naast overgewicht, de kans op het krijgen van chronische ziektes (RIVM, 2014) en daarmee stijgen de zorgkosten (CBS, 2013). Een ongezonde leefstijl hangt bovendien samen met een lage sociaal economische status (SES) (Knoops & Van den Brakel, 2010). Zo leven mensen met een lage SES gemiddeld minder lang dan mensen met een hoge SES, voelen ze zich minder gezond en krijgen vaker chronische aandoeningen (Knoops & Van den Brakel, 2010).

Een wijk waar relatief veel mensen wonen met een lage SES en waar relatief veel mensen overgewicht hebben en te weinig bewegen, is de wijk Vinkhuizen in de stad Groningen (Gemeente Groningen, 2010). Om die reden is er specifiek in de wijk Vinkhuizen de leefstijlinterventie Slim Leven gestart, waarbij zowel aandacht wordt besteed aan beweging als aan voeding. Uit studies blijkt dat de combinatie van beweging en voeding leidt tot meer gewichtsverlies op de lange termijn dan bij afzonderlijke interventies met alleen voeding of beweging (Wu, Gao, Chen & Van Dam, 2009).

Naast het doel om de leefstijl en daarmee de gezondheid van de inwoners in Vinkhuizen te verbeteren, beoogt Slim Leven ook de participatie in de wijk Vinkhuizen te bevorderen. Het bevorderen van de participatie is wenselijk omdat, vergeleken met de rest van Groningen, de participatie in Vinkhuizen beneden gemiddeld is (Van Teerns, Daalman, De Jong, Straatsma & Zwanenberg, 2013). Wanneer er weinig sociale participatie is, neemt de kwetsbaarheid van gezinnen toe doordat gezinnen minder ondersteuning krijgen vanuit hun omgeving (De Vos, 2003). Daarnaast wordt een toename gezien van angstgevoelens in gebieden met weinig sociale participatie (De Vos,

2003). Om de participatie in de wijk te bevorderen worden vrijwilligers en buurtbewoners ingezet bij het project Slim Leven. Het doel om de participatie te bevorderen in de wijk, past goed binnen de participatiesamenleving (Tonkers, 2015).

In de participatiesamenleving zullen mensen elkaar meer moeten ondersteunen en helpen omdat de overheid minder zorgtaken op zich neemt (Tonkers, 2015). In de troonrede van 2013 sprak Koning Willem-Alexander over de transitie van de verzorgingsstaat naar de participatiesamenleving: “In deze tijd willen mensen hun eigen keuzes maken, hun eigen leven inrichten en voor elkaar kunnen zorgen. Het past in die ontwikkeling zorg en sociale voorzieningen dicht bij mensen en in samenhang te organiseren. Om dit te bereiken, decentraliseert de regering overheidstaken” (Rijksoverheid, 2013). Slim Leven is tot stand gekomen door samenwerking tussen vrijwilligers, buurtbewoners en zorg- en beweegaanbieders in de wijk en past daarmee goed binnen de ambities van de participatiesamenleving.

In het kader van de participatiesamenleving wordt vanuit de overheid dus meer actief burgerschap verwacht: inwoners participeren, zijn betrokken in de wijk en nemen verantwoordelijkheid voor zichzelf en voor de omgeving (Brisson & Usher, 2005). Binnen de participatiesamenleving wordt de ‘civil society’ steeds belangrijker (Tonkers, 2015). De ‘civil society’ houdt in dat burgers vrijwillig samenwerken aan kleinschalige burgerinitiatieven (Commissie toekomst lokaal bestuur, 2006). Onder de ‘civil society’ vallen ook vrijwillige groepsactiviteiten en organisaties, waarbij de focus ligt op publieke actie en participatie (Vinod, 2006). Slim Leven is een vrijwilligersorganisatie onder leiding van professionals en organiseert vrijwillige groepsactiviteiten waaraan bewoners deel kunnen nemen. Door gezamenlijk activiteiten te ondernemen zijn mensen in staat gemeenschappelijke doelen te bereiken zoals het verbeteren van de gezondheid in de wijk (Dash, 2001). Daar komt bij dat burgers die deelnemen aan de ‘civil society’ meer solidair zijn en meer participeren, wat wordt beoogd met de participatiesamenleving (Karolewski, 2006). Vrijwilligers en buurtbewoners hebben dan ook een belangrijke rol bij Slim Leven (Projectplan, 2014). Programma’s waarbij bewoners het heft in eigen hand nemen zorgt, naast meer actieve burgers, voor meer langdurige uitkomsten in lage SES gebieden (Brisson & Usher, 2005).

Slim Leven past binnen de participatiesamenleving, maar sluit ook goed aan op de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). De WMO heeft namelijk als doel de zelfredzaamheid, actief burgerschap en de maatschappelijke participatie te bevorderen om zo de oplopende zorgkosten in te perken en daarnaast de sociale samenhang en cohesie te verbeteren. Mensen zijn met de invoering van de WMO nog meer zelf verantwoordelijk geworden voor het zoeken van hulp in de eigen omgeving of bij vrijwilligersorganisaties. Pas wanneer dat niet voldoende heeft opgeleverd kan via de gemeente een beroep worden gedaan op zorgprofessionals (SCP, 2010). Bij Slim Leven werken vrijwilligers, buurtbewoners en professionals samen om de gezondheid te bevorderen en de participatie te verbeteren.

Naast de inzet van vrijwilligers en buurtbewoners wordt er bij Slim Leven interdisciplinair samengewerkt met huisartsen, een buurtwerker, wijkverpleegkundigen en professionals uit verschillende organisaties zoals 't Vinkhuys en Maatschappelijk Juridische Dienstverlening (MJD) (ZonMw-aanvraag, 2014). Door interdisciplinair samen te werken worden verschillende ervaringen, kennis en vaardigheden bijeengebracht, waardoor er beter kan worden ingespeeld op de behoeften

van de doelgroep en er beter gewerkt kan worden aan het bevorderen van de leefstijl en de gezondheid (Gerritsen & Nauta, 2008).

Kortom de aanpak van Slim Leven past goed binnen het huidige beleid en ontwikkelingen, waarbij meer participatie wordt verlangd van de bewoners in samenwerking met professionals uit de wijk.

1.3 De organisatie bij Slim Leven

Slim Leven is voortgekomen uit het project ‘Dik Doun in Grunn’ van de gemeente Groningen, wat later ‘Vinkhuizen op je Gezondheid’ is gaan heten (Nanninga, Nijland, Van Dijk & De Jong, 2014). ‘Vinkhuizen op je Gezondheid’ liep van 2010 tot 2014 en had als doel om de overgewichtproblematiek aan te pakken door middel van een wijkgerichte en integrale aanpak. ‘Vinkhuizen op je Gezondheid’ heeft verschillende partijen betrokken bij het project, zo ook bewoners in de wijk zelf. Daarnaast is er gebruik gemaakt van bestaande voorzieningen en structuren. Binnen bestaande activiteiten is het thema gezonde leefstijl toegevoegd, maar er zijn ook nieuwe activiteiten ontwikkeld. Het resultaat van het project was dat professionals onderling meer zijn gaan samenwerken. Beoogd was om ook samen te werken met basisscholen, maar dat is niet van de grond gekomen. Daarnaast blijkt het moeilijk om het project continu op de agenda te houden. Het overgewicht in Vinkhuizen is licht afgenomen, maar dat kan op basis van de resultaten niet worden toegeschreven aan het project ‘Vinkhuizen op je Gezondheid’ (ZonMw, n.d.).

Slim Leven beoogt een aanvulling te zijn op ‘Vinkhuizen op je Gezondheid’ en maakt zoveel mogelijk gebruik van de kennis, ervaring en producten van dat project. Daarnaast heeft Slim Leven contact gezocht met professionals die ook bij ‘Vinkhuizen op je Gezondheid’ betrokken waren (Projectplan, 2014).

Slim Leven is opgezet door de Maatschappelijk Juridische Dienstverlening (MJD) in Vinkhuizen. De coördinatie, registratie en monitoring van het project valt onder de MJD. MJD heeft een denktank samengesteld met vrijwillige ervaringsdeskundigen, wijkbewoners en een projectleider van Slim Leven die werkzaam is bij de MJD. De ervaringsdeskundigen hebben in de denktank een actieve en adviserende rol gekregen over de projectinhoud, doelen en de aanpak van het project Slim Leven (Projectplan, 2014). Er zijn verschillende brainstormsessies gehouden, waar het projectvoorstel uit voort is gekomen. Daarnaast is er door Hanzehogeschool studenten een buurtonderzoek gehouden. Uit het buurtonderzoek is gebleken dat één derde van de inwoners in Vinkhuizen meer zou willen bewegen en een kwart van de inwoners meer kennis zou willen opdoen over voeding. Het project is opgebouwd op basis van bestaande interventies, initiatieven, ervaringen en ideeën uit de wijk (ZonMw-aanvraag, 2014).

Bij het project Slim Leven wordt naast de ervaringsdeskundigen, wijkbewoners en projectleider ook samengewerkt met organisaties en professionals uit de wijk. Er wordt o.a. samengewerkt met het wijkcentrum ‘t Vinkhuys, gezondheidscentrum de Vuursteen, de MJD, buurthuizen, BeSlim¹ en het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Die samenwerking is met name nodig voor de werving van deelnemers en voor aanvullende ondersteuning zoals het geven van trainingen en het beschikbaar stellen van accommodaties voor de verschillende activiteiten. Slim Leven probeert zoveel mogelijk contacten te onderhouden met zorgprofessionals in de wijk en ze te betrekken vanaf het begin van

---

¹ BeSlim is een project in Vinkhuizen om kinderen gezonder te laten leven, er wordt vooral ingezet op bewegen.

het project omdat de overgewichtproblematiek om een brede aanpak vraagt (ZonMw-aanvraag, 2014).

Binnen Slim Leven is de projectleider eindverantwoordelijk en coördineert het project, werft vrijwilligers en onderhoudt contacten met externe partijen. De projectleider wordt ondersteund door twee vrijwillige coördinatoren. Er is een coördinator die zich bezighoudt met de coördinatie van het beweeggedeelte van het project en een coördinator die zich bezighoudt met de coördinatie van het voedingsgedeelte. De organisatie en uitvoering van de activiteiten en daarnaast de begeleiding van de deelnemers bij de leefstijlverandering wordt uitgevoerd door vrijwillige begeleiders. De vrijwillige begeleider stelt samen met de deelnemer doelen op. En de deelnemer wordt ondersteund door de vrijwillige begeleider bij het behalen van die doelen. Ook geven sommige vrijwilligers trainingen aan de deelnemers zoals Bootcamp en hardlopen. Verder zijn er vrijwilligers die voedingsworkshops aanbieden over gezonde voeding of een rondleiding geven door een supermarkt. De vrijwillige begeleiders worden begeleid en aangestuurd door de projectleider en de vrijwillige coördinatoren. Verder is er een stuurgroep aangesteld, met daarin de projectleider en belangrijke professionals van de MJD en 't Vinkhuys, die de voortgang controleren en meedenken over de invulling van het project (Projectplan, 2014).

1.4 Maatschappelijke relevantie

Door de ontwikkelingen en veranderende wetgeving trekt de overheid zich meer terug op het gebied van zorg en welzijn. Dat betekent dat burgers meer taken op zich zullen moeten nemen en zich meer zullen inzetten als vrijwilliger in hun wijk (Engbersen & Snel, 2015). Vrijwilligers en buurtbewoners hebben dan ook een belangrijke rol binnen Slim Leven. Echter blijkt dat mensen met een lage SES minder participeren in hun buurt en dat geldt tevens voor vrijwilligerswerk. Om buurtinitiatieven in lage SES gebieden te stimuleren is ondersteuning nodig van o.a. professionals (Engbersen & Snel, 2015). Bij Slim Leven werken vrijwilligers samen met professionals om de participatie in de wijk te vergroten en de leefstijl van mensen te bevorderen. Professionals hebben met name een ondersteunende rol en de vrijwilligers een uitvoerende rol. Steeds vaker worden soortgelijke projecten als Slim Leven opgezet (Beltman, Sok, Lucassen & Royers, 2012). Het project past goed binnen de huidige ontwikkelingen en veranderende wetgeving op het gebied van de WMO en de participatiesamenleving waarbij de 'civil society' steeds belangrijker wordt. Slim Leven kan daarom een goed voorbeeld voor andere wijken zijn die meer willen inzetten op actief burgerschap.

De samenwerking tussen vrijwilligers, buurtbewoners en professionals kan door verschillende belangen, meningen en doelen moeizaam verlopen (Jacobs, 2005). Daarbij valt te denken aan het overnemen van taken van professionals door vrijwilligers (Peters & Van de Maat, 2012). Een slechte samenwerking tussen vrijwilligers en professionals wordt als belemmerende factor gezien bij de implementatie van een leefstijlinterventie (Mulder & Wagemakers, 2010). Om die reden is het ook relevant om te onderzoeken hoe de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals eruit ziet binnen het project Slim Leven. Daarnaast zal worden onderzocht wat de succes- en faalfactoren zijn bij die samenwerking. Daarvan kan geleerd worden binnen het project, maar ook andere projecten kunnen gebruikmaken van die kennis en ervaring en daar hun voordeel mee doen.

1.5 Sociologische relevantie

Naast de maatschappelijke relevantie is er ook een sociologische relevantie van het onderzoek. Sociologie houdt zich bezig met sociale structuren, sociale relaties, gedrag en sociale processen

(Clarke, 2010). Bij Slim Leven werken veel verschillende mensen samen. Door samen te werken ontstaan er sociale structuren en sociale relaties binnen Slim Leven, waarbij iedereen een rol vervult. Een organisatie als Slim Leven heeft invloed op het gedrag van mensen door de rol die iemand heeft binnen de organisatie, maar ook door de heersende normen die passen bij de rol (Jaffee, 2008). Het is sociologisch dan ook interessant te onderzoeken hoe het proces van samenwerking eruit ziet en wat daarbij succesvol is en minder succesvol. Binnen het huidige onderzoek is de sociale organisatie van Slim Leven het onderzoeksobject.

Naast dat het interessant is om het proces van de samenwerking te onderzoeken, is het huidige onderzoek ook sociologisch relevant omdat de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals om een andere aanpak vraagt dan wanneer alleen professionals samenwerken (Jacobs, 2005). De samenwerking tussen de vrijwilligers en professionals bij de wijkgerichte leefstijlinterventie Slim Leven wordt onderzocht aan de hand van de theorie van Bronstein (2003). Die theorie is een model voor de samenwerking tussen professionals. Het is dan ook interessant om te onderzoeken welke punten belangrijk zijn bij de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals en of dat nieuwe inzichten en kennis oplevert over die vorm van samenwerking.

1.6 Probleemstelling

Het huidige onderzoek richt zich op de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals bij de leefstijlinterventie Slim Leven.

De probleemstelling van het huidige onderzoek is:

Wat zijn de succes- en faalfactoren van de samenwerking tussen de vrijwilligers en professionals die betrokken zijn bij het project Slim Leven?

De probleemstelling wordt onderzocht aan de hand van de theorie van Bronstein (2003). In het theoriehoofdstuk wordt uitgebreider ingegaan op het model van Interdisciplinaire Samenwerking van Bronstein (2003). Op basis van het model worden deelvragen geformuleerd die, naast de probleemstelling, in dit onderzoek centraal staan.

2 Theorie

Er is gekozen om de theorie van Bronstein (2003) te gebruiken voor het huidige onderzoek. De theorie van Bronstein (2003) is een model van Interdisciplinaire Samenwerking. Bronstein (2003) geeft in haar model voorwaarden weer voor een goede interdisciplinaire samenwerking en geeft daarnaast aan welke factoren van invloed zijn op de kwaliteit van een samenwerking. Het model sluit goed aan op wat er in dit onderzoek onderzocht wordt, namelijk de succes- en faalfactoren van de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals. Het model van Bronstein (2003) fungeert daarom als leidraad om de probleemstelling van dit onderzoek te onderzoeken. In 2.1 wordt het model van Interdisciplinaire Samenwerking besproken (Bronstein, 2003). Bij de bespreking van het model wordt gerefereerd naar verschillende onderzoeken die gedaan zijn naar leefstijlinterventies. Bij veel leefstijlinterventies wordt niet samengewerkt met vrijwilligers, maar alleen met professionals. Om die reden is ook gekeken naar andere interventies waarbij wel wordt samengewerkt met vrijwilligers. Daardoor wordt een beeld verkregen van belangrijke factoren voor de samenwerking bij zowel leefstijlinterventies als bij de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals. In 2.2 is op basis van de theorie het onderzoeksmodel weergegeven en zijn de deelvragen geformuleerd die, naast de probleemstelling, in het onderzoek centraal staan.

2.1 Model van Interdisciplinaire Samenwerking

Bronstein (2003) onderscheidt in het model van Interdisciplinaire Samenwerking twee onderdelen. Het eerste onderdeel geeft de voorwaarden weer voor een goede samenwerking tussen verschillende disciplines: afhankelijkheid, nieuwe professionele activiteiten, flexibiliteit, gemeenschappelijke doelen en procesreflectie. De voorwaarden moeten allemaal aanwezig zijn, wil er een goede interdisciplinaire samenwerking ontstaan (Bronstein, 2003). Het tweede onderdeel geeft factoren weer die de kwaliteit van de samenwerking beïnvloeden en dat zijn volgens Bronstein (2003) professionele rol, structurele kenmerken en persoonlijke kenmerken. Wanneer een factor aanwezig is, heeft dat een positieve invloed op de samenwerking. De afwezigheid van een factor heeft een negatieve invloed op de interdisciplinaire samenwerking.

Uit onderzoeken naar leefstijlinterventies zoals 'Beweeegkuur' (Aalbers, Preller, Den Hartog & Wagemakers, 2013) en 'De wijk: een bron van energie' (Mulder & Wagemakers, 2010) is gebleken dat de succes- en faalfactoren voor de samenwerking overeenkomen met factoren die naar voren komen in het model van Interdisciplinaire Samenwerking (Bronstein, 2003). Uit onderzoek naar onder andere het project 'Burgerinterventieteam' (Lammersen, 2010) en de 'Maatjesprojecten' (Dekker & Braam, 2010), waarbij vrijwilligers samenwerken met professionals, bleek ook dat succes- en faalfactoren overeenkwamen met de factoren uit het model van Bronstein (2003). Hoewel het model van Bronstein (2003) oorspronkelijk is ontwikkeld voor de samenwerking tussen maatschappelijk werkers en andere disciplines, komen de factoren overeen met andere vormen van samenwerking en om die reden is er voor gekozen het model te gebruiken om de samenwerking bij Slim Leven te onderzoeken.

Hieronder worden de verschillende factoren uit het model van Interdisciplinaire Samenwerking (Bronstein, 2003) toegelicht en wordt er gerefereerd naar andere leefstijlinterventies en interventies waarbij wordt samengewerkt met vrijwilligers. Eerst zullen de voorwaarden worden besproken voor een goede interdisciplinaire samenwerking. Daarna zullen de factoren worden besproken die de kwaliteit van de samenwerking beïnvloeden.

Afhankelijkheid

De eerste voorwaarde voor een goede interdisciplinaire samenwerking, is dat mensen afhankelijk van elkaar zijn bij het realiseren van doelen en het vervullen van taken. Wanneer professionals elkaar nodig hebben om gezamenlijk iets voor elkaar te krijgen, zijn ze afhankelijk van elkaar en daardoor ontstaat er een samenwerking. Het voordeel van interdisciplinair samenwerken is dat door het samenbrengen van verschillende expertises en kennis er meer creatieve oplossingen worden aangedragen voor problemen. Daarnaast kunnen de taken worden toebedeeld aan de professional die het meest verstand heeft van de taak en weet hoe de taak moet worden aangepakt. Aangezien professionals verschillende rollen en taken hebben in de dagelijkse professie en in de interdisciplinaire samenwerking, is het voor de duidelijkheid nodig om die rollen en taken goed uit elkaar te houden (Bronstein, 2003). Afhankelijkheid bij een interdisciplinaire samenwerking kenmerkt zich volgens Bronstein (2003) door formele en informele tijdsbesteding, onderlinge communicatie en respect hebben voor elkaar.

Uit studies naar leefstijlinterventies komt ook naar voren dat bij interdisciplinaire samenwerking partijen afhankelijk van elkaar zijn voor bijvoorbeeld het succesvol laten verlopen van de interventie. Zo hebben Mulder en Wagemakers (2010) onderzoek gedaan naar de leefstijlinterventie 'De wijk: een bron van energie'. Aan het project deden zes gemeentes in Nederland mee. Een voorwaarde voor deelname was dat de gemeente, sportservices en de GGD samenwerkten. Sleutelfiguren zijn ingezet bij de opzet en de uitvoering van de interventie. Uit het onderzoek is gebleken dat goede onderlinge relaties bevorderend werken voor de interdisciplinaire samenwerking (Mulder & Wagemakers, 2010). Uit onderzoek naar het project 'Dik Doun in Grunn', is naar voren gekomen dat wanneer professionals afhankelijk van elkaar zijn, het belangrijk is dat er gekeken wordt naar de verschillende belangen van de partijen, waardoor de samenwerking beter verloopt (ZonMw, n.d.). Verder blijkt uit onderzoek dat gezelligheid, groepsgevoel (Van der Klein, Bultink & Van der Gaag, 2012) en vertrouwen hebben in elkaar bevorderend werkt voor de samenwerking wanneer partijen afhankelijk van elkaar zijn (Runia & Machielse, 2012).

Bij vrijwilligersprojecten zijn vrijwilligers en professionals afhankelijk van elkaar voor het succesvol laten verlopen van het project. Veel vrijwilligersprojecten ondervinden problemen bij het werven van voldoende vrijwilligers. Dat bleek ook bij de 'Maatjesprojecten' en bij het 'Burgerinterventieteam' (Dekker & Braam, 2010; Lammersen, 2010). Bij de samenwerking tussen professionals en vrijwilligers is het belangrijk dat vrijwilligers zich ook voor langere tijd willen en kunnen binden, zich inzetten en niet vroegtijdig afhaken (Runia & Machielse, 2012).

Nieuwe professionele activiteiten

De tweede voorwaarde voor een goede interdisciplinaire samenwerking zijn nieuwe professionele activiteiten. Bij het ontwikkelen van nieuwe professionele activiteiten, die niet door één persoon georganiseerd kan worden, is het nodig om interdisciplinair samen te werken. Wanneer er geen nieuwe activiteiten ontwikkeld zouden worden is er ook geen noodzaak tot samenwerking. Niet alleen de service naar cliënten kan door de samenwerking veranderen, maar ook de structuur, het beleid en de service op andere gebieden. Door met andere sleutelfiguren, organisaties en instellingen samen te werken kunnen er meer activiteiten gericht op de doelgroep worden georganiseerd (Bronstein, 2003).

Bronstein (2003) gaat uit van de samenwerking tussen professionals. Bij de samenwerking tussen professionals en vrijwilligers krijgen professionals ook andere taken en activiteiten, maar ontstaan er ook nieuwe activiteiten die vrijwilligers en ook buurtbewoners op zich nemen. Zo worden vrijwilligers op het gebied van de jeugdzorg steeds vaker ingezet. Professionals zouden, volgens Van der Klein et al. (2012), met name een ondersteunende taak moeten hebben en de betrokkenheid van burgers moeten stimuleren, waarbij de professional een soort coach is van de vrijwilliger. Onder andere het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) zou daarbij kunnen fungeren als netwerkorganisatie tussen professionals en burgers (Runia & Machielse, 2012). De implementatie en de uitvoering van een interventie wordt daarbij overgelaten aan de vrijwilligers (Flink, Kreuger, De Haan, Burdorf & Burema, 2014).

Flexibiliteit

Flexibiliteit is ook een voorwaarde voor een goede interdisciplinaire samenwerking (Bronstein, 2003). Dat blijkt ook uit het onderzoek van Oliver en Peck (2008), zij hebben onderzoek gedaan naar de samenwerking bij een interdisciplinair team van een hospice en daaruit bleek dat het bij die samenwerking belemmerend heeft gewerkt dat mensen weinig flexibel waren. Flexibiliteit houdt volgens Bronstein (2003) in dat mensen zich niet vastklampen aan hun rol en dus verder denken dan hun rol. Om tot een goede samenwerking te komen is het nodig dat professionals zich kunnen aanpassen en zich flexibel opstellen. De verdeling van rollen moet niet alleen afhangen van de professie, maar ook van de behoeften van de organisaties, situatie en andere professionals (Kane, 1980). Wanneer professionals zich flexibel opstellen zal er ook sneller tot een compromis worden gekomen wanneer teamleden het niet met elkaar eens zijn, waardoor de samenwerking beter verloopt (Bronstein, 2003). Uit de literatuur blijkt dat bij de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals het belangrijk is dat professionals flexibel zijn met werktijden en bereikbaar zijn indien vrijwilligers problemen ervaren (Van der Gaag & Van der Klein, 2012).

Gemeenschappelijke doelen

Bronstein (2003) noemt daarnaast het hebben van gemeenschappelijk haalbare doelen als een voorwaarde voor interdisciplinaire samenwerking. Ook uit het onderzoek van Solheim, McElmurry en Kim (2007) waarbij de multidisciplinaire samenwerking in de eerstelijnszorg is onderzocht, blijkt dat het hebben van duidelijke doelen erg belangrijk is. Er ontstaat een samenwerking doordat er gezamenlijk verantwoordelijkheid wordt gedragen voor het bereiken van het gemeenschappelijke doel. Daarbij is het belangrijk dat iedereen ook verantwoordelijkheid neemt voor het eigen aandeel in het succes en falen bij het bereiken van de doelen (Bronstein, 2003). Leden van het interdisciplinaire team voelen zich meer betrokken en verantwoordelijk wanneer zij ook betrokken worden bij het teamproces, daaronder vallen discussies en beslissingen maken (Vermeer, Van Assema, Jansen, Hesdahl & De Vries, 2012).

Bij interventies waarbij wordt samengewerkt met vrijwilligers is het belangrijk dat de samenwerking van twee kanten komt en dat gaat het gemakkelijkst als er een gemeenschappelijk doel is (Van der Klein et al., 2012). Bij leefstijlinterventies in de wijk is het daarnaast verstandig de doelgroep erbij te betrekken (Van der Klein et al., 2012). Verder is het wenselijk dat de plannen en initiatieven van zowel wijkbewoners als organisaties worden gestimuleerd door de projectleider (Vermeer et al., 2012). Daarbij dient de doelgroep een doorslaggevende rol te hebben bij beslissingen (Bracht & Rice,

2012). Op die manier wordt er tegemoet gekomen aan de behoefte van de doelgroep (Dekker & Braam, 2010).

Procesreflectie

De laatste voorwaarde die Bronstein (2003) formuleert voor een goede interdisciplinaire samenwerking is de procesreflectie. Bij een procesreflectie wordt er gedurende de samenwerking door de teamleden nagedacht en gesproken over het gehele proces en de onderlinge relaties. Op basis daarvan kan de samenwerking aangepast en versterkt worden (Bronstein, 2003). Uit onderzoek blijkt een procesevaluatie ook belangrijk te zijn bij de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals. Vrijwilligers vinden het prettig om te merken dat hun feedback meegenomen wordt en dat er naar ze wordt geluisterd. Het is de taak van de professional om zichzelf af te vragen hoe het proces en de resultaten verbeterd kunnen worden in samenwerking met de vrijwilligers (Van der Klein et al., 2012). Daarnaast is het voor een interventie belangrijk dat er onderzoek wordt gedaan naar de effecten en succes- en faalfactoren om veranderingen aan te kunnen brengen en er van te leren (Dekker & Braam, 2010).

Hierboven zijn de voorwaarden opgesomd voor een goede interdisciplinaire samenwerking. Hieronder worden de factoren benoemd die de kwaliteit van de interdisciplinaire samenwerking kunnen beïnvloeden. De aanwezigheid van een beïnvloedende factor heeft een positief effect op de samenwerking en vice versa (Bronstein, 2003).

Professionele rol

De eerste factor die de kwaliteit van de interdisciplinaire samenwerking beïnvloedt, is de professionele rol (Bronstein, 2003). Volgens Bronstein (2003) houdt de professionele rol in dat mensen zich houden aan belangrijke normen en waarden die past bij hun rol. Die normen en waarden verschillen per samenwerking. Bij de samenwerking tussen professionals valt te denken aan loyaliteit naar elkaar en naar de organisatie, respect voor elkaar hebben en hetzelfde perspectief hebben als dat van de mensen waarmee wordt samengewerkt. Het werkt bevorderend voor de samenwerking wanneer mensen zich conformeren aan de normen en waarden die van ze verwacht worden binnen de samenwerking (Bronstein, 2003). In het geval van een samenwerking tussen professionals en vrijwilligers, blijkt uit onderzoek dat het bevorderlijk is voor de samenwerking wanneer vrijwilligers gezien worden als gelijkwaardige partners (Vermeer et al., 2012). Een gelijkwaardige relatie uit zich in professionals die naar vrijwilligers luisteren en die vrijwilligers serieus nemen (Van der Gaag & Van der Klein, 2012). Lang niet altijd worden vrijwilligers gezien als gelijkwaardige partners (Vermeer et al., 2012). Dat heeft tot gevolg dat het draagvlak voor het project onder vrijwilligers vermindert en vrijwilligers zich minder betrokken voelen (Goodman et al., 1998). Uiteindelijk gaat het erom dat iemand goed met anderen kan omgaan en respect toont voor anderen binnen de samenwerking (Bronstein, 2003).

Structurele kenmerken

Daarnaast zijn er structurele kenmerken die van invloed zijn op de interdisciplinaire samenwerking. Volgens Bronstein (2003) zijn belangrijke kenmerken: beheersbare werkdruk, een organisatie die interdisciplinaire samenwerking aanmoedigt, administratieve ondersteuning, autonomie, voldoende tijd en ruimte.

Tijd is ook een belangrijk structureel kenmerk bij de samenwerking bij leefstijlinterventies. Zo is er tijd nodig om samenwerkingspartners te vinden die zich willen inzetten voor de interventie (Mulder & Wagemakers, 2010). Samenwerkingspartners kunnen uit verschillende hoeken komen zoals supermarkten, scholen en Welzijnswerk (ZonMw, n.d.).

Naast dat het belangrijk is om samenwerkingspartners te vinden voor een interventie, blijken bij wijkinterventies zoals Slim Leven burgerinitiatieven ook bij te dragen aan een succesvolle interventie (Flink et al., 2014). Het is daarom wenselijk om bestaande netwerken in de wijk erbij te betrekken en te ondersteunen (Flink et al., 2014). Uit het onderzoek naar de 'Maatjesprojecten', waarbij professionals samenwerken met buurtbewoners, kwam naar voren dat er ook gekeken moet worden naar al bestaande projecten en dus niet teveel gericht moet worden op het ontwikkelen van nieuwe initiatieven (Dekker & Braam, 2010).

Ook blijkt uit onderzoek naar interventies dat voldoende financiële middelen een belangrijk structureel kenmerk is die de interdisciplinaire samenwerking beïnvloedt (Dekker & Braam, 2010). Voldoende financiële middelen is belangrijk bij zowel de implementatie en voortgang van een interventie. Dat bleek ook uit onderzoek naar het project 'Beweegkuur'. Toen bekend werd dat de interventie niet in de basisverzekering werd opgenomen, hebben veel zorgverleners aangegeven minder tijd te investeren in het project (Helmink, Raaijmakers, Rutten, Kremers, & De Vries, 2013).

Een andere belangrijk structureel kenmerk bij een interventie, is dat er een coördinerende instantie is die de interventie implementeert en aanstuurt. Dat bleek ook uit het onderzoek naar de GOAL interventie, waarbij het doel was om mensen niet verder te laten aankomen. Er was bij deze interventie geen overkoepelende organisatie en dat heeft belemmerend gewerkt (Barte, Ter Bogt, Beltman, Van der Meer & Bemelmans, 2010). Ook bij de samenwerking tussen wijkbewoners en professionals is er een coördinerende instantie nodig zoals de MJD of een GGZ instelling (Vermeer et al., 2012).

Uit onderzoek van Peters en Van de Maat (2012) blijkt dat wanneer er wordt samengewerkt met vrijwilligers het de samenwerking positief beïnvloedt wanneer, alvorens het project start, er duidelijke procedures, regels, afspraken en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd. Daarnaast is het ook belangrijk dat vrijwilligers voldoende kennis hebben en dat ze worden bijgeschoold door cursussen zodat ze taken van de professional gedeeltelijk kunnen overnemen (Peters & Van de Maat, 2012).

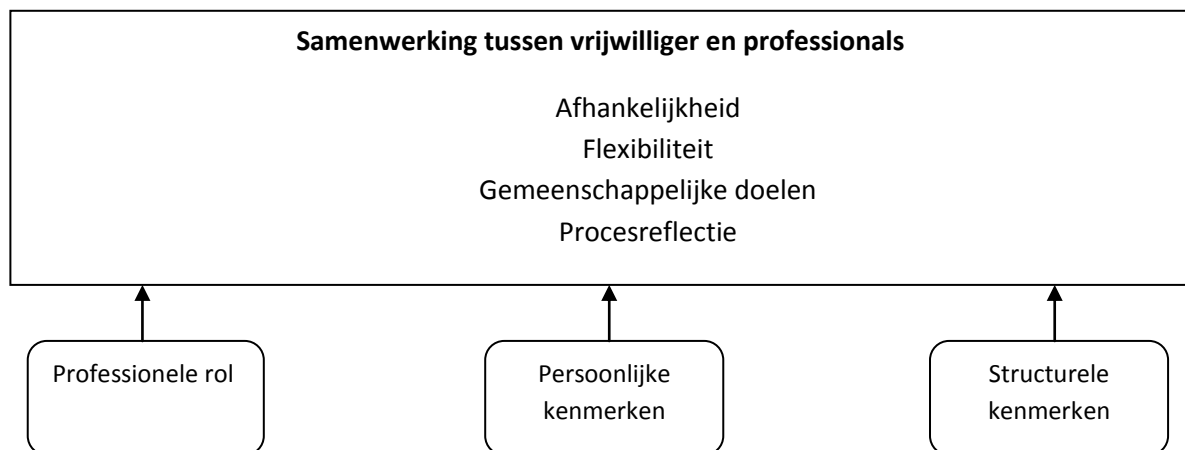
Persoonlijke kenmerken

Als laatste noemt Bronstein (2003) persoonlijke kenmerken als factor die de samenwerking beïnvloedt. In de literatuur komen verschillende persoonlijke kenmerken naar voren die belangrijk zijn bij interdisciplinaire samenwerking. Brown (1995) benoemt in zijn onderzoek positieve attitude jegens anderen en kunnen omgaan met iemand anders zijn of haar gedrag. Verder blijkt uit de literatuur dat het belangrijk is mensen in hun waarde te laten (Lammersen, 2010). Uit het onderzoek naar de 'Beweegkuur' bleek enthousiasme bevorderend te werken bij een samenwerking (Aalbers, et al., 2013).

2.2 Onderzoeksmodel

De factoren die Bronstein (2003) noemt als voorwaarden voor een interdisciplinaire samenwerking en de factoren die van invloed zijn op de kwaliteit van de samenwerking blijken ook belangrijk te zijn bij (leefstijl)interventies waarbij al dan niet wordt samenwerkt met vrijwilligers. Om die reden is het model van Bronstein (2003) gebruikt als leidraad voor het onderzoeksmodel. Het onderzoeksmodel, te zien in figuur 1, wordt gebruikt voor het onderzoeken van de probleemstelling: *Wat zijn de succes- en faalfactoren van de samenwerking tussen de vrijwilligers en professionals die betrokken zijn bij het project Slim Leven?* De deelvragen zijn vervolgens voortgekomen uit het onderzoeksmodel en luiden als volgt:

1. Hoe ziet de afhankelijkheid tussen de vrijwilligers en professionals bij het project Slim Leven eruit?
2. In welke mate is er sprake van flexibiliteit bij de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals bij Slim Leven?
3. Wat zijn, volgens de vrijwilligers en professionals, gemeenschappelijke doelen bij het project Slim Leven?
4. Is er sprake van procesreflectie bij de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals bij het project Slim Leven?
5. Hoe ziet de professionele rol eruit van professionals en vrijwilligers bij Slim Leven?
6. Wat zijn belangrijke structurele kenmerken in de samenwerking van het project Slim Leven?
7. Wat wordt gezien als belangrijke persoonlijke kenmerken van zowel een vrijwilliger als een professional voor de samenwerking bij Slim Leven?

Figuur 1: Onderzoeksmodel op basis van het model van Interdisciplinaire Samenwerking van Bronstein (2003) en andere literatuur over leefstijlinterventies en interventies met vrijwilligers.

3 Methoden

In dit hoofdstuk wordt de gebruikte methode voor de dataverzameling en de data-analyse besproken. In 3.1 wordt eerst ingegaan op de keuze van het soort onderzoek, namelijk een kwalitatief onderzoek met interviews op basis van een semi -gestructureerde interviewopzet. In 3.2 worden de betrokkenen bij het onderzoek besproken, de werving van de participanten en de respons bij de interviews. In 3.3 is de interviewopzet terug te vinden die gebruikt is voor de interviews. In 3.4 wordt ingegaan op de manier van dataverzameling, hoe de observaties zijn gehouden en de interviews zijn afgenomen. In 3.5 wordt de analysemethode van de interviews en de observaties besproken.

3.1 Procesevaluatie

Het huidige onderzoek is een procesevaluatie van de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals bij het project Slim Leven. Bij een procesevaluatie wordt een bepaald onderdeel van een project of interventie onderzocht op een explorerende manier. Dat wil zeggen dat er geen hypothesen worden opgesteld, maar dat er met een open en nieuwsgierige blik wordt gekeken naar de informatie die is verkregen tijdens het onderzoek (Swanborn, 2007). In het huidige onderzoek is nagegaan wat de succes- en faalfactoren zijn bij de samenwerking binnen Slim Leven. Door een procesevaluatie kan worden onderzocht op welke punten verandering wenselijk is en welke punten goed functioneren (Swanborn, 2007).

Een procesevaluatie is bijna altijd kwalitatief onderzoek (Swanborn, 2007). Door kwalitatief onderzoek wordt er meer inzicht verkregen in de ervaringen, meningen en percepties van participanten over de samenwerking bij Slim Leven, dan wanneer het onderzoek kwantitatief van aard zou zijn (Hennink, Hutter & Bailey, 2011). Daarnaast wordt door kwalitatief onderzoek een breder begrip verkregen van de samenwerking dan bij kwantitatief onderzoek (Hennink et al., 2011).

Binnen het kwalitatief onderzoek is er gekozen voor diepte-interviews om de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals te bestuderen op basis van een semi-gestructureerde interviewopzet bij participanten die betrokken zijn bij het project Slim Leven. Daarnaast is door deel te nemen aan het project gedurende een aantal maanden de samenwerking geobserveerd.

Door diepte-interviews kunnen de ervaringen, visies, perspectieven en meningen van participanten over de samenwerking bij Slim Leven achterhaald worden, zonder dat participanten door andere participanten beïnvloed worden, dat wel kan voorkomen bij bijvoorbeeld focusgroepen (Hennink et al., 2011). Samenwerking kan daarnaast een gevoelig onderwerp zijn, waarover niet iedereen vrij durft te spreken in de aanwezigheid van andere participanten. Daarnaast krijgen participanten bij interviews ook de kans om hun verhaal te doen en worden niet overschaduwd door dominante personen (Hennink et al., 2011). De observaties zijn achteraf gebruikt om bevindingen uit de interviews te verduidelijken en te duiden (Hennink et al., 2011).

3.2 Betrokkenen, werving en respons bij de interviews

Bij het project Slim Leven zijn zowel vrijwilligers en professionals betrokken. In termen van Slim Leven zijn dat de vrijwillige begeleiders, vrijwillige coördinatoren, leden van de stuurgroep, leden van de denktank, de projectleider, beleidsadviseur van de GGD Groningen, brede vakdocent van BeSlim en verpleegkundige van de Vuursteen. De leden van de stuurgroep zijn daarnaast ook allemaal professional. Om een zo goed en compleet mogelijk beeld te krijgen van de perceptie, meningen en

ervaringen van de verschillende participanten die deelnemen aan de samenwerking zijn uit al deze groepen mensen benaderd voor een interview.

Bij kwalitatief onderzoek wordt het aantal te interviewen participanten bepaald door saturatie. Saturatie is het punt waarop er geen nieuwe informatie meer wordt verkregen. Het is dan niet meer nodig om verdere interviews te houden, omdat het doel van de interviews is om te achterhalen wat de verschillende ervaringen en percepties zijn van de participanten en niet om zoveel mogelijk participanten te interviewen (Hennink et al., 2011). Het is daarom moeilijk om van te voren te bepalen hoeveel interviews er gehouden moeten worden. Indien er niet gestreefd zou worden naar saturatie, dan is niet bekend of de data voldoende de onderzoeksvraag kan beantwoorden (Hennink et al., 2011).

In totaal waren er, voordat de interviews plaatsvonden, twintig personen betrokken bij het project Slim Leven. Waarvan dertien vrijwilligers en zeven professionals. De projectleider stond aan het begin van het project en heeft contact met alle partijen en participanten binnen het project Slim Leven. Om die reden is ervoor gekozen om in overleg met de projectleider te bepalen welke participanten geïnterviewd zouden worden. Uit elke groep is, samen met de projectleider, een aantal personen geselecteerd die benaderd zou worden voor een interview.

Nadat de participanten waren geselecteerd voor het interview was de volgende stap het benaderen van de mogelijke participanten door de projectleider. Door middel van een mail heeft de projectleider gevraagd of de participanten mee wilden werken aan een interview over de samenwerking.

Vervolgens zijn de participanten telefonisch benaderd die toegezegd hadden mee te willen werken aan een interview. Indien een participant niet telefonisch bereikt kon worden, is er een mail gestuurd met informatie over het onderzoek en het interview, de officiële mail is te vinden in bijlage 1. Daarbij was vermeld dat er een geluidsopname gemaakt werd en dat de interviews vervolgens anoniem verwerkt zouden worden. Met de participanten waar geen telefonisch contact mee gelegd kon worden is een afspraak via de mail gemaakt of de participant is later nogmaals gebeld.

Tijdens het telefonische gesprek zijn de participanten ingelicht over de geluidsopname. Verder is aan de participanten vermeld dat de interviews anoniem zouden worden verwerkt en is er verdere informatie gegeven over het onderzoek. Ook is de participant ingelicht over de procedure bij passages uit het interview die mogelijk te herleiden zijn. Wanneer er passages in de scriptie te herleiden zijn naar een participant zou er toestemming worden gevraagd. Vervolgens is er een afspraak gemaakt voor een interview en is de locatie voor het interview afgesproken. Er waren verschillende locaties beschikbaar waar een ruimte gereserveerd kon worden, namelijk 't Vinkhuys en de Vensterschool.

In eerste instantie zijn dertien mensen, uit de verschillende groepen, benaderd met de vraag of ze mee wilden werken aan een interview over de samenwerking bij Slim Leven. Met één kon geen datum geprikt worden en één iemand wilde niet meewerken aan een interview om onduidelijke redenen. Om die reden zijn twee andere mensen benaderd voor een interview. In totaal zijn vijftien mensen benaderd met de vraag of ze mee wilden werken aan een interview en met dertien mensen is een interview gehouden. Van de dertien geïnterviewden waren vijf professional en acht vrijwilliger. In tabel 1 staan de verschillende participanten vermeld die zijn geïnterviewd.

Tabel 1: Omschrijving geïnterviewde participanten

Geslacht	Groep	Vrijwilliger/professional	Organisatie	Betrokken sinds
Vrouw	Projectleider	Professional	MJD	September 2013
Man	Stuurgroep	Professional	Vinkhuys	September 2013
Vrouw	Stuurgroep	Professional	MJD	September 2013
Vrouw	Extern	Professional	GGD/gemeente Groningen	September 2013
Man	Extern	Professional	BeSlim	September 2013
Vrouw	Denktank	Vrijwilliger	Inwoner	September 2013
Vrouw	Denktank	Vrijwilliger	Inwoner	September 2013
Man	Coördinator	Vrijwilliger	Slim Leven	September 2014
Vrouw	Coördinator	Vrijwilliger	Slim Leven	Januari 2015
Vrouw	Voedingsgroep	Vrijwilliger	Slim Leven	September 2014
Vrouw	Voedingsgroep	Vrijwilliger	Slim Leven	Augustus 2014
Man	Beweeggroep	Vrijwilliger	Slim Leven	September 2014
Man	Beweeggroep	Vrijwilliger	Slim Leven	Februari 2015

3.3 Interviewopzet

Er zijn diepte-interviews gehouden door middel van een semi-gestructureerde interviewopzet. Diepte-interviews worden gehouden om meer te weten te komen over individuele en persoonlijke ervaringen en meningen over een bepaald onderwerp (Hennink et al., 2011). De participant en de interviewer reageren op elkaar waardoor er een gesprek ontstaat, daardoor kan een gedetailleerd inzicht worden verkregen in het perspectief van de participant over de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals (Hennink et al., 2011).

De interviewopzet is gemaakt aan de hand van het onderzoeksmodel. De interviewopzet bestaat uit een aantal topics met daarbij een aantal vragen die gesteld konden worden aan de participanten. Er was geen sprake van een vragenlijst die gesteld werd aan de participanten, maar er is gebruik gemaakt van een topiclijst op basis van thema's uit het onderzoeksmodel. De interviewopzet is te vinden in bijlage 2.

De gebruikte topics in de interviewopzet zijn:

- Samenwerking
- Professionele rol
- Gemeenschappelijke doelen
- Afhankelijkheid
- Procesreflectie
- Structurele kenmerken

Niet alle punten uit het onderzoeksmodel zijn als topic gebruikt voor de interviewopzet, het ging daarbij om flexibiliteit en persoonlijke kenmerken. Dat heeft te maken met dat de topics niet rechtstreeks gevraagd konden worden omdat dat te direct zou zijn naar de participant toe en/of mogelijk te gevoelig zou liggen. Wanneer vragen te direct gesteld worden of de vraag te gevoelig ligt, is het mogelijk dat participanten sociaal wenselijke antwoorden geven. Daardoor ontstaat er bias,

waardoor de resultaten niet betrouwbaar zijn (Böckenholt, 2014). Het interview had een open karakter en door middel van doorvragen konden die topics mogelijk achterhaald worden.

Naar aanleiding van de interviews zijn nieuwe topics toegevoegd aan de interviewopzet. De nieuwe topics zijn toegevoegd omdat ze door de participanten belangrijk werden bevonden. De topics luiden als volgt:

- Betrekken van de doelgroep
- Begeleiding vrijwilligers
- Kennis en kunde

3.4 Dataverzameling

Nadat er met de participanten een afspraak was gemaakt, is het interview gehouden op de afgesproken locatie. Alvorens het interview was begonnen is nogmaals informatie gegeven over het doel van het onderzoek, de reden voor de geluidsopname en hoe de interviews verwerkt zouden worden. Tijdens de interviews is een open gesprek gevoerd met de participanten, waarbij zoveel mogelijk open vragen zijn gesteld en is doorgevraagd.

De vragen uit de interviewopzet zijn niet letterlijk gesteld aan de participanten, maar als leidraad gebruikt. Niet altijd zijn alle topics besproken in het interview, dat was ook niet het doel van de interviews. Het doel was om de ervaringen, mening en perceptie van de participant over de samenwerking te achterhalen. De meeste interviews hebben een uur geduurd, iets langer dan van tevoren was aangekondigd.

Voorafgaand aan de interviews is deelgenomen door de onderzoeker aan verschillende activiteiten van het project Slim Leven zoals het werven van deelnemers, open dagen, voedingsworkshops en het opstellen van formulieren en handleidingen. Ook is deelgenomen aan een aantal vergaderingen van de stuurgroep, de vrijwilligers en overleggen met de vrijwillige coördinatoren. Dat maakte mogelijk om te observeren hoe de samenwerking verloopt.

3.5 Analyse van de interviews en de observaties

Transcripten

De eerste stap in de analyse van de interviews was een transcript te schrijven van de interviews, daarbij zijn de namen geanonimiseerd. De namen zijn geanonimiseerd om de identiteit van de participanten te beschermen zodat niet achterhaald kan worden wie wat gezegd heeft. Het uitschrijven van de interviews is zoveel mogelijk gedaan gelijk na de interviews. Dat is niet in alle gevallen gelukt. Op een aantal dagen waren meerdere interviews gepland, waardoor er onvoldoende tijd was om de interviews direct na afloop in zijn geheel uit te schrijven. Het voordeel van het uitschrijven van de interviews na het interview zelf, is dat gelijk gezien kan worden of er nieuwe topics naar voren zijn gekomen. Daarnaast kan er bepaald worden of er sprake is van saturatie.

Ook nadat alle interviews zijn afgenomen, is het nog erg moeilijk te bepalen of er sprake is van saturatie. Mogelijk dat er nieuwe informatie was verkregen nadat er meer interviews waren afgenomen, dan dat er zijn gehouden tijdens het onderzoek. In het huidige onderzoek, lijkt op basis van de transcripten, er na ongeveer tien interviews geen nieuwe informatie meer is verkregen over de gemeenschappelijke doelen en de begeleiding van de vrijwilligers. Over de andere topics kan niet

gezegd worden dat alle relevante informatie is verkregen uit de interviews. Er hadden meer interviews afgenomen kunnen worden om meer informatie te verkrijgen over de topics: afhankelijkheid, betrekken van de doelgroep, structurele kenmerken, professionele rol en procesreflectie.

Ontwikkelen van codes en concepten

Nadat de interviews uitgeschreven waren, is het gehele transcript doorgelezen en is gekeken naar relevante passages. Relevante passages zijn tekstgedeelten die belangrijk zijn voor de beantwoording van de onderzoeksvraag en de deelvragen. Die passages zijn voorzien van een label, ook wel code genoemd. Voor het coderen van de transcripten is gebruik gemaakt van het programma Atlas.ti 7, dat ontwikkeld is voor de analyse van kwalitatieve onderzoeksgegevens. De codes zijn gebaseerd op basis van de theorie van Bronstein (2003). Deze manier van coderen wordt ook wel deductief coderen genoemd (Babbie, 2010). Ook zijn codes ontwikkeld gedurende de analyse die ook relevant zijn voor de beantwoording van de onderzoeksvraag, maar niet voorkomen in de theorie van Bronstein (2003). Dat wordt ook wel inductief coderen genoemd (Babbie, 2010). Vervolgens zijn de transcripten nogmaals doorgenomen en is gekeken of de codes overeenkwamen met de passages. Verder is gekeken of de codes in de verschillende transcripten vergelijkbaar waren, zodat later in de analyse de resultaten van de verschillende interviews beter vergeleken kon worden.

Nadat alle transcripten gecodeerd en gecontroleerd waren, zijn de codes ondergebracht in families, ook wel concepten genoemd. En net als bij het coderen, zijn er zowel deductief als inductief concepten aangemaakt. Door het maken van concepten wordt er een meer algemeen en abstracter beeld verkregen van de uitkomsten van de interviews, waardoor de resultaten overzichtelijker worden. Atlas geeft overzichtelijk weer welke passages in de transcripten zijn gecodeerd, welke codes de passages hebben gekregen en onder welke concepten de codes vallen. Het coderen is gedaan door één student-onderzoeker. Andere onderzoekers hebben dus niet meegekeken tijdens het coderen van de transcripten.

Analyseren van de data

Per concept zijn de interviews met elkaar vergeleken en is er gekeken naar het algemene beeld dat naar voren komt uit de interviews. Door de interviews per concept met elkaar te vergelijken is het mogelijk bepaalde patronen te herkennen.

Tijdens het coderen is een aantal codes gewijzigd van de verschillende passages, of ondergebracht in een ander concept, omdat bij nader inzien de passages daar beter in pasten.

In de resultatenparagraaf zijn per concept de uitkomsten van de interviews weergegeven.

Analyse observaties

Tijdens de observaties zijn aantekeningen gemaakt van de verschillende activiteiten en vergaderingen. De aantekeningen zijn in verslagvorm vastgelegd. Op basis van de observaties is er een beeld verkregen over de samenwerking bij Slim Leven tussen vrijwilligers en professionals. De observaties zijn benut bij het verwerken van de resultaten van de interviews. Bij het verwerken van de resultaten van de interviews is gekeken of er op basis van de observaties aanvullingen gedaan konden worden of dat er overeenkomsten en discrepanties waren ten opzichte van de interviews.

4 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten besproken die naar voren zijn gekomen uit de diepte-interviews met de verschillende betrokkenen. Bij de analyse van de interviews is met name gekeken wat door de participanten als belangrijke factoren wordt gezien. Een aantal factoren uit de theorie van Bronstein (2003) zijn naar voren gekomen als belangrijke factoren, maar ook andere factoren. Bij de verschillende factoren zijn passages van de participanten weergegeven ter ondersteuning. De uitkomsten van de observaties zijn een aanvulling op de resultaten van de interviews. De factoren die besproken worden in dit hoofdstuk zijn: rolverdeling en verantwoordelijkheden, afhankelijkheid, gemeenschappelijke doelen, structurele kenmerken, communicatie en informatievoorziening, professionele rol en procesreflectie.

4.1 Rolverdeling en verantwoordelijkheden

Duidelijke rolverdeling en duidelijke verantwoordelijkheden zijn factoren die nadrukkelijk naar voren zijn gekomen in de interviews met de vrijwilligers en professionals. Door een duidelijke rolverdeling en duidelijke verantwoordelijkheden is het voor iedereen duidelijk wat er verwacht wordt binnen de samenwerking en daardoor verloopt de samenwerking beter.

‘Een goede balans vinden in de verantwoordelijkheden van vrijwilligers, je moet dat heel duidelijk afbakenen (..) Ook nadenken over: hoe stuur je vrijwilligers aan, met welke informatie stuur je ze op pad, op wat voor manier kunnen ze op je terugvallen. Daar moet over nagedacht worden’ (Participant 6, professional).

Rolverdeling

Slim Leven is begonnen met de denktank. De verschillende rollen in de denktank zijn, volgens sommige vrijwilligers, ontstaan gedurende het voorbereidende proces en het opstellen van het projectplan. Doordat de rollen van de vrijwilligers en de projectleider van te voren niet goed waren vastgelegd binnen de denktank, verliep de samenwerking volgens een vrijwilliger enigszins chaotisch.

‘Ik denk dat er direct een voorzitter aangewezen had moeten worden die de groep bij elkaar kan houden. Want als je allemaal gelijkwaardig bent, dan moet je vechten om je plek. En als je een voorzitter hebt, dan kan die zeggen nu mag jij en jij etc.’ (Participant 1, vrijwilliger).

Een aantal vrijwilligers hebben verder aangegeven dat nadat het projectplan was geschreven, de denktank is ontbonden en vrijwilligers het project verder hebben overgenomen in samenwerking met de projectleider, waarbij de vrijwilligers de deelnemers begeleiden en de activiteiten organiseren en uitvoeren. De rol van de stuurgroep bij Slim Leven is, aldus professionals, nagaan hoe de zaken lopen of het gaat zoals in het projectplan is beschreven en het geven van adviezen. Een aantal vrijwilligers en professionals geven aan dat de projectleider gaat over de coördinatie van het project en het aansturen van de vrijwilligers en daarbij ondersteund wordt door vrijwillige coördinatoren.

‘Het is de taak van het coördinatieteam dat het project op een goede manier gecontroleerd wordt en uitgebouwd kan worden. Het is afwachten of op dat vlak expertise in huis is’ (Participant 6, professional).

Rol en verantwoordelijkheden van de projectleider

Uit de observaties en de interviews is gebleken dat de projectleider degene is die als professional samenwerkt met de vrijwilligers. De projectleider heeft de leiding over het project, is eindverantwoordelijk voor het project en stuurt daarnaast de vrijwilligers aan. Een aantal vrijwilligers en professionals zijn van mening dat er meer aansturing nodig is zodat er beter wordt samengewerkt. Aan de andere kant vinden sommige vrijwilligers dat de projectleider de groep vrijwilligers goed bij elkaar weet te houden.

‘Naar mijn mening moet de projectleider de kapstok zijn waar Slim Leven zich aan vasthoud. Het kan niet allemaal neerkomen op vrijwilligers. De aansturing van het project vind ik een onvoldoende. En daarin heeft denk ik de MJD ook een rol’ (Participant 10, vrijwilliger).

‘Ik denk dat de projectleider de groep goed bij elkaar kan houden’ (Participant 4, vrijwilliger).

Een aantal professionals en vrijwilligers zijn van mening dat de projectleider ook de leiding moet nemen over de stuurgroep en moet zorgen voor duidelijkheid zodat iedereen weet wat er van ze verwacht wordt. Op het punt van leiding geven over de stuurgroep is nog winst te behalen, aldus de participanten. Tijdens de observaties is ook gebleken dat een duidelijke rolverdeling en een goede aansturing bij de vergaderingen met de stuurgroep belangrijk is voor een goede samenwerking. Bij de vergaderingen was geen duidelijke rolverdeling waardoor de samenwerking chaotisch verliep.

‘Dan zeg ik, jij bent de projectleider, jij moet de stuurgroep sturen, jij moet van te voren weten wat de rol is van die mensen en dat ze op hun stoel blijven zitten, dat is niet gebeurd. En jij moet zorgen dat de stuurgroep goede informatie heeft, zodat ze niet voor verrassingen komen te staan’ (Participant 12, vrijwilliger).

Begeleiding en waardering van vrijwilligers

Naast de rol van leider is een belangrijk taak van de projectleider de begeleiding van vrijwilligers. Zowel de projectleider als de vrijwillige coördinatoren hebben een begeleidende rol. Zo blijkt uit de observaties en de interviews met de vrijwilligers dat er een coördinator aanwezig is bij het 1^e intakegesprek, om de vrijwilligers op die manier van feedback te kunnen voorzien. De projectleider ondersteunt zowel de vrijwillige begeleiders en de coördinatoren. Een vrijwilliger geeft aan dat door goede begeleiding en ondersteuning, vrijwilligers op een goede manier hun taken kunnen uitoefenen en daarmee een goede samenwerking tot stand kan komen.

Professionals en vrijwilligers vinden de begeleiding en ondersteuning van vrijwilligers zeer belangrijk. Volgens een vrijwilliger zorgt begeleiding, ondersteuning en waardering van vrijwilligers ervoor dat ze zich ook willen blijven inzetten en willen samenwerken met professionals om het project succesvol te laten verlopen. Volgens sommige professionals en vrijwilliger leert de projectleider de vrijwilligers beter kennen door ze te begeleiden, waardoor er ook een betere band ontstaat en de samenwerking beter verloopt.

‘Als je leiding geeft, praat je met de vrijwilligers. Je stemt af, je controleert en vraagt waar de vrijwilligers tegen aan lopen. Je gaat als leiding na of er extra ondersteuning nodig is’ (Participant 6, professional).

Over de begeleiding van de vrijwilligers zijn de meningen verdeeld. Er zijn vrijwilligers die veel betrokkenheid ervaren. Andere vrijwilligers en sommige professionals geven aan dat de projectleider en de coördinatoren meer interesse zouden kunnen tonen in de vrijwillige begeleiders. Daarbij hoort ook zo nu en dan een één op één gesprek met de projectleider of de coördinator. Waarbij gevraagd wordt aan de vrijwilligers hoe het met ze gaat, waar ze tegen aanlopen en wat ze nodig hebben, dat ze ondersteund worden en dat er gekeken wordt naar wat bij die vrijwilliger past.

*‘De projectleider heeft er voor 100% voor gezorgd dat ik bij dat project ben gebleven’
(Participant 1, vrijwilliger).*

‘Ik heb zelf de indruk dat de rol van met name de coördinatoren, dat daar ook vanuit de projectleider, vanuit de MJD zelf meer begeleiding in kan komen (...) En je moet er zijn voor de mensen. En dat betekent dus ook dat je ‘s avonds bereikbaar moet zijn’ (Participant 6, professional).

Een aantal vrijwilligers is van mening dat ze terecht kunnen bij de projectleider en coördinatoren met vragen. Andere vrijwilligers geven aan dat vrijwilligers meer feedback en tips zouden kunnen krijgen over hoe zij de deelnemers begeleiden. Een aantal vrijwilligers vindt ook dat bij de begeleiding een goede inwerkperiode hoort, zodat vrijwillige begeleiders met de juiste vaardigheden deelnemers kunnen begeleiden.

‘Mocht je willen bijpraten of extra informatie dan kan ik altijd bij de projectleider terecht. Ook de coördinatoren kun je altijd spreken en vragen. Dat is heel fijn’ (Participant 2, vrijwilliger).

‘Misschien is het handig dat de coördinator om de maand vraagt hoe gaat het met de deelnemers, dat je even kort dat overzicht stuurt over de deelnemers. En dan krijg je wel specifiek feedback (...) Nu voelt het een beetje, van ga je gang maar’ (Participant 7, vrijwilliger).

‘Het inwerken was, dan stuur ik je de informatie wel toe. Dat is natuurlijk geen inwerken. En mensen die gingen vervolgens van start, er werd eigenlijk niet echt niet meer naar omgekeken’ (Participant 10, vrijwilliger).

Daarnaast geven vrijwilligers aan het belangrijk te vinden dat ze gewaardeerd worden voor hun inzet. Niet elke vrijwilliger heeft het idee dat de vrijwilligers de waardering krijgen die ze zouden verdienen. Uit de observaties blijkt dat er wel uitjes worden georganiseerd en dat vrijwilligers worden bedankt voor hun inzet.

‘Ik vind het belangrijk dat die mensen de waardering krijgen die ze verdienen, ze hebben stuk voor stuk er veel uren ingestopt (...) Er zitten een aantal goede tussen en die hadden daar ook wel meer waardering voor mogen krijgen’ (Participant 10, vrijwilliger).

Rol en verantwoordelijkheden van de vrijwillige begeleiders

Vrijwilligers en professionals geven in de interviews aan dat bij een samenwerking tussen vrijwilligers en professionals het belangrijk is dat de rollen en verantwoordelijkheden van vrijwilligers duidelijk zijn. Dan weet iedereen wat er van de vrijwilligers verwacht mag worden.

*‘Duidelijk maken wat de verantwoordelijkheden zijn en tot hoever een vrijwilliger mag gaan’
(Participant 5, vrijwilliger).*

Uit de observaties blijkt dat vrijwilligers nog niet goed op de hoogte zijn van hun functie en verantwoordelijkheden. De meningen verschillen, van zowel professionals en de vrijwilligers, dan ook over de rol en verantwoordelijkheden van de vrijwillige begeleider. Zo vindt een aantal vrijwilligers dat de begeleiders zich alleen mogen bezighouden met voeding en/of beweging. Anderen willen veel verder gaan in die begeleiding en willen ook bijvoorbeeld de thuissituatie erbij betrekken. Ook zijn er vrijwilligers die ervaren dat er van hun wordt verwacht dat ze, naast de functie van begeleider van deelnemers, ook trainingen zouden moeten geven. Een aantal vrijwilligers heeft geopperd om verschillende functies op te stellen voor begeleider en trainer.

‘Hou je maar gewoon bij je beweegstukje, we zijn geen hulpverleners. Er komen af en toe dingen te sprake waardoor je ook makkelijk in z’n hulpverleners rol glijdt. De verantwoordelijkheden zijn mogelijk te groot voor vrijwilligers. De mensen moeten sowieso meer handvaten hebben’ (Participant 10, vrijwilliger).

‘We houden ons bezig met voeding en beweging, maar als coach vind ik wel dat je, je moet afvragen in hoeverre bijvoorbeeld werkomstandigheden en gezinsomstandigheden, financiële omstandigheden een rol spelen (...) En dan is het voor ons zaak om tips en tricks mee te geven hoe die dingetjes kunt managen zodat je uiteindelijk tot de gewenste situatie gaat komen (...) Het is geen harde lijn. Iedereen kan iets anders’ (Participant 4, vrijwilliger).

‘Als vrijwilliger richt je op beweegactiviteiten en gezonde en betaalbare voeding. Verder kijk je waar de geestelijke problemen een belemmering zijn en kijk dan of je iemand anders daarvoor kan inschakelen’ (Participant 9, professional).

Veel vrijwilligers hebben het idee dat de verantwoordelijkheden en taken van vrijwilligers voor professionals zijn. Een paar vrijwilligers geven ook aan dat zij als professional soortgelijke taken uitvoerden. Een vrijwilliger en professional krijgen het idee dat de vrijwilligers worden gebruikt om taken van de professional over te nemen. Daarnaast dat er teveel verantwoordelijkheden komen te liggen bij de vrijwilligers.

‘Mijn inziens is de werkwijze geweest dat er werk op het bordje van de vrijwilligers geschoven wordt, ze moeten zich er maar mee zien te redden (...) En er wordt veel bij de vrijwilliger neergelegd. Er wordt teveel van de vrijwilligers gevraagd’ (Participant 10, vrijwilliger).

Veel vrijwilligers en professionals geven aan dat verantwoordelijkheden en verwachtingen ten aanzien van vrijwilligers niet te hoog mogen zijn en dat niet voor elk wisselende contact gelegd hoeft te worden, omdat het toch vrijwilligerswerk is en mensen nog andere dingen erbij hebben. Daarnaast mogen mensen ook niet verwachten dat anderen gelijk reageren op een mailtje. Sommige vrijwilligers en professionals geven dan ook aan dat wanneer er teveel verwacht wordt van vrijwilligers en ze teveel verantwoordelijkheden krijgen, vrijwilligers sneller stoppen.

‘Van vrijwilligers kun je niet alles verwachten. Maar daardoor word je ook heel vaak positief verrast (...) iets inleveren als een deadline, dat zou je ook van je vrijwilligers moeten kunnen verwachten en als dat niet lukt dan moet je daar wat meer begrip voor hebben en misschien wel wat meer tijd en geduld’ (Participant 11, professional).

Uit de interviews en observaties komt naar voren dat er gesproken is over de verantwoordelijkheden en taken van de vrijwilligers. Sommige vrijwilligers zijn van mening dat de verantwoordelijkheden en taken nog niet duidelijk genoeg zijn en dat ze mogelijk vastgelegd moeten worden om zo meer een overeenkomstige manier van begeleiden te ontwikkelen.

Ook is er volgens een aantal vrijwilligers onduidelijkheid over het doorverwijzen van deelnemers. Uit de observaties blijkt dat wanneer een vrijwillige begeleider vindt dat de deelnemers andere hulp nodig hebben, ze de deelnemers kunnen doorverwijzen naar bijvoorbeeld een maatschappelijk werker of een diëtist. Sommige vrijwilliger willen duidelijke en concrete stappen die gevolgd kunnen worden indien ze een deelnemer krijgen die zij niet kunnen begeleiden.

‘En het was dan zo, als je er niet uitkomt dan verwijs je de deelnemers maar door. Maar wat is het criterium van er niet uitkomen? Sommigen gingen te ver in de begeleiding. Ik heb wel eens gedacht van heb je daar je deelnemer mee geholpen?’ (Participant 10, vrijwilliger).

Verder blijkt uit de observaties en de interviews dat binnen Slim Leven twee groepen te onderscheiden zijn, namelijk de voeding- en beweeggroep. De vrijwilligers uit de twee groepen werken niet samen, maar zien elkaar alleen bij de ervaringsbijeenkomsten.

‘Je hebt een scheiding tussen de voeding- en beweeggroep. En over het algemeen is bij de ervaringsbijeenkomst niet iedereen er. Je kent mensen bij naam, maar verder niet’ (Participant 3, vrijwilliger).

‘Ik hou mij alleen bezig met de voedingswerkgroep en daarbij bedenk ik, of ik denk mee aan het ontwikkelen van workshops en nieuwe dingen’ (Participant 5, vrijwilliger).

Sommige vrijwilligers en professionals geven in de interviews aan dat de groepen gezamenlijk activiteiten zouden moeten gaan organiseren, om zo ook de voedingsgerelateerde activiteiten onder de aandacht te brengen die nauwelijks van de grond komen doordat deelnemers voornamelijk kiezen voor beweegactiviteiten. Daarnaast wordt door sommige vrijwilligers en een professional genoemd dat de coördinator niet voldoende deed om de voedingsactiviteiten op te zetten.

‘Ik vind het bijzonder dat het zo apart is, ik zou er niet zo snel voor kiezen (...) Ik zou ik het niet scheiden, maak er een multidisciplinair programma van’ (Participant 13, professional).

‘Het promoten van de voedingsactiviteiten kan beter. We hebben niet op tijd en niet genoeg gezegd van er is bijvoorbeeld een supermarktrondleiding’ (Participant 5, vrijwilliger).

‘De vrijwillige coördinator heeft de voedingsactiviteiten niet goed gecoördineerd. Er waren genoeg ideeën, maar er gebeurde gewoon niks. Er was ook nooit contact geweest met accommodaties. Daar zou je toch naar toe moeten om te weten wat je kunt afspreken en te kijken wat daar mogelijk is’ (Participant 9, professional).

Enkele vrijwilligers zijn van mening dat het al goed is dat ze de deelnemers aan zich hebben weten te binden en dat later de deelnemers op de voedingsworkshops gewezen kunnen worden.

‘Ze komen in ieder geval met ons mee en dan kun je later nog wel zeggen dit hebben we en dat hebben we allemaal. Zorg eerst dat ze binnenkomen’ (Participant 3, vrijwilliger).

Samengevat blijkt uit de interviews dat over de verantwoordelijkheden en rolverdelingen van de vrijwilligers en professionals de meningen uiteenlopen. Vrijwilligers en professionals geven wel aan dat het belangrijk is dat er duidelijkheid over bestaat zodat iedereen weet wat er van ze verwacht wordt en tot hoever de vrijwilligers mogen gaan in de begeleiding van de deelnemers.

Inspraak bij beslissingen

Voor een goede onderlinge samenwerking is het, aldus vrijwilligers, ook belangrijk dat vrijwilligers mee mogen beslissen en dat er geluisterd wordt naar hun inbreng. Binnen de samenwerking van Slim Leven hebben vrijwilligers, volgens de meeste vrijwilligers, bij het nemen van beslissingen inspraak. Over het algemeen is het nemen van beslissingen een democratisch proces waarbij geen sprake is van een hiërarchie. Daarbij geven de vrijwilligers wel aan dat de coördinatoren en de projectleider wel kijken of de ideeën haalbaar zijn. De coördinatoren en de projectleider nemen de uiteindelijke beslissingen.

‘Meestal is de coördinator degene die de doorslag geeft, maar het ligt er maar net aan hoe hard we schreeuwen. Als er meer stemmen voor iets zijn, of meer zijn die het echt niet zien zitten, dan wordt het afketst. Eigenlijk is het redelijk democratisch’ (Participant 5, vrijwilliger).

‘De meeste mensen doen het vrijwilligerswerk ook naast andere activiteiten. Dan vind ik het ook wel goed dat een ander de beslissingen neemt, dat zal voor andere mensen ook wel zo zijn’ (Participant 4, vrijwilliger).

Een vrijwilliger geeft aan wel meer op de hoogte gehouden te willen worden van de reden van bepaalde beslissingen. Zo worden de deelnemers door een coördinator gekoppeld aan een vrijwillige begeleider die de deelnemer gaat begeleiden bij het behalen van de opgestelde doelen. Er wordt daarbij niet vermeld waarom een vrijwillige begeleider een deelnemer toegewezen krijgt.

‘En ik zou willen weten waarom ik een deelnemer krijg. Dan vraag ik mij af waarom ik haar krijg. Ik zou graag feedback willen waarom. Hoe verdelen ze die mensen? Daar ben ik benieuwd naar’ (Participant 2, vrijwilliger).

Een aantal vrijwilligers krijgt ook het idee dat sommige mensen meer inspraak hadden dan zichzelf en dat er ook niet altijd naar hun geluisterd wordt.

‘En alles wat zij had gezegd had ik ook al gezegd, maar van haar nemen ze het wel aan en van mij niet (...) Er werd wel naar elkaar geluisterd. Maar ik had het gevoel dat op het einde niet echt meer naar mij geluisterd werd’ (Participant 1, vrijwilliger).

Knopen doorhakken

Hoewel de meeste vrijwilligers van mening zijn dat ze voldoende in te brengen hebben en het nemen van beslissingen een democratisch proces is, is uit de interviews ook naar voren gekomen dat er op een gegeven moment knopen doorgehakt moeten worden. Er zou te lang bij punten worden stilgestaan. Om knopen door te hakken is daadkracht nodig van de projectleider en de coördinatoren. Er moet realistisch nagedacht worden over de haalbaarheid van bijvoorbeeld doelen. Sommige vrijwilligers en een professional vinden dat er meer daadkracht nodig is en er sneller knopen doorgehakt zouden moeten worden.

‘Het miste net een beetje dat touw om aan te trekken, kom we gaan dat neerzetten en dat gaan we doen’ (Participant 5, vrijwilliger).

‘We zijn nog wel in mijn ogen veel te lang bezig geweest met regeltjes bedenken en procedures beschrijven’ (Participant 10, vrijwilliger).

4.2 Afhankelijkheid

De afhankelijkheid tussen vrijwilligers en professionals binnen het project Slim Leven is een factor die ook vaak naar voren is gekomen in de interviews.

Afhankelijkheid van vrijwilligers

Uit de observaties blijkt dat de samenwerking bij Slim Leven afhankelijk is van vrijwilligers. Vrijwilligers zijn degene die de deelnemers begeleiden en de activiteiten organiseren. Daarbij geven enkele professionals in de interviews aan dat vrijwilligers ook meer tijd en aandacht kunnen besteden aan de deelnemers dan dat de professionals zouden kunnen en daarmee hebben ze een belangrijk rol binnen de samenwerking.

‘Vrijwilligers willen vaak meer tijd besteden en aandacht geven aan de deelnemers en het organiseren van activiteiten. Niet dat de professionals niet bereid zijn, maar zij hebben ook nog veel deadlines en andere dingen die meespelen zoals organisatie belangen en geld’ (Participant 8, professional).

In de interviews geven sommige vrijwilligers en professionals aan dat een grote valkuil is dat vrijwilligers weg kunnen gaan, omdat ze bijvoorbeeld werk hebben gevonden, andere verplichtingen hebben of niet geschikt zijn voor de taak. Daardoor kan er een groot verloop zijn van vrijwilligers.

Een aantal vrijwilligers gaven in de interviews aan dat het verloop bij de denktank behoorlijk groot was. De denktank was gestart met negen vrijwilligers. Al snel vielen er mensen af doordat een aantal mensen niet geschikt waren om mee samen te werken, de Nederlandse taal niet machtig waren of onvoldoende tijd hadden. Uiteindelijk zijn er drie mensen overgebleven die gezamenlijk het projectplan hebben vormgegeven. Doordat ze met weinig vrijwilligers waren, ging het proces moeizamer dan als ze met meer vrijwilligers zouden zijn geweest, aldus een vrijwilliger en een professional.

‘Als we met 9 waren begonnen, met 9 enthousiastelingen en met 9 waren geëindigd, dan had het misschien completer kunnen zijn, meer afgewerkt. En nu was het een beetje behelpen’ (Participant 1, vrijwilliger).

Over het verloop van vrijwilligers tijdens het project zijn de meningen verdeeld. Gedurende de observaties leek er geen groot verloop te zijn onder de vrijwilligers. Uit de interviews blijkt dat met name professionals aangeven dat er weinig verloop is onder vrijwilligers en sommige professionals denken dat veel vrijwilligers zich verbonden voelen met het project. Enkele vrijwilligers zijn van mening dat er wel veel vrijwilligers zijn weggegaan. Daarnaast geven sommige vrijwilligers in de interviews aan dat er meer vrijwilligers nodig zijn en met name die trainingen willen verzorgen. Dat beeld komt ook naar voren uit de observaties.

‘Een goed punt is dat er zoveel vrijwilligers zich verbonden voelen’ (Participant 6, professional).

‘Vroeger was je voor wel 10 jaar lang vrijwilliger bij een buurthuis etc. nu willen mensen meer op korte termijn iets doen. Ik denk ook dat het belangrijk is daar bewust van te zijn en daar open over te communiceren en daar je vraag op af te stemmen’ (Participant 13, professional).

Uit de interviews komt naar voren dat een goede samenwerking afhankelijk is van de inzet van vrijwilligers, de vrijwilligers voeren immers het project uit. Zowel vrijwilligers als professionals geven aan dat veel vrijwilligers met ideeën komen, dat blijkt ook uit de observaties. Op andere punten kan de inzet wat verbeterd worden. Vrijwilligers zouden meer bij de vergaderingen en cursussen aanwezig kunnen zijn en zich ook meer actief kunnen inzetten voor zowel het project als de deelnemers. Een aantal professionals en vrijwilliger geven in de interviews aan dat de inzet van vrijwilligers soms minder is door andere activiteiten, zoals studie, die een hogere prioriteit hebben waardoor de samenwerking bemoeilijkt wordt. Sommige vrijwilligers vinden dat het vrijwilligerswerk niet vrijblijvend is en dat er dus inzet, tot op zekere hoogte, verwacht mag worden van vrijwilligers.

‘Het is een hele fijne groep van mensen. Iedereen is ook heel enthousiast en komt met goede ideeën’ (Participant 2, vrijwilliger).

‘Maar soms heb ik wel het idee dat er iets te vaak wordt gezegd, dat komt toch niet zo goed uit’ (Participant 5, vrijwilliger).

‘Er komen te weinig gegevens terug, het begint beter te worden. Neem binnen 3 dagen contact op met de deelnemers en laat het even horen’ (Participant 9, professional).

Een aantal professionals geeft daarnaast in de interviews aan dat het voor een goede samenwerking ook belangrijk is dat vrijwilligers zich betrokken voelen bij het project en dat het project ook mede van de vrijwilligers is. Veel vrijwilligers en professionals ervaren grote betrokkenheid van vrijwilligers bij het project Slim Leven.

‘En dat het ook van die vrijwilligers is, dat het eigenaarschap bij die vrijwilligers komt te liggen en op die manier kan het ook geborgen worden straks’ (Participant 6, professional).

‘Ik was zeer betrokken en het was ook echt mijn kindje’ (Participant 1, vrijwilliger).

Naast dat het belangrijk is dat vrijwilligers zich betrokken voelen bij het project en zich inzetten, geven sommige vrijwilligers en professionals in de interviews aan dat het ook zeer bevorderend werkt dat er een paar mensen enthousiast zijn in de groep. Uit de observaties blijkt ook dat er een paar mensen erg enthousiast zijn en de groep meetrokken.

‘De kracht van de groep is dat een paar heel enthousiast zijn en dat spreidt zich uit over de groep en dat is aanstekelijk’ (Participant 2, vrijwilliger).

Doordat vrijwilligers zo belangrijk zijn binnen de samenwerking en ook voor het project, geven veel vrijwilligers en professionals aan dat het project de vrijwilligers ook iets moet bieden. Vrijwilligers zullen zich meer verbonden voelen en zich meer willen inzetten wanneer ze er zelf ook iets aan hebben. De vrijwilligers hebben het gevoel dat ze ook iets terugkrijgen voor hun inzet bij Slim Leven. Ze zien het als aanvulling voor hun cv, om ervaring op te doen en voor de eigen ontwikkeling.

‘Wil je ze aan je binden, dan moet je echt iets bieden. En het zit niet zozeer in geld, maar zit wel in aandacht, snappen dat ze voor hun persoonlijke ontwikkeling ook iets nodig hebben, dat ze ook uitgedaagd willen worden’ (Participant 8, professional).

‘Het sociale gebeuren en bezig te zijn en mij verder te ontwikkelen is voor mij belangrijk genoeg’ (Participant 5, vrijwilliger).

Afhankelijkheid van professionals

Bij Slim Leven zijn vrijwilligers ook afhankelijk van professionals. Volgens professionals hebben professionals binnen het project ondersteunende taken en daarbij hoort ook de ondersteuning van vrijwilligers. Vrijwilligers kunnen terugvallen op de professional wanneer er zich problemen voordoen met bijvoorbeeld een deelnemer. Professionals zijn, volgens professionals en een vrijwilliger, nodig om de organisatie van Slim Leven goed te laten verlopen. Ze zijn dan ook van mening dat het project alleen voortgezet kan worden in samenwerking met professionals.

‘De hele werving en scholing, dat blijft een rol van de professional. Binnen MJD is een heel scholingsprogramma (...) Het is wel zo dat er ondersteuning nodig zal moeten blijven, heb je geen projectleider dan zal het project niet lang voortbestaan’ (Participant 9, professional).

‘Ik denk dat dit project, dat toch wel veel facetten onder zich heeft, veel organisatie betreft, omdat je veel moet programmeren individueel maar ook de gezamenlijke programmering, zo’n vrijwilligersorganisatie die heeft een professional nodig. Dat hoeft niet veel te zijn(...) Het is eigenlijk een vrijwilligersorganisatie dat geleid wordt door professionals’ (Participant 8, professional).

4.3 Gemeenschappelijke doelen

Uit de interviews blijkt dat het hebben van een gemeenschappelijk doel nodig is zodat iedereen weet waar ze gezamenlijk naar toewerken, wat belangrijk is om te vertellen over Slim Leven en dat er duidelijkheid bestaat over wat ze de deelnemers kunnen bieden. Het maakt de samenwerking gemakkelijker doordat iedereen hetzelfde doel nastreeft.

‘Je moet wel zorgen dat je gezamenlijk werkt aan een gezamenlijk doel, dat niet iedereen een eigen doel nastreeft, dat je het gezamenlijke doel erin houdt’ (Participant 8, professional).

‘En iedereen vertelde nou net niet wat het allerbelangrijkste van het project is. Niemand vertelde over de persoonlijke begeleiding. Maar wel over goedkope voeding en beweging’ (Participant 9, professional).

Uit de interviews blijkt dat vrijwilligers en professionals allemaal verschillende visies hebben op wat het uiteindelijke doel van Slim Leven is. Hoewel er in het projectplan en de ZonMw aanvraag wel doelen staan beschreven, staat het doel volgens sommige vrijwilligers niet vast en wordt daarom door een aantal vrijwilligers vaag genoemd.

‘Het gaat wel het oorspronkelijke doel van Slim Leven te boven. Tenminste het doel dat in het begin vaststond, wat nog steeds een beetje vaag is. De doelen zijn allemaal een beetje vaag en niet specifiek en concreet gemaakt’ (Participant 7, vrijwilliger).

Sommige vrijwilligers en professionals noemen een gezondere leefstijl als doel van Slim Leven. Anderen noemen dat mensen een positief gevoel krijgen en uit hun isolement komen. Verder wordt ook genoemd dat het project uitgebreid wordt naar andere wijken en er draagvlak wordt gecreëerd onder de inwoners. Wat door veel participanten, zowel professionals en vrijwilligers, wordt genoemd is dat de focus vooral ligt op afvallen, de activiteiten zijn met name daarop gericht. De meesten zijn het erover eens dat dit niet het uiteindelijke doel is van Slim Leven.

‘Wat we graag willen is dat die mensen gewoon een positief gevoel houden en niet een negatieve spiraal afdalen (...) Dat mensen gewoon plezier beleven (...) En dat ze het in de wijk met elkaar kunnen oppakken’ (Participant 3, vrijwilliger).

‘Ik heb wel gemerkt dat bij een aantal vrijwilligers het doel is om die mensen aan het bewegen te krijgen. Volgens mij is het echt bedoeld voor de totale leefstijl. Dat behelst meer dan alleen voeding, bewegen en gezondheid. Je gebruikt als middel bewegen en voeding als een soort empowering, om te creëren dat ze het gevoel hebben dat ze een situatie aankunnen’ (Participant 4, vrijwilliger).

‘Continuïteit, op lange termijn kijken, preventief bezig zijn dat is nog wel wat ondergesneeuwd’ (Participant 6, professional).

‘Je wilt juist dat het geïntegreerd wordt in bestaande organisaties, want Slim Leven is straks weer weg. De opzet was om echt binnen de buurthuizen, met buurtbewoners een aanvullend programma te creëren’ (Participant 13, professional).

Volgens sommige professionals is het uiteindelijk de taak van de projectleider om het gemeenschappelijke doel voor ogen te houden en in samenwerking met de vrijwilligers het gemeenschappelijke doel na te streven. Waarbij het belangrijk is dat vrijwilligers zich serieus inzetten om het doel te bereiken.

‘De projectleider is degene die steeds het grotere doel voor ogen moet houden, maar het wel vervolgens de vrijwilligers moet laten doen’ (Participant 8, professional).

‘Het moet wel duidelijk zijn dat Slim Leven geen ondergeschoven kindje raakt. Het moet wel een beetje serieus genomen worden. Bij een paar weet ik niet of dat zo is’ (Participant 9, professional).

Doelgroep betrekken

Met name professionals geven aan dat de doelgroep van belang is bij het bereiken van het gemeenschappelijke doel. Het gemeenschappelijke doel, zoals vermeld in de ZonMw aanvraag en het projectplan, is dat de leefstijl van de doelgroep verbetert en de participatie in de wijk toeneemt. Daarnaast kan er ook geen samenwerking bestaan tussen vrijwilligers en professionals wanneer er zich geen deelnemers aanmelden vanuit de doelgroep omdat het project dan niet voortgezet kan worden.

In de begin fase meldden zich weinig deelnemers aan bij Slim Leven. Dat had een negatief effect op het bedenken en organiseren van activiteiten, maar ook op de samenwerking. De meeste vrijwilligers en professionals waren zich ervan bewust dat het tijd nodig had om mensen te werven.

‘Nadeel daarvan was wel dat ik zoiets had van ik kan nu wel allerlei dingen bedenken en op de planning gooien. En dan hadden we maar een paar mensen, 2 of 3 die konden komen. En anderzijds als er meer deelnemers zijn en je kan een workshop inplannen dan is dat natuurlijk mooie reclame’ (Participant 5, vrijwilliger).

Uit de observaties en de interviews blijkt dat er, doordat er weinig deelnemers zich in de beginfase hebben aangemeld voor Slim Leven, besloten is om mensen uit andere wijken toe te laten als deelnemer. Oorspronkelijk mochten alleen mensen deelnemen die uit Vinkhuizen afkomstig waren. Volgens een aantal professionals is daarvan het nadeel dat er niet goed bekeken kan worden wat het effect is van het project op de bewoners in Vinkhuizen. Daarnaast is Slim Leven bedoeld voor inwoners van Vinkhuizen en niet voor andere wijken. Andere professionals erkennen dat het bereiken van de doelgroep lastig is.

‘Het is een lastige doelgroep om te benaderen en om ze zo ver te krijgen dat ze ook wat gaan doen’ (Participant 11, professional).

‘Het risico van het gebied vergroten: dan krijg je toch een soort verspintering en een van de dingen en elementen moet zijn, het is ons project, het is een Vinkhuizen project. Je hebt een wat langere aanloop en je moet wat andere activiteiten ontwikkelen’ (Participant 6, professional).

De meeste professionals geven aan dat om deelnemers te bereiken het nodig is dat het project bekendheid krijgt in de wijk. Sommige professionals vinden dat het project meer bekendheid in de wijk moet krijgen. Andere professionals vinden dat er al veel georganiseerd is om bekendheid te krijgen. Uit de observaties en interviews blijkt dat er al een aantal activiteiten ondernomen is om meer bekend te worden in de wijk zoals folders verspreiden, stukjes in de krant, maar er wordt ook meegedaan aan activiteiten in de wijk zoals de Koningsspelen.

‘Ik zag nu ook dat er vlaggen waren en van die shirtjes. Ze zijn er goed mee bezig om het merk neer te zetten, Slim Leven doet iets met voeding en gezondheid voor volwassenen (...) Nu heb je een kern en ik denk nu ook wel dat de olievlek groter kan worden. Niet zelf heel veel gaan organiseren. Wel een paar inloopbijeenkomsten met voorlichting van wat er is’ (Participant 11, professional).

‘Je moet goed aan pr doen, maar het allerbeste is dat de deelnemers gaan vertellen hoe plezierig ze het vinden en dan gaat het balletje wel rollen. Dat zijn de mensen die de beste reclame zijn. En die ook iets kunnen verbeteren in de kwaliteit (Participant 8, professional).

Ook zijn de meeste professionals het erover eens dat ook voor de continuering van het project de doelgroep belangrijk is, daarom moet er draagvlak voor het project gecreëerd worden. Buurtbewoners moeten het gevoel krijgen dat het project van hun is. Door zowel een aantal professionals en een vrijwilliger wordt geopperd dat de doelgroep meer betrokken zou kunnen worden bij het project om meer tegemoet te komen aan de behoeften van de doelgroep. Zij geven aan dat Vinkhuizen een multiculturele wijk is en daarom is het ook erg belangrijk om allochtone mensen te laten meedenken over de activiteiten in de wijk, om het project beter te kunnen aansluiten op de behoeften van de inwoners en zo meer draagvlak te kunnen creëren.

‘Er wordt een project opgestart, er worden succesjes geboekt, maar er wordt onvoldoende nagedacht over hoe gaan we het verankeren in de wijk’ (Participant 6, professional).

‘Niet per se communiceren over jouw doel, je moet afvallen of gezonder leven, maar je zet in op waar mensen behoefte aan hebben. Daar sluit je het bij aan en dan met een soort van omweg kom je uiteindelijk op het thema waarvan jezelf vindt dat er iets aan gedaan moet worden’ (Participant 13, professional).

Voor het creëren van draagvlak onder de inwoners, vinden sommige professionals het belangrijk dat een aantal vrijwilligers ook uit de wijk zelf afkomstig is. Uit de observaties en interviews blijkt dat de vrijwilligers over het algemeen uit andere wijken komen en dat kan nadelig zijn omdat die vrijwilligers geen netwerk in de wijk hebben die ze kunnen vertellen over Slim Leven.

‘Het is heel moeilijk om vandaar uit bewoners te krijgen, die zelf tot de doelgroep behoren en andere mensen aansporen (...) Het werven van vrijwilligers uit de wijk heeft tijd nodig en als er een paar mensen goede ervaringen hebben dan komt het wel’ (Participant 13, professional).

4.4 Structurele kenmerken

Een aantal structurele kenmerken wordt genoemd in de interviews die van invloed zijn op de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals. De structurele kenmerken die worden genoemd zijn samenwerkingspartners, kennis en kunde en duidelijke afspraken.

Samenwerkingspartners

Samenwerkingspartners zijn van invloed op de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals. Uit de observaties en interviews blijkt dat de samenwerking met externe organisaties en professionals nodig is voor de werving van deelnemers maar ook voor het organiseren van activiteiten, voor het gebruik van accommodaties, naamsbekendheid en het verzorgen van trainingen en cursussen voor de vrijwilligers. Door samen te werken met partners in de wijk worden er voorwaarden gecreëerd waardoor de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals gemakkelijker gaat. Een professional geeft aan dat de projectleider gebruik kan maken van contacten uit het project ‘Vinkhuizen op je gezondheid’ en met die contacten een samenwerking aan kan gaan.

‘De projectleider heeft natuurlijk een aantal jaren in de projectgroep gezeten van ‘Vinkhuizen op je gezondheid’, zo heeft de projectleider een aantal mensen van het CJG leren kennen. Mensen zoals de diëtist in de wijk, de mensen van de beweegtuin etc. Dus van daaruit had ze ook de mogelijkheid om professionals bij Slim Leven te betrekken’ (Participant 13, professional).

Uit de interviews blijkt dat er contact is opgenomen met verschillende organisaties zoals TNN² en FC Groningen³, waarbij wordt gekeken wat ze voor elkaar kunnen betekenen. Met verschillende accommodaties is contact gezocht om daar de activiteiten te kunnen geven. Veel vrijwilligers geven aan niet op de hoogte te zijn van verdere samenwerking met samenwerkingspartners dan alleen met de buurthuizen en ‘t Vinkhuys. Uit de observaties komt ook niet duidelijk naar voren dat er veel

---

² Top sport Noord Nederland, hiermee is contact gezocht voor goedkope kaartjes voor de 4 mijl van Groningen.

³ Met FC Groningen is contact gezocht om 50+ voetbal te organiseren, om meer naamsbekendheid te krijgen.

wordt samengewerkt met andere organisaties. Volgens een vrijwilliger loopt het contact en de samenwerking met een aantal accommodaties ook niet goed.

‘Zorginstelling Nait Soezen daar heb ik wel wat over langs horen komen. En we zouden volgens mij wel contact willen hebben met het zorgcentrum. Dat was wel de bedoeling’ (Participant 1, vrijwilliger).

‘In het begin hebben we geprobeerd om de Wende⁴ erbij te betrekken, maar die werkte niet mee. Moeilijk afspraken mee te maken. Ze waren wel enthousiast, maar zodra ze iets terug moesten geven of een antwoord, dan niks’ (Participant 3, vrijwilliger).

Volgens de meeste professionals zijn alle accommodaties op de hoogte van Slim Leven. Van een aantal accommodaties wordt gebruik gemaakt en dat is naar tevredenheid van de meeste vrijwilligers. ‘t Vinkhuys wordt gebruikt voor vergaderingen, gesprekken etc. en daarnaast is de penvoerder afkomstig van ‘t Vinkhuys.

‘Er zijn goede voorzieningen voor de workshops’ (Participant 2, vrijwilliger).

Volgens sommige vrijwilligers is de rol van de externe professional gelegen in het opleiden van de vrijwilligers, maar deelnemers worden ook doorverwezen naar professionals die niet begeleid kunnen worden door een vrijwilliger. Daarnaast kunnen ze andersom ook deelnemers doorverwijzen naar Slim Leven. Om die reden is er ook samenwerking gezocht met professionals uit de wijk Vinkhuizen die niet betrokken zijn bij Slim Leven zelf. Met de brede vakdocent van BeSlim is een samenwerking aangegaan. Die samenwerking, aldus een aantal vrijwilligers en professionals, verloopt goed en er worden gezamenlijk activiteiten georganiseerd.

‘Van te voren eerst duidelijk over gehad van hoe zie je het voor je, wat is het doel, overleg gehad hoe we dat aan zouden kunnen pakken (...) Lijntjes zijn heel kort en strak, app, bel, mail (...) Door de Vensterschool heb je fysiek dezelfde locatie en gaat samenwerking 10 keer sneller’ (Participant 11, professional).

De vrijwilligers en professionals hebben verschillende ideeën over het contact met de huisartsen. Uit de interviews wordt niet goed duidelijk in hoeverre er daadwerkelijk wordt samengewerkt met huisartsen en het gezondheidscentrum de Vuursteen. De meeste professionals geven aan dat er contact is met de huisartsen. Meerdere vrijwilligers hebben het idee dat er meer samengewerkt kan worden met externe professionals, zoals ook de huisartsen.

‘We hebben wel contact met huisarts en praktijkbegeleiders en die zijn heel tevreden over dit contact (...) Ze zijn heel bereidwillig, ze vinden het een leuk project’ (Participant 9, professional).

‘Ik heb wel eens aangekaart om meer te doen met de Vuursteen. Volgens mij is er ooit een keer met een huisarts gesproken of dat ze met een huisarts hebben willen spreken over het project, maar daar weet ik het fijne niet van. Want ik had echt gedacht, daar zal wel meer mee kunnen gebeuren’ (Participant 5, vrijwilliger).

---

⁴ Buurthuis in Vinkhuizen dat eventueel gebruikt kon worden voor voedingsworkshops.

Volgens sommige professionals en vrijwilligers zou de samenwerking met externe professionals moeilijk verlopen door met name tegengestelde belangen. Zo zouden activiteiten van Slim Leven overeenkomen met die van professionals en dat er daardoor sprake zou kunnen zijn van concurrentie. Goed informeren zou de externe samenwerking kunnen verbeteren.

‘Professionals moeten ook goed geïnformeerd zijn, al was het maar omdat zij niet het gevoel moeten hebben dat vrijwilligers taken van hen overnemen. Omzet van hun afpakken’ (Participant 12, vrijwilliger).

Uit de interviews blijkt dat zowel een aantal vrijwilligers als een aantal professionals aangeven dat het belangrijk is dat er een win-win situatie is bij de samenwerking met externe partners. Dus dat alle partijen een voordeel hebben bij die samenwerking. Daarnaast wordt door een professional als belangrijk punt genoemd voor de samenwerking tussen organisaties, dat mensen elkaars taal leren spreken.

‘Soms denk je dat elkaar snapt, dat je hetzelfde vertelt, maar dan is dat soms niet zo (...) Sowieso dat je elkaar ziet, gezichten leert kennen (...) Tijd nemen om elkaar op te zoeken’ (Participant 13, professional).

Kennis en kunde

Een andere genoemd structureel kenmerk door de professionals en vrijwilligers, dat van invloed is op de samenwerking, is kennis en kunde. Door voldoende kennis en kunde kunnen de taken beter worden uitgevoerd en dat bevordert weer de samenwerking.

Bij vrijwilligers gaat het om de kennis en kunde op het gebied van het begeleiden van deelnemers, voeding en/of beweging. In de vacature wordt gevraagd om mensen met affiniteit op het gebied van voeding en beweging, verder worden er geen aanvullende eisen gesteld. Een aantal vrijwilligers is van mening dat er eisen mogen worden gesteld aan de kennis en kunde van vrijwilligers. Sommige vrijwilligers kregen het idee dat iedereen vrijwilliger mag worden, terwijl zij vinden dat niet iedereen daarvoor geschikt is.

‘Iedereen die op gesprek komt die mag ook meedoen. Terwijl ik denk dat er toch wel een beetje normen voor gesteld zouden moeten worden. Omdat ik vind dat sommige vrijwilligers niet mensen zouden moeten gaan begeleiden, omdat ze daar gewoon niet de bagage voor hebben, dat vind ik onverantwoord’ (Participant 10, vrijwilliger).

Uit de interviews bleek dat bij de denktank er vrijwilligers waren die niet voldoende capaciteiten hadden om goed mee te kunnen samenwerken, waaronder ook mensen die niet de Nederlandse taal beheersen.

‘Het is intelligent vrijwilligerswerk. Je moet goed kijken of ze capabel zijn. Je kan beter 6 goeden hebben dan heel veel die niet goed functioneren’ (Participant 1, vrijwilliger).

Een aantal vrijwilligers en ook professionals is van mening dat de vrijwilligers die deelnemers begeleiden of trainen over veel capaciteiten beschikken en geven aan dat er wel gekeken wordt naar ervaring. Uit de observaties en interviews blijkt dat veel vrijwilligers hoog opgeleid zijn. Daarnaast

zijn er veel mensen die studies hebben gevolgd op het gebied van sport en voeding en dus de nodige kennis hebben.

‘Ik moet zeggen dat de projectleider heel veel goede mensen aan zich heeft weten te binden. Veel mensen die veel kunnen’ (Participant 8, professional).

‘Ze worden wel op ervaring uitgekozen en die geen ervaring heeft gaat eerst onderaan de ladder staan om te kijken wat er gaat gebeuren’ (Participant 3, vrijwilliger).

‘Het verbaasde mij ook wat het opleidingsniveau is van de vrijwilligers. Het zijn veel Hbo’ers en universitair geschoolde mensen en dat had ik eigenlijk niet verwacht’ (Participant 4, vrijwilliger).

Niet elke vrijwilliger heeft ervaring met het begeleiden van mensen. Veel vrijwilligers vinden het dan ook belangrijk dat ze goed voorbereid worden op het voeren van gesprekken met deelnemers. Uit de observaties en de interviews komt naar voren dat vrijwilligers de intakegesprekken hebben geoefend in groepjes om zo meer vertrouwd te raken met de gesprekken. De ene vrijwilliger vindt dat ze voldoende voorbereid zijn op het voeren van gesprekken, anderen vrijwilligers zouden graag meer willen oefenen en handvaten willen krijgen voor het voeren van gesprekken.

‘Ik had het gevoel dat ik klaar werd gestoomd voor het gesprek en dan sta je zeker in je schoenen’ (Participant 2, vrijwilliger).

‘Er moeten meer trainingen komen. Gewoon de basisdingen, we hebben alleen geoefend, onderling deden we dat in groepjes’ (Participant 7, vrijwilliger).

Om vrijwilligers goed voor te bereiden op het begeleiden van deelnemers krijgen vrijwilligers ook cursussen en trainingen aangeboden. De meeste professionals en vrijwilligers zijn van mening dat die cursussen en trainingen erg belangrijk zijn. De trainingen en cursussen kunnen er daarnaast voor zorgen dat iedereen ongeveer dezelfde stijl hanteert van begeleiden, aldus een vrijwilliger. Sommige vrijwilligers vinden wel dat de cursussen en trainingen te laat zijn gegeven. De meeste vrijwilligers waren al deelnemers aan het begeleiden en er waren nog geen cursussen gegeven.

‘Trainingen komen eraan, motivational interviewing, oplossingsgericht coachen, presentatietechnieken over hoe je het project presenteert naar anderen. Dat geeft echt wel body. En daar heb je als project veel aan, maar ook als vrijwilliger’ (Participant 4, vrijwilliger).

‘Het ging erom dat die mensen voldoende baggage hadden om het werk te doen zoals we met elkaar hadden afgesproken. En dat moet niet pas in september 2015 gedaan worden’ (Participant 10, vrijwilliger).

Over de kennis en kunde van professionals is niet veel gezegd tijdens de interviews. Sommige professionals en vrijwilligers geven wel aan dat de professionals nog niet zoveel ervaring hebben met projecten als Slim Leven en nog in hun rol moeten groeien. Daarnaast wordt benoemd dat de projectleider leiderschapskwaliteiten moet hebben.

‘De professionals moeten nog heel veel leren. Ik denk dat ze nog niet goed in hun rol zitten’ (Participant 12, vrijwilliger).

‘Duidelijk een visie hebben, maar ook je leiderschapsstijl aanpassen aan die omgeving(...) de projectleider heeft expertise nodig om vrijwilligers aan zich te kunnen binden’ (Participant 6, professional).

‘De projectleider moet het overzicht kunnen bewaren en overwicht hebben, maar of de projectleider overwicht heeft en rustig kan blijven en alles op een rijtje kan houden is de vraag’ (Participant 1, vrijwilliger).

Een aantal vrijwilligers en professionals geeft aan dat het de taak is van de projectleider om te netwerken met organisaties en externe professionals. Het netwerken is een sterk punt van de projectleider aldus sommige vrijwilligers en professionals.

‘Ik merk wel dat de kracht van de projectleider is om die communicatiebanen goed te houden (...) En de projectleider heeft overal connecties en lijntjes lopen en zo krijgt het project steeds meer body’ (Participant 4, vrijwilliger).

Duidelijke afspraken

Door de meeste vrijwilligers en professionals wordt aangegeven dat duidelijke en concrete afspraken belangrijk zijn voor een goede samenwerking. Onder het maken van afspraken valt: wat gaan we doen, hoe gaan we dat uitvoeren en wanneer. Al die afspraken zorgt voor meer duidelijkheid, waardoor mensen weten wat er van ze verwacht wordt.

‘Gewoon een dag afspreken, komt het uit voor jou en dan komen we met ideeën. Ik merk wel als je gewoon zegt, van daar hebben we het nog wel even over, vage dingen moet je echt mijden naar mijn idee’ (Participant 5, vrijwilliger).

Notulen worden door een aantal vrijwilligers ook genoemd als middel om meer structuur te krijgen, daardoor weet iedereen achteraf wat er allemaal is besproken en welke afspraken er zijn gemaakt. Ook voor degene die afwezig zijn geweest bij de vergaderingen is het belangrijk om op de hoogte te blijven. Uit de interviews en observaties blijkt dat er vaak mensen niet aanwezig zijn bij vergaderingen doordat ze andere verplichtingen hebben. Volgens een vrijwilliger kunnen de notulen uitgebreider en meer compleet, omdat mensen die niet aanwezig zijn geweest toch nog veel missen doordat de notulen te beknopt zijn.

‘De hele groep ziet elkaar bij algemene vergaderingen. Het kost moeite om allemaal te komen. En dat heb je met vrijwilligers. Ze zijn aan het werk op dat moment of ze moeten andere dingen doen’ (Participant 3, vrijwilligers).

‘De notulen neem je dan door, maar de ervaring leert dat niet alles daarin staat. Dus je mist een heleboel dingen’ (Participant 2, vrijwilliger).

4.5 Communicatie en informatievoorziening

Een andere belangrijke factor voor de samenwerking die naar voren komt in de interviews, is een goede onderlinge communicatie en informatievoorziening tussen de vrijwilligers en professionals.

Communicatie

Uit de interviews blijkt dat goede en duidelijke communicatie tussen vrijwilligers en professionals bevorderend werkt voor de onderlinge samenwerking.

‘Open, eerlijk en duidelijk in de communicatie. Dat is voor de samenwerking één van de belangrijkste dingen. Ik geloof dat we dat wel aardig naar elkaar zijn’ (Participant 5, vrijwilliger).

Wanneer de communicatie niet goed verloopt heeft dat gevolgen voor de samenwerking. Zoals ook bleek uit de observaties en uit de interviews over de vergadering met de stuurgroep. Tijdens de vergadering werd er langs elkaar heen gepraat en mensen begrepen elkaar onvoldoende. Er bleek onvoldoende gecommuniceerd te zijn over het doel van de vergadering en er waren vooraf geen agendapunten afgesproken, waardoor de vergadering chaotisch verliep. Na die vergadering is er geen nieuwe vergadering meer geweest met de stuurgroep.

‘Het was niet helemaal duidelijk wat het doel van de vergadering was’ (Participant 11, professional).

De meeste vrijwilligers geven aan dat de communicatie binnen Slim Leven voornamelijk verloopt via de email. Ook kunnen mensen elkaar bellen. Daarnaast is er een Whatsapp groep opgericht waarin alle vrijwilligers en de projectleider zitten, waardoor mensen snel in contact met elkaar kunnen komen.

‘Er is een groepsapp, waarin bijna iedereen zit, behalve degene die geen whatsapp heeft. Maar eigenlijk gaat er ook veel via de mail. Bellen kan ook altijd nog’ (Participant 5, vrijwilliger).

Uit de observaties blijkt dat naast vergaderingen van de voeding- en beweeggroep, er ook één keer per maand een ervaringsbijeenkomst is. Daarbij zijn de projectleider, vrijwillige coördinatoren en vrijwillige begeleiders aanwezig. Bij de ervaringsbijeenkomsten worden ervaringen besproken, maar er worden ook vragen gesteld en adviezen gegeven. De meeste vrijwilligers vinden de ervaringsbijeenkomsten zeer nuttig.

‘Ik vind overleggen super belangrijk en het is ook goed dat je elkaar dan ook kan zien. Gewoon het direct op elkaar kunnen reageren, is heel anders dan de hele tijd naar elkaar typen’ (Participant 5, vrijwilliger).

Een aantal vrijwilligers en professionals geeft in de interviews ook aan dat het bij een goede communicatie niet nodig is om over elk punt te vergaderen, sommige punten kunnen ook via de mail overlegd worden. Sommige vrijwilligers en professionals geven aan dat er te vaak vergaderd wordt en dat de vergaderingen ook niet voor iedereen relevant zijn.

‘Die neiging hebben professionals, lopen we ergens tegen aan laten we maar vergaderen. Wanneer gaan we het erover hebben, stuur maar een mail dan hebben we het er nu over’ (Participant 6, professional).

Aan de andere kant, wanneer punten besproken worden via de email vindt een aantal vrijwilligers en professionals het wel belangrijk dat mensen reageren op de emails. Door sommige vrijwilligers en professionals is benoemd dat vrijwilligers vaak niet reageren op emails van bijvoorbeeld de projectleider en dat daardoor de communicatie bemoeilijkt wordt. Een aantal vrijwilligers geeft aan dat er mogelijk meer gereageerd zou worden wanneer de mailtjes duidelijker zijn, bijvoorbeeld de emails opdelen in alinea’s waardoor het beter leesbaar wordt. En dat mensen alleen mailtjes ontvangen die relevant voor hun zijn.

‘En ook best heel veel onzin mail wat je dan krijgt, wat voor jou niet relevant is, ik kan mij voorstellen dat daar tussen wel iets verdwijnt. Van een cursus heb ik gehoord dat veel mensen daarbij niet aanwezig waren’ (Participant 10, vrijwilliger).

Informatievoorziening

Ook de informatievoorziening naar professionals en vrijwilligers komt uit de interviews naar voren als een belangrijke factor voor de samenwerking. Wanneer iedereen over de juiste informatie beschikt verloopt de samenwerking soepeler. Externe professionals en organisaties worden op de hoogte gehouden van het project door middel van een nieuwsbrief. Een professional heeft daarbij aangegeven dat de nieuwsbrieven naar professionals eerst bekeken zouden moeten worden door iemand, om op die manier een meer professionele nieuwsbrief te kunnen versturen.

Een tweede groep die goede informatievoorziening nodig heeft is de stuurgroep. Uit de interviews blijkt dat de stuurgroep ook een nieuwsbrief krijgt opgestuurd via de email. Daarnaast worden ze op de hoogte gehouden van de voortgang door middel van smileys, een lachende smiley geeft aan dat het betreffende onderdeel goed verloopt en een bedroefde smiley dat het onderdeel minder goed verloopt.

‘Iedereen wordt steeds op de hoogte gehouden. Er is een maandmail en er wordt een nieuwsbrief naar de stuurgroep gestuurd’ (Participant 9, professional).

Ook vrijwilligers hebben goede informatie nodig. Een aantal vrijwilligers geeft aan het belangrijk te vinden dat vrijwilligers goed op de hoogte zijn van veranderingen binnen het project, van deelnemers en van de groep vrijwilligers. Hoewel professionals en vrijwilligers op de hoogte worden gehouden via de mail over bijvoorbeeld activiteiten en nieuwe vrijwilligers, zijn sommige vrijwilligers van mening dat de informatievoorziening op sommige punten beter kan.

‘Vrijdag zijn de Koningsspelen en ik heb alleen een mailtje gekregen dat ik ben ingedeeld als assistent en verder weet ik nog niks. Ik weet niet wat ik daar moet doen. Dat is wel een puntje, ik heb gezegd dat ik daar kom, maar ik hoor daar heel weinig van (...)Ik las op de groepsapp dat de formulieren voor het evaluatiegesprek beschikbaar zijn, maar ik heb daar verder nog niks van gehoord’ (Participant 7, vrijwilliger).

'Ik ben ook heel benieuwd in het algemeen wat voor deelnemers de anderen hebben. En wat voor mensen melden zich, hoe die groep eruit ziet, dat wordt in de groep niet besproken. We worden daarvan niet op de hoogte gehouden. Dat mis ik (...) Je hebt dan een beter beeld, dan kun je beter nadenken over wat je organiseert' (Participant 2, vrijwilliger).

4.6 Professionele rol

Onder de professionele rol vallen normen en waarden die belangrijk worden gevonden binnen de samenwerking. En wanneer er aan die normen en waarden wordt gehouden, gaat de samenwerking beter. Veel vrijwilligers en professionals verwachten dat iedereen met respect met elkaar omgaat, naar elkaar luistert en interesse in elkaar toont. Daarnaast dat mensen niet iets beloven dat ze niet waar kunnen maken. Ook geeft een aantal professionals aan dat vrijwilligers gelijkwaardig zijn aan professionals.

'Sowieso in elk contact die je hebt, met wie je dat ook hebt, denk ik dat het heel belangrijk is om wederzijds respect te hebben en om daar vanuit te werken en anderen op die manier te bejegenen' (Participant 13, professional).

'Ik vind het altijd heel belangrijk als je zegt dat je iets doet, het dan ook doet' (Participant 9, professional).

'Vrijwilligers volwaardig meenemen in het proces. Er mag geen scheiding zijn tussen vrijwilliger en professionals' (Participant 6, professional).

Sommige vrijwilligers en professionals zijn ook van mening dat je veel dingen tegen elkaar moet kunnen zeggen, zonder dat mensen het persoonlijk opvatten. Daarnaast vinden veel vrijwilligers het belangrijk dat iedereen zoveel mogelijk aanwezig probeert te zijn bij vergaderingen en cursussen.

'En bij de gehele groep zijn er af en toe wel wat dingen, zoals die ervaringsbijeenkomst met een presentatie van iemand. Toen waren er heel veel mensen niet, terwijl we het wel in de ervaringsbijeenkomst is benoemd, wees erbij en in de mail is het nog wel een paar keer benoemd' (Participant 5, vrijwilliger).

In het geval van de projectleider vindt een aantal vrijwilligers en professionals dat de projectleider afstand moet kunnen nemen van de vrijwilligers en dat de projectleider zich niet uitlaat over anderen waar diegene niet bij is. Over de vraag of de projectleider voldoende afstand weet te bewaren zijn de meningen verdeeld.

'Gelukkig kan de projectleider ook afstand houden en ziet het ook echt als een professionele klus en laat zich niet te veel afleiden door het hele gedoe erom heen' (Participant 6, professional).

'De projectleider moet af en toe oppassen met wat ze uitlaat over andere mensen' (Participant 5, vrijwilliger).

4.7 Procesreflectie

Uit de observaties blijkt dat de vrijwilligers en professionals gezamenlijk nauwelijks het proces reflecteren. In de interviews is de procesreflectie weinig aan bod gekomen. Vrijwilligers hebben samen met professionals wel gekeken naar het startformulier, dat gebruikt wordt bij de

intakegesprekken met de deelnemers, en wat er aan het startformulier veranderd kon worden. Gedurende het project vinden wel aanpassingen plaats op basis van ervaringen, maar daarover vindt geen overleg plaats tussen professionals en vrijwilligers. Zo worden er notulen gemaakt van de vergaderingen en is er een agenda met belangrijk punten, wat in het begin niet werd gedaan. Ook ging, volgens sommige vrijwilligers en professionals, de verwerking en registratie van de formulieren en gegevens niet vlekkeloos. Wanneer de verwerking en registratie goed gaat, kunnen andere mensen het mogelijk overnemen. Om dat in goede banen te gaan leiden is er iemand aangenomen om de administratie te doen.

‘Je merkt dat we de aanmelddatum al niet meer weten, want het is zo hard gegaan. Hoeveel tijd er heeft gezeten tussen aanmelding en gesprekken (...) Dat willen we allemaal gaan registreren en dat het ook duidelijk is wanneer een koppeling is gemaakt’ (Participant 9, professional).

Een aantal vrijwilligers vindt het verstandig als het proces gezamenlijk geëvalueerd wordt. Evalueren wat gaat er goed, wat kan verbeterd worden, wat kan anders, waar wel en niet mee door wordt gegaan en waarin meer geïnvesteerd kan worden.

‘Zijn we nog op de goede weg, gaat het zoals we willen. Soms moet je dingen laten vallen of veranderen. Hoe zit je met je tijd. Gaan we hier nog in investeren, niet investeren. Gewoon kijken wat wel loopt en wat niet. Misschien kan dat in de toekomst worden teruggehaald. Maar ga in iets investeren wat wel loopt’ (Participant 3, vrijwilliger).

Sommige vrijwilligers zijn van mening dat het projectplan beter geëvalueerd had kunnen worden. Een aantal vrijwilligers en professionals geven aan dat er meer gebruik gemaakt kon worden van ervaringen van andere projecten en andere mensen.

‘Bij het projectplan hebben vier mensen het wiel opnieuw zitten uitvinden. Er liggen al interventies vanaf 1985 waar dit op aan zou sluiten. Dat projectplan vond ik echt beneden niveau. Daar zaten heel veel hiaten in. En er was ook geen bronvermelding’ (Participant 4, vrijwilliger).

Ook op het gebied van activiteiten zou er meer geëvalueerd kunnen worden. Zo zou er volgens een vrijwilliger meer gekeken kunnen worden naar de behoeften van de deelnemers en niet lukraak iets gaan organiseren. Met name voor de voedingsworkshops is weinig animo, door te evalueren, kan dat mogelijk verbeterd worden, aldus een vrijwilliger.

‘Ga dan de deelnemers vragen waar hebben ze behoefte aan hebben en hebben ze er geen behoefte aan misschien dan even niet doen, of een ander concept bedenken (...) Daarin heb ik wel gezegd we moeten eerst gaan evalueren, er gaan blijkbaar dingen niet goed, of er is onvoldoende animo voor’ (Participant 10, vrijwilliger).

Sommige vrijwilligers en professionals geven aan dat de projectleider zeer enthousiast is en dat daardoor het project voortgezet kon worden, ondanks dat de opstart moeilijk verliep.

‘Daarom ben ik blij dat de projectleider nog steeds zo enthousiast is want anders was het al lang gestopt. De projectleider is wat dat betreft een enorme bikkelaar, zo’n doorzetter’ (Participant 1, vrijwilliger).

5 Conclusie en Discussie

Dit hoofdstuk staat in het teken van de conclusies, de discussie en de aanbevelingen voor het project Slim Leven en voor verder onderzoek. In 5.1 worden de conclusies gegeven op de deelvragen en de conclusies van belangrijke factoren die naar voren zijn gekomen uit de resultaten. Daarnaast wordt antwoord gegeven op de probleemstelling. In 5.2 worden de resultaten vergeleken met de theorie van Bronstein (2003) en worden er verschillen en overeenkomsten beschreven. In 5.3 worden de sterke en zwakke punten van het onderzoek beschreven en in 5.4 zijn de aanbevelingen voor zowel in de praktijk en voor vervolgonderzoek weergegeven.

5.1 Conclusie

Het doel van het huidige onderzoek was om de succes- en faalfactoren van de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals bij Slim Leven te achterhalen. Om die factoren te achterhalen zijn er in hoofdstuk 2, deelvragen geformuleerd naar aanleiding van de theorie van Bronstein (2003). Per deelvraag worden de conclusies uit het onderzoek weergegeven. Uit de resultaten zijn daarnaast ook andere belangrijke factoren voor de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals naar voren gekomen die niet beschreven zijn in het model van Interdisciplinaire Samenwerking (Bronstein, 2003). De conclusies daarvan worden ook beschreven. De probleemstelling wordt vervolgens beantwoord door een samenvatting te geven van de succes- en faalfactoren van de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals.

5.1.1 Conclusie deelvragen

Deelvraag 1: Hoe ziet de afhankelijkheid tussen de vrijwilligers en professionals bij het project Slim Leven eruit?

Geconcludeerd kan worden dat vrijwilligers en professionals afhankelijk van elkaar zijn bij het project Slim Leven. Dat betekent dat ze elkaar nodig hebben om het project Slim Leven voort te kunnen zetten. Vrijwilligers hebben een grote rol gespeeld bij de totstandkoming van het project en hebben een belangrijke rol bij de voortgang. Vrijwilligers en professionals geven daarom aan dat het belangrijk is dat er voldoende vrijwilligers zijn die de taken op zich kunnen nemen, zich daarvoor willen inzetten en zich betrokken voelen. Zowel professionals en vrijwilligers zijn van mening dat vrijwilligers met ideeën komen en zich betrokken voelen, maar dat de inzet verbeterd kan worden. Een punt van aandacht van de afhankelijkheid van vrijwilligers is het feit dat zij minder gebonden zijn aan het project dan professionals. Dat betekent in de praktijk dat zij, wanneer zij andere verplichtingen hebben of ander werk vinden, eerder het project verlaten. Veel vrijwilligers zien het vrijwilligerswerk als aanvulling op hun cv, om ervaring op te doen en voor de eigen ontwikkeling.

Vrijwilligers zijn andersom ook afhankelijk van professionals bij de samenwerking. Professionals hebben binnen het project ondersteunende taken en daarbij hoort ook de ondersteuning van vrijwilligers. Met name professionals zijn van mening dat het project niet voortgezet kan worden zonder de ondersteuning van professionals.

Deelvraag 2: In welke mate is er sprake van flexibiliteit bij de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals bij Slim Leven?

Uit de resultaten komt flexibiliteit niet nadrukkelijk naar voren. Mogelijk dat flexibiliteit geen belangrijke factor is voor de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals.

Deelvraag 3: Wat zijn, volgens de vrijwilligers en professionals, gemeenschappelijke doelen bij het project Slim Leven?

Hoewel er doelen zijn geformuleerd voor het project Slim Leven, lopen de meningen van de professionals en vrijwilligers over het gemeenschappelijke doel uiteen. Sommigen geven als gemeenschappelijk doel dat de inwoners in Vinkhuizen een gezondere leefstijl krijgen, maar ook wordt genoemd dat mensen meer in contact komen met andere inwoners. Door weer anderen wordt genoemd dat Slim Leven draagvlak moet krijgen onder de inwoners van Vinkhuizen zodat de inwoners het project kunnen voortzetten. Verder wordt genoemd dat een doel is dat het project uitgebreid wordt naar andere wijken. Uit de resultaten blijkt dat iedereen het erover eens is dat afvallen niet het doel is van Slim Leven. De afwezigheid van een duidelijk gemeenschappelijk doel kan de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals bemoeilijken doordat onduidelijk is waar gezamenlijk naar toe wordt gewerkt. Volgens sommige professionals is het de taak van de projectleider het gemeenschappelijk doel voor ogen te houden.

Een aantal professionals geeft aan dat bij het bereiken van het gezamenlijke doel, de doelgroep een belangrijke rol speelt. Daarbij is het ook belangrijk om een duidelijk gezamenlijk doel te hebben. Zo zijn de deelnemers afkomstig uit de doelgroep. Om deelnemers te werven is bekendheid nodig in de wijk. Ook is de doelgroep belangrijk voor de continuering van het project en daarom is er draagvlak voor het project nodig onder de inwoners.

Deelvraag 4: Is er sprake van procesreflectie bij de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals bij het project Slim Leven?

Uit de resultaten blijkt dat procesreflectie nauwelijks plaatsvindt. Het enige dat gereflecteerd is, is het startformulier die gebruikt wordt bij de intakegesprekken met de deelnemers. Gedurende het project vinden er wel aanpassingen plaats, maar daarover vindt geen overleg plaats tussen vrijwilligers en professionals. Een aantal vrijwilligers vindt het verstandig als het proces gezamenlijk geëvalueerd wordt omdat door een procesreflectie er eerder kan worden ingespeeld op problemen en veranderingen. Zo had o.a. het projectplan geëvalueerd kunnen worden en ook de activiteiten van met name de voedingsgroep.

Deelvraag 5: Wat wordt verstaan onder de professionele rol van professionals en vrijwilligers bij Slim Leven?

Uit de resultaten komen verschillende punten naar voren die worden verstaan onder de professionele rol van de vrijwilligers en professionals, die van invloed zijn op de samenwerking. Als eerste aanwezig zijn bij vergaderingen en in het geval van vrijwilligers ook bij cursussen en trainingen. Ten tweede dat mensen doen wat ze beloven, dus dat vrijwilligers en professionals op elkaar kunnen vertrouwen dat ze de taken uitvoeren. Ten derde wordt respect voor elkaar vaak genoemd door vrijwilligers en professionals. Verder wordt door een aantal professionals genoemd dat vrijwilligers ook worden meegenomen in het proces en gelijkwaardig zijn. En als laatste dat

professionals en vrijwilligers interesse in elkaar tonen en naar elkaar luisteren. Van de projectleider wordt verwacht dat ze afstand kan nemen van het project en van de vrijwilligers. Of de projectleider voldoende afstand weet te bewaren ten opzichte van de vrijwilligers en het project zijn de meningen verdeeld.

Deelvraag 6: Wat zijn belangrijke structurele kenmerken in de samenwerking van het project Slim Leven?

Uit de resultaten kan geconcludeerd worden dat er meerdere structurele kenmerken zijn die van invloed zijn op de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals. Een belangrijk structureel kenmerk is het hebben van samenwerkingspartners in de wijk. Samenwerkingspartners zijn nodig voor de werving van deelnemers maar ook voor het organiseren van activiteiten, voor accommodaties, naamsbekendheid en het verzorgen van trainingen en cursussen voor de vrijwilligers. Volgens professionals is er contact gezocht met meerdere samenwerkingspartners (externe professionals en organisaties) om een samenwerking mee aan te gaan. Volgens vrijwilligers kan de samenwerking met externe professionals en organisaties intensiever. Mogelijk dat er conflicterende belangen zijn, waardoor de samenwerking met partners in de wijk niet goed verloopt.

Een ander belangrijk structureel kenmerk is kennis en kunde. Door voldoende kennis en kunde kunnen de taken beter worden uitgevoerd en dat bevordert weer de samenwerking. Bij vrijwilligers gaat het om de kennis en kunde op het gebied van het begeleiden van deelnemers, voeding en/of beweging. Vrijwilligers krijgen trainingen en cursussen aangeboden om zich voor te bereiden op het begeleiden van deelnemers, maar dat had volgens sommige vrijwilligers eerder aangeboden kunnen worden. Over de kennis en kunde van professionals is niet veel bekend. De professionals blijken nog onervaren te zijn op het gebied van projecten als Slim Leven en moeten nog groeien in hun rol. Vrijwilligers en professionals noemen leiderschapskwaliteiten en kunnen netwerken als belangrijke capaciteiten van de projectleider.

Verder is een structureel kenmerk het maken van duidelijke afspraken. Het maken van duidelijke afspraken zorgt ervoor dat mensen weten wat er van ze verwacht wordt. Verder is, voor met name de mensen die niet bij de vergaderingen aanwezig waren, het belangrijk om goede notulen van de vergaderingen te maken.

Deelvraag 7: Wat wordt gezien als belangrijke persoonlijke kenmerken van zowel een vrijwilliger als een professional voor de samenwerking bij Slim Leven?

Uit de resultaten komen geen duidelijke persoonlijke kenmerken naar voren die van invloed zouden zijn op de samenwerking. Mogelijk dat persoonlijke kenmerken van weinig invloed zijn op de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals.

5.1.2 Conclusies belangrijke factoren

Tijdens de interviews zijn, naast de factoren die zijn gebaseerd op het model van Bronstein (2003), ook andere belangrijke factoren voor de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals naar voren gekomen. De conclusies daarvan zijn hieronder weergegeven.

Rolverdeling en verantwoordelijkheden

Uit de resultaten kan geconcludeerd worden dat een duidelijke rolverdeling en duidelijke verantwoordelijkheden belangrijke factoren zijn voor de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals. Wanneer de rolverdeling en verantwoordelijkheden tussen beide duidelijk zijn, bevordert dat de samenwerking doordat iedereen weet wat er van ze verwacht wordt.

De projectleider heeft de leiding over het project, is eindverantwoordelijk en stuurt daarnaast de vrijwilligers aan. De meningen van de professionals en vrijwilligers verschillen over de mate van aansturing. Daarnaast is er een betere rolverdeling en meer leiding nodig van de projectleider tijdens de vergaderingen met de stuurgroep.

De projectleider heeft, samen met de vrijwillige coördinatoren, ook een begeleidende rol. Zowel door professionals en door vrijwilligers wordt begeleiding en ondersteuning van vrijwilligers zeer belangrijk gevonden, omdat door de juiste begeleiding en ondersteuning de vrijwilligers hun taken beter kunnen uitvoeren en dat werkt bevorderend voor de samenwerking. Over de begeleiding van de vrijwilligers zijn de meningen verdeeld. Er zijn vrijwilligers die de begeleiding en ondersteuning voldoende vinden, maar er zijn ook vrijwilligers en professionals die aangeven dat er meer interesse getoond kan worden in de vrijwilligers. Vrijwilligers vinden, naast begeleiding en ondersteuning, waardering van professionals voor hun inzet erg belangrijk.

De meningen van de professionals en vrijwilligers verschillen over de rol en verantwoordelijkheden van de vrijwillige begeleiders. Veel vrijwilligers hebben het idee dat teveel verantwoordelijkheden liggen bij de vrijwilligers. Doordat er onduidelijkheid is over de rol en verantwoordelijkheden van vrijwilligers vinden sommige vrijwilligers dat de rol en verantwoordelijkheden vastgelegd moeten worden. Ook moet er meer duidelijkheid komen over het doorverwijzen van deelnemers naar externe professionals. Daarnaast zijn de meningen van de professionals en vrijwilligers verdeeld over of de voeding- en beweeggroep meer zou kunnen samenwerken om de voedingsactiviteiten meer onder de aandacht te brengen.

Voor een goede samenwerking tussen vrijwilligers en professionals vinden vrijwilligers het ook belangrijk dat vrijwilligers inspraak hebben bij het maken van beslissingen. Over het algemeen is het nemen van beslissingen een democratisch proces. Een aantal vrijwilligers heeft echter het idee dat er niet voldoende naar ze wordt geluisterd. De uiteindelijke beslissingen worden genomen door de coördinator of de projectleider. Vrijwilligers en professionals geven wel aan dat er meer knopen doorgehakt moeten worden. Er wordt te lang stilgestaan bij punten.

Communicatie en informatievoorziening

Uit de resultaten blijkt ook dat goede communicatie en informatievoorziening belangrijke factoren zijn voor de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals. Bij Slim Leven verloopt de communicatie voornamelijk via de email. Naast de vergaderingen met de voeding- en beweeggroep is er één keer per maand een ervaringsbijeenkomst, waar vragen kunnen worden gesteld en adviezen en tips kunnen worden gegeven. Vrijwilligers vinden de ervaringsbijeenkomst over het algemeen zeer nuttig. Vrijwilligers en professionals zijn daarnaast van mening dat niet over elk punt vergaderd hoeft te worden, maar dat sommige punten ook via de mail overlegd kunnen worden. Echter, niet

iedereen reageert op de mails. Dat zou te wijten zijn aan de grote hoeveelheid mails die worden verzonden, die ook niet voor iedereen relevant zijn.

Goede informatievoorziening naar professionals en vrijwilligers is ook belangrijk. Uit de resultaten kan geconcludeerd worden dat wanneer iedereen over de juiste informatie beschikt de samenwerking soepeler verloopt. De informatievoorziening naar vrijwilligers kan soms beter, zoals bij de organisatie van activiteiten.

Verschillen tussen vrijwilligers en professionals

Als gekeken wordt naar de resultaten blijkt dat er geen grote verschillen zitten tussen de opvattingen en meningen van de vrijwilligers en professionals op het gebied van de samenwerking. Er zijn een paar punten die worden benoemd door professionals, maar die nauwelijks tot niet worden benoemd door vrijwilligers en vice versa. Zo zijn professionals van mening dat professionals nodig zijn om het project voort te kunnen zetten, vrijwilligers hebben zich daarover nauwelijks tot niet uitgelaten tijdens de interviews. Vrijwilligers geven aan procesreflectie, waardering en inspraak bij beslissingen belangrijk te vinden en daar gaan professionals nauwelijks tot niet tot op in. Daarnaast zijn professionals van mening dat er contacten zijn gelegd met samenwerkingpartners, vrijwilligers zijn daar nauwelijks van op de hoogte en vinden dat er meer samengewerkt kan worden met externe organisaties en professionals. Verder lopen meningen van de vrijwilligers en professionals niet veel uiteen.

5.1.3 Samenvatting succes- en faalfactoren

Door middel van het huidige onderzoek is de probleemstelling: *Wat zijn de succes- en faalfactoren van de samenwerking tussen de vrijwilligers en professionals die betrokken zijn bij het project Slim Leven?* onderzocht. Op basis van observaties en interviews is een aantal succes- en faalfactoren naar voren gekomen die zijn samengevat in tabel 2. Over veel factoren verschillen de meningen en visies, daardoor kunnen veel factoren zowel een succes- als een faalfactor zijn.

Tabel 2: Succes- en faalfactoren van de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals bij Slim Leven

Factoren	Succesfactor	Faalfactor
Afhankelijkheid	X	
Flexibiliteit		
Gemeenschappelijke doelen		X
Procesreflectie		X
Professionele rol	X	X
Structurele kenmerken	X	X
Persoonlijke kenmerken		
Rolverdeling en verantwoordelijkheden	X	X
Communicatie en informatievoorziening	X	X

De samenwerking tussen vrijwilligers en professionals

Uit de resultaten blijkt dat de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals bij het project Slim Leven verbeterd kan worden. Er zijn succesfactoren binnen de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals, maar ook faalfactoren die aandacht vragen.

Een succesfactor bij de samenwerking is dat vrijwilligers en professionals afhankelijk van elkaar zijn voor het succesvol laten verlopen van het project Slim Leven en elkaar nodig hebben om de eigen taken goed te kunnen uitoefenen. Zonder de afhankelijkheid tussen vrijwilligers en professionals zou er geen samenwerking zijn ontstaan. Uit de interviews blijkt dat bij een goede samenwerking het van belang is dat iedereen zich goed inzet en betrokkenheid toont. Ondanks dat vrijwilligers minder verbonden zijn aan het project en daardoor het project eerder kunnen verlaten, is afhankelijkheid toch een succesfactor omdat er door afhankelijkheid een samenwerking ontstaat tussen vrijwilligers en professionals en daarnaast blijkt uit de interviews dat veel vrijwilligers zich betrokken voelen bij het project.

Er zijn ook een aantal faalfactoren naar voren gekomen die een negatief effect hebben op de samenwerking en dus verbeterd kunnen worden. Een faalfactor is het niet hebben van gemeenschappelijke doelen. Doordat er geen gemeenschappelijk doel is, weten vrijwilligers en professionals niet waar gezamenlijk aan gewerkt wordt. Een andere faalfactor, die in de interviews naar voren is gekomen, is de afwezigheid van een procesreflectie. Hoewel er veranderingen worden doorgevoerd, wordt dat niet in overleg gedaan. Er kan daardoor onvoldoende worden ingesprongen op problemen en veranderingen.

Ook is er een aantal factoren naar voren gekomen die zowel een succes- als een faalfactor zijn. De professionele rol is zo'n factor. Hoewel er verschillende normen en waarden belangrijk worden gevonden binnen de samenwerking, blijkt uit de interviews dat betrokkenen zich niet altijd houden aan die normen en waarden. Zo wordt door geïnterviewden benoemd dat mensen niet altijd aanwezig zijn bij vergaderingen en trainingen, terwijl dat meerdere malen is aangekondigd. Daarnaast hebben structurele kenmerken zowel een positieve en negatieve invloed op de samenwerking. Belangrijke structurele kenmerken bij de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals zijn samenwerkingspartners, kennis en kunde en duidelijke afspraken. Deze structurele kenmerken zijn aan de ene kant een succesfactor doordat vrijwilligers trainingen en cursussen aangeboden krijgen en er notulen worden gemaakt en dat heeft een positief effect op de samenwerking. Aan de andere kant zijn de trainingen en cursussen te laat gegeven, waardoor sommige vrijwilligers zich niet goed voorbereid voelden op het begeleiden van deelnemers. Daarnaast gaf een aantal geïnterviewden aan dat afspraken niet altijd duidelijke zijn en vond een aantal van hen het contact met samenwerkingspartners onvoldoende.

Verder komt uit de interviews naar voren dat de factoren rolverdeling en verantwoordelijkheden ook belangrijk zijn bij de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals. De factoren rolverdeling en verantwoordelijkheden lijken de samenwerking zowel in positieve als negatieve zin te beïnvloeden. De rol en verantwoordelijkheden van de professionals zijn duidelijk, hoewel de begeleiding door de professionals nog verbeterd kan worden. De rol en verantwoordelijkheden van de vrijwillige begeleiders zijn onduidelijk, waardoor vrijwilligers mogelijk overvraagd worden. Ook de factoren communicatie en informatievoorziening zijn zowel een succes- als faalfactor. Geïnterviewden gaven aan dat mensen soms onvoldoende reageren op mails. Ook lijkt de informatievoorziening over de

georganiseerde activiteiten tussen vrijwilligers en professionals beter te kunnen. De ervaringsbijeenkomsten werken echter bevorderend voor de samenwerking.

5.2 Discussie

In deze paragraaf worden de resultaten uit het huidige onderzoek vergeleken met het model van Interdisciplinaire Samenwerking (Bronstein, 2003). Bronstein (2003) noemt verschillende voorwaarden voor een goede interdisciplinaire samenwerking en dat zijn afhankelijkheid, nieuwe professionele activiteiten, flexibiliteit, gezamenlijke doelen en procesreflectie. De voorwaarden moeten allemaal aanwezig zijn om een goede interdisciplinaire samenwerking tot stand te laten komen. Ook noemt Bronstein (2003) factoren die van invloed zijn op de kwaliteit van de samenwerking en dat zijn professionele rol, structurele kenmerken en persoonlijke kenmerken. Wanneer de beïnvloedende factoren aanwezig zijn, heeft dat een positieve invloed op de samenwerking en vice versa. Eerst worden de resultaten vergeleken met de door Bronstein (2003) genoemde voorwaarden voor een goede interdisciplinaire samenwerking.

Afhankelijkheid

De eerst voorwaarde voor een goede interdisciplinaire samenwerking is afhankelijkheid. Wanneer professionals elkaar nodig hebben om gezamenlijk iets voor elkaar te krijgen zijn ze afhankelijk van elkaar en daardoor ontstaat er een samenwerking (Bronstein, 2003). Het model van Interdisciplinaire Samenwerking (Bronstein, 2003) is bedoeld als model voor de samenwerking tussen verschillende professionele disciplines. Echter, blijkt uit de resultaten dat afhankelijkheid ook een voorwaarde is voor de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals. Vrijwilligers en professionals zijn afhankelijk van elkaar om het project Slim Leven voort te kunnen zetten, daardoor ontstaat er een samenwerking. Bij afhankelijkheid tussen vrijwilligers en professionals spelen andere factoren een rol dan tussen alleen professionals. Zo zijn professionals bij de samenwerking met vrijwilligers afhankelijk van de inzet en betrokkenheid van vrijwilligers. Vrijwilligers zijn daarnaast minder gebonden aan het project dan professionals en kunnen het project verlaten wanneer zij andere verplichtingen hebben. Daardoor kan er sprake zijn van veel verloop onder vrijwilligers, wat de samenwerking bemoeilijkt. Ook bij andere projecten blijkt dat vrijwilligers zich niet altijd voor langere tijd willen binden en vroegtijdig afhaken (Runia & Machielse, 2012; De Klerk, De Boer, Kooiker, Plaisier & Schyns, 2014). Daarnaast blijkt uit de resultaten dat vrijwilligers ook iets terug verwachten voor hun inzet, bijvoorbeeld voor hun cv of ervaring. Dat blijkt bij vrijwilligers in het algemeen een belangrijke motivator te zijn (De Klerk et al., 2014).

Vrijwilligers zijn op hun beurt afhankelijk van de begeleiding en aansturing van professionals (De Klerk et al., 2014). Uit de resultaten blijkt dan ook dat professionals met name een ondersteunende rol hebben. Daarnaast zijn professionals ook van belang voor de continuering van het project. Uit de literatuur blijkt dat zonder professionals er moeilijk draagvlak gecreëerd wordt voor het project in de wijk (Linssen & Hesdahl, 2010).

Nieuwe professionele activiteiten

De tweede voorwaarde voor een goede interdisciplinaire samenwerking is volgens Bronstein (2003) nieuwe professionele activiteiten. Bij het ontwikkelen van nieuwe professionele activiteiten, die niet door één persoon georganiseerd kan worden, is het nodig om interdisciplinair samen te werken.

Wanneer er geen nieuwe activiteiten ontwikkeld zouden worden is er ook geen noodzaak tot samenwerking tussen professionals.

Uit de resultaten blijkt dat het ontwikkelen van nieuwe activiteiten geen voorwaarde is voor het ontstaan van een goede samenwerking tussen vrijwilligers en professionals. Waarschijnlijk komt dat doordat vrijwilligers zich willen inzetten, om wat voor reden dan ook, en bereid zijn om daarbij samen te werken met professionals. Bij Slim Leven worden activiteiten georganiseerd die niet nieuw zijn en al worden aangeboden door o.a. sportverenigingen en sportscholen. Slim Leven heeft echter een andere doelgroep dan de sportverenigingen en sportscholen en daarom worden de activiteiten voor weinig geld aangeboden en is het nodig dat vrijwilligers de activiteiten organiseren en geven (ZonMw-aanvraag, 2014). De samenwerking tussen vrijwilligers en professionals is dus om een andere reden tot stand gekomen dan wanneer er een samenwerking is tussen professionals. En daarom is het waarschijnlijk niet nodig om nieuwe activiteiten te ontwikkelen.

Uit de literatuur blijkt ook dat bij de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals het niet altijd een voorwaarde is om nieuwe professionele activiteiten te ontwikkelen. Uit de resultaten van projecten op het gebied van sociaal geïsoleerde cliënten, de schuldhulpverlening en in verpleeg- en verzorgingshuizen (Runia & Machielse, 2012; Oudenampsen, Nederland & Stavenuiter, 2012; Uitslag, 2011) blijkt dat vrijwilligers vaak taken overnemen van professionals of ze zijn een aanvulling op het werk van de professional. Daarbij krijgt de professional een coördinerende en ondersteunende rol (Runia & Machielse, 2012; Oudenampsen et al., 2012). Er zijn ook voorbeelden waarbij vrijwilligers wel nieuwe taken op zich nemen zoals bij het 'Burgerinterventieteam'. Het 'Burgerinterventieteam' werkt samen met de politie om de veiligheid, leefbaarheid en sociale cohesie in de wijk te bevorderen (Lammersen, 2010).

Flexibiliteit

De derde voorwaarde voor een goede interdisciplinair samenwerking is flexibiliteit. Met flexibiliteit wordt bedoeld dat mensen zich niet vastklampen aan hun rol en dus verder denken dan hun rol. Om tot een goede samenwerking te komen is het nodig dat professionals zich kunnen aanpassen en zich flexibel opstellen (Bronstein, 2003). Uit het huidige onderzoek kan niet geconcludeerd worden dat flexibiliteit een voorwaarde is voor een goede samenwerking tussen vrijwilligers en professionals. Uit de literatuur komt ook niet duidelijk naar voren dat flexibiliteit een belangrijk punt is bij die samenwerking.

Aan de andere kant kan beredeneerd worden dat flexibiliteit wel belangrijk is voor de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals. Vrijwilligers hebben vaak nog andere activiteiten en verplichtingen naast het vrijwilligerswerk en daarom lijkt het nodig dat er flexibel wordt omgegaan met de inzetbaarheid van de vrijwilligers. Daarnaast beschikken vrijwilligers niet over dezelfde capaciteiten, waardoor er gekeken moet worden wat geschikt is voor de betreffende vrijwilliger (Oudenampsen, Van Vliet, Winsemius & Tenhaeff, 2006). Uit onderzoek is dan ook gebleken dat de taken van vrijwilligers niet vooraf vast hoeven te staan (Cornwall, 2008). Professionals dienen dus flexibel om te gaan met vrijwilligers en de eigen rol daarop ook aan te passen. Zo heeft de ene vrijwilliger meer ondersteuning nodig van een professional dan de andere vrijwilliger. Ook kunnen zich veel veranderingen voordoen binnen een project als Slim Leven en daar moeten de professionals en ook de vrijwilligers op kunnen inspelen.

Gemeenschappelijke doelen

De vierde voorwaarde voor een goede interdisciplinaire samenwerking, aldus Bronstein (2003), zijn gemeenschappelijke doelen. Er ontstaat een goede samenwerking doordat er gezamenlijk verantwoordelijkheid wordt gedragen voor het bereiken van het gemeenschappelijke doel (Bronstein, 2003). Dat het hebben van een gemeenschappelijke doel nodig is bij een samenwerking blijkt ook uit het onderzoek naar de leefstijlinterventie 'Beweegkuur' (Aalbers et al., 2013). Uit het onderzoek van Van der Klein et al. (2012) en Wagemakers et al. (2007) wordt geconcludeerd dat wanneer er een gemeenschappelijk doel is, de samenwerking tussen vrijwilliger en professionals soepeler verloopt.

Ondanks dat er in het projectplan en de ZonMw aanvraag doelen staan beschreven, is het gemeenschappelijk doel van Slim Leven niet duidelijk en daarom lopen de meningen van de professionals en vrijwilligers uiteen over het gemeenschappelijke doel. Het niet duidelijk hebben van het gemeenschappelijk doel komt waarschijnlijk doordat niet voldoende is gecommuniceerd over het doel en daardoor hebben vrijwilligers en professionals hun eigen mening over het doel van Slim Leven gevormd.

In de theorie van Bronstein (2003) wordt daarnaast gesproken over cliënten die betrokken zouden kunnen worden bij het opstellen en bereiken van doelen. Uit de resultaten van het huidige onderzoek blijkt ook dat een aantal vrijwilligers en professionals heeft geopperd om de doelgroep meer te betrekken. Uit onderzoeken naar interventies waarbij ook wordt samengewerkt met vrijwilligers komt naar voren dat voor het slagen van interventies de doelgroep erg belangrijk is (Van der Klein et al, 2012; Blok, Wagemakers, Van Leeuwe & Scholten, 2014). Echter, blijkt uit de interviews dat het creëren van draagvlak en het bereiken van de doelgroep lastig is. Een verklaring daarvoor kan zijn dat de thema's niet aansluiten op waar behoefte aan is in de wijk. Het is dus verstandig de doelgroep mee te laten denken over de invulling van het project (Wagemakers et al., 2007).

Procesreflectie

De laatste voorwaarde voor een goede interdisciplinaire samenwerking is procesreflectie. Uit de literatuur blijkt dat reflectie belangrijk is voor de voortgang van de samenwerking als wel voor het project (Altman, Endres, Lorig, Howard-Pitney & Rogers, 1991). Op basis van een procesreflectie kan de samenwerking aangepast en versterkt worden (Bronstein, 2003).

Uit de resultaten komt naar voren dat alleen de startformulieren zijn geëvalueerd door vrijwilligers en professionals en op basis van de evaluatie zijn aangepast. Verder komt uit de interviews niet duidelijk naar voren dat er procesreflectie plaatsvindt tussen vrijwilligers en professionals. Mogelijk dat er nauwelijks aan procesreflectie is gedaan omdat in de opstartende fase nog onduidelijkheid was over de opzet van het project en hoe alles zou worden vormgegeven. Een procesreflectie met vrijwilligers en professionals zou dan veel tijd in beslag nemen en het project mogelijk vertragen.

Gedurende het proces vinden er wel aanpassingen plaats, maar daarover vindt geen overleg plaats tussen de vrijwilligers en professionals. Mogelijk doordat er niet tot nauwelijks procesreflectie plaatsvindt, is de samenwerking tussen de vrijwilligers en professionals niet intensief. Uit de resultaten blijkt dat er vanuit de vrijwilliger wel behoefte is aan procesreflectie. Het lijkt wenselijk dat

vrijwilligers meedenken over het project aangezien de vrijwilligers degene zijn die het project ten uitvoer brengen en dus ook zicht hebben op het proces. Daarnaast is procesreflectie wenselijk omdat, zoals uit de resultaten blijkt, over veel punten de meningen in het algemeen tussen de betrokken personen verschillen.

Hierboven zijn de door Bronstein (2003) genoemde voorwaarden voor een goede interdisciplinaire samenwerking vergeleken met de resultaten uit de interviews en observaties. Daarnaast heeft Bronstein (2003) ook een aantal factoren benoemd die van invloed zijn op de interdisciplinaire samenwerking tussen professionals. Hieronder wordt besproken in hoeverre die factoren ook van invloed zijn op de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals.

Professionele rol

De professionele rol van alle mensen, die betrokken zijn bij een interdisciplinaire samenwerking, beïnvloedt de samenwerking. Bronstein (2003) verstaat onder een professionele rol dat mensen zich houden aan de normen en waarden binnen de samenwerking. Professionele rol lijkt alleen te horen binnen een samenwerking tussen professionals, maar vrijwilligers en professionals noemen een aantal normen en waarden die zij belangrijk vinden binnen een samenwerking en waar iedereen zich aan zou moeten houden om de samenwerking goed te laten verlopen. Het lijkt ook vanzelfsprekend dat er normen en waarden gelden bij een samenwerking tussen vrijwilligers en professionals. Normen en waarden geven weer hoe iemand zich dient te gedragen binnen de samenwerking en dat is niet alleen zo bij professionals.

Uit de literatuur is weinig bekend over de professionele rol van vrijwilligers en professionals. Wel wordt in een onderzoek genoemd dat het belangrijk is dat de vrijwilliger wordt gezien als een gelijkwaardige partner van de professional (Van der Klein, Mak & Van der Gaag, 2011).

Structurele kenmerken

Daarnaast beïnvloeden structurele kenmerken de interdisciplinaire samenwerking. Bronstein (2003) noemt verschillende structurele kenmerken die van invloed kunnen zijn op de samenwerking: normale werkdruk, een organisatie die interdisciplinaire samenwerking aanmoedigt, administratieve ondersteuning, autonomie, voldoende tijd en ruimte. Uit de resultaten komt een aantal structurele kenmerken die Bronstein (2003) noemt naar voren. Het gaat dan om administratieve ondersteuning en voldoende ruimte voor vergaderingen en het geven van activiteiten. De andere structurele kenmerken kunnen van invloed zijn, maar zijn niet nadrukkelijk naar voren gekomen in de resultaten.

Daarnaast zijn er structurele kenmerken uit de resultaten naar voren gekomen die niet benoemd worden door Bronstein (2003). Het hebben van samenwerkingspartners is zo'n structureel kenmerk. Het model van Interdisciplinaire Samenwerking (Bronstein, 2003) gaat over de samenwerking tussen professionals om doelen te bereiken die een enkele professional niet kan bereiken, daarbij zijn samenwerkingspartners mogelijk niet nodig omdat professionals waarschijnlijk over voldoende vaardigheden beschikken en vanuit de eigen organisatie voldoende middelen tot hun beschikking hebben. Samenwerkingspartners zijn bij Slim Leven nodig voor de voortgang van het project en daarmee van invloed op de samenwerking. Ook uit het onderzoek naar de 'Maatjesprojecten', waarbij vrijwilligers samenwerken met professionals, blijkt dat het opbouwen van een netwerk met verschillende organisaties en professionals erg belangrijk is voor de voortgang van een project

(Dekker & Braam, 2010). Echter, blijkt uit de resultaten dat de samenwerking met samenwerkingspartners moeilijk van de grond komt. Ook bij andere projecten blijkt het opbouwen van externe relaties moeilijk te verlopen (ZonMw, n.d.). Mogelijk zien samenwerkingspartners Slim Leven als concurrentie doordat Slim Leven vergelijkbare activiteiten aanbiedt. Die conclusie komt ook naar voren in het rapport van het Sociaal Cultureel Planbureau (De Klerk et al., 2014). Daarnaast wordt er mogelijk te weinig contact gelegd met potentiële samenwerkingspartners of wordt er te weinig geïnvesteerd in een duurzame relatie.

Een ander structureel kenmerk, dat niet genoemd wordt door Bronstein (2003) is kennis en kunde van de betrokkenen om de taken te kunnen uitvoeren. Bronstein (2003) benoemt waarschijnlijk kennis en kunde niet als structureel kenmerk omdat professionals vanuit de studie al voldoende kennis en kunde in huis hebben om de taken te kunnen uitvoeren. Het trainen en opleiden van vrijwilligers en het hebben van een duidelijke structuur door het maken van heldere afspraken komt ook vaker naar voren bij andere interventies waarbij vrijwilligers samenwerken met professionals (Runia & Machielse, 2012; Peters & Van de Maat, 2012; Oudenampsen et al., 2012). Het gaat dan niet alleen om trainingen voor aanvang van het vrijwilligerswerk, maar ook gedurende het vrijwilligerswerk (WHO, 2007). Zo krijgen vrijwilligers bij het Burgerinterventieteam workshops aangeboden die van pas komen in de praktijk (Lammersen, 2010). De meningen verschillen of er eisen gesteld zouden moeten worden aan de kennis en kunde van vrijwilligers voor aanvang van het vrijwilligerswerk. Uit de literatuur blijkt dat duidelijke afspraken over rollen en taken belangrijk zijn om te bepalen aan welke eisen vrijwilligers moeten voldoen (Van Daal, Winsemius & Plemper, 2005).

In de literatuur is niet veel bekend over de benodigde kennis en kunde van professionals bij de samenwerking met vrijwilligers. In de literatuur wordt wel genoemd dat de professional een relatie met de vrijwilliger moet kunnen opbouwen en onderhouden (Runia & Machielse, 2012; Van Daal et al., 2005). Ook is het voorstelbaar dat professionals moeten beschikken over organisatorische vaardigheden en vrijwilligers moeten kunnen aansturen.

Naast duidelijke kennis en kunde worden duidelijke afspraken belangrijk gevonden, waarbij notulen en een agenda belangrijke hulpmiddelen zijn om structuur aan te brengen en duidelijkheid te creëren. Duidelijke afspraken wordt niet benoemd als beïnvloedende factor door Bronstein (2003). Mogelijk doordat professionals en vrijwilligers nog onervaren waren met het uitvoeren van een project als Slim Leven, werden er in de opstartende fase over het algemeen geen notulen en agenda's gemaakt voor de vergaderingen. Aan de andere kant mag je van professionals verwachten dat zij gewend zijn te werken met agenda's en notulen, aangezien professionals vaker vergaderingen bijwonen. Mogelijk dat daarom Bronstein (2003) duidelijke afspraken niet nadrukkelijk benoemd als structureel kenmerk.

Persoonlijke kenmerken

De laatste factor die de samenwerking beïnvloedt, zijn persoonlijke kenmerken (Bronstein, 2003). Uit de resultaten komen geen duidelijke persoonlijke kenmerken naar voren. Uit andere projecten waarbij vrijwilligers samenwerken met professionals komen wel persoonlijke kenmerken naar voren die van invloed zijn op de samenwerking (Runia & Machielse, 2012; Lammersen, 2010). Belangrijke persoonlijke kenmerken zijn o.a. vriendelijkheid, niet oordelend zijn, empathie en goed kunnen communiceren (White, South, Woodall & Kinsella, 2010). Daarnaast is het belangrijk dat vrijwilligers goed hun grenzen kunnen aangeven (De Klerk et al., 2014). Dat er geen persoonlijke kenmerken naar

voren zijn gekomen uit de resultaten heeft mogelijk te maken dat er onvoldoende navraag is gedaan naar die kenmerken. Aan de andere kant worden er, naast affiniteit met voeding en of beweging, weinig eisen gesteld aan de vrijwilligers. Dat kan betekenen dat er een grote verscheidenheid is aan vrijwilligers en persoonlijke kenmerken niet zo van belang worden geacht voor de samenwerking. Mogelijk dat bovengenoemde persoonlijke kenmerken wel enigszins van invloed zijn, maar niet belangrijk genoeg worden bevonden voor de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals.

Rolverdeling en verantwoordelijkheden

Uit de resultaten kan geconcludeerd worden dat duidelijke rolverdeling en duidelijke verantwoordelijkheden belangrijke factoren zijn voor de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals. Ook uit andere projecten met vrijwilligers blijkt dat het maken van afspraken over taakverdelingen erg belangrijk is (Oudenampsen et al., 2012; Peters & Van de Maat, 2012). En dat het hebben van duidelijke gedefinieerde verantwoordelijkheden leidt tot een betere samenwerking (Van Daal et al., 2005).

De factoren rolverdeling en verantwoordelijkheden komen niet naar voren in het model van Interdisciplinaire Samenwerking (Bronstein, 2003). Dat heeft mogelijk te maken dat professionals al vanuit hun professie duidelijke taken en verantwoordelijkheden hebben. Al is het voorstelbaar dat binnen een samenwerking met professionals met verschillende achtergronden het bevorderlijk kan zijn voor de samenwerking dat professionals ook weten wat er van hun verwacht wordt en dat de rollen en verantwoordelijkheden voor iedereen duidelijk zijn.

Uit de resultaten blijkt dat over de verantwoordelijkheden van met name de vrijwilligers geen consensus is. Hierdoor worden de vrijwilligers mogelijk teveel vrijgelaten in de taken en nemen ze soms meer verantwoordelijkheden op zich dan van vrijwilligers verwacht mag worden. Waarschijnlijk doordat iedereen zijn eigen gang kan gaan, is er minder sprake van een gezamenlijk project. Uit de literatuur blijkt ook dat het niet duidelijk hebben van de rol- en taakverdelingen en verwachtingen naar elkaar, ertoe leidt dat een project moeizaam van de grond komt of dat een project vastloopt (Wagemakers, et al., 2007). Daarnaast kan er door onduidelijkheid over de verantwoordelijkheden conflicten ontstaan, wat de samenwerking niet ten goede komt (Graham & Bois, 1997). Uit de resultaten blijkt dat sommige professionals en vrijwilligers aangeven dat vrijwilligers bij het project teveel taken van de professional krijgen toebedeeld.

Verder komt uit de resultaten naar voren dat een belangrijke taak van de projectleider en de coördinatoren de begeleiding en ondersteuning is van de vrijwilligers, zodat vrijwilligers hun taken goed kunnen uitvoeren. Uit de literatuur blijkt ook dat ondersteuning en begeleiding van vrijwilligers erg belangrijk is voor de samenwerking (WHO, 2007) en dat vrijwilligers terecht kunnen bij de professional (De Klerk et al., 2014). Op het punt van begeleiding en ondersteuning gaat Bronstein (2003) ook niet in. Dat heeft mogelijk te maken dat professionals al over voldoende ervaring en capaciteiten beschikken om zelfstandig de taken te kunnen vervullen zonder dat ze daarin begeleid worden.

Vrijwilligers geven ook aan dat ze waardering van de professionals belangrijk vinden. Uit de literatuur blijkt dat waardering krijgen voor de inzet motiverend werkt en bevorderend is voor de samenwerking (Van der Klein et al., 2011; Oudenampsen et al., 2006). De professionals krijgen betaald voor hun inzet, de vrijwilligers krijgen bij Slim Leven een zeer kleine vergoeding en daarom is

het ook belangrijk dat vrijwilligers op een andere manier beloond worden. Het is mogelijk dat wanneer die waardering er voor vrijwilligers niet is, zij minder zin hebben om zich in te zetten en om te blijven samenwerken met professionals. Toch lijkt mij dat professionals ook gewaardeerd willen worden wanneer zij samenwerken met andere professionals en dat waardering ook daarbij van invloed is op de samenwerking. Uit de resultaten blijkt dat sommige vrijwilligers vinden dat die waardering niet voldoende is en ervaren niet altijd voldoende betrokkenheid. Dat kan mogelijk komen doordat er geen één op één gesprekken plaatsvinden waarbij er aandacht wordt besteed aan de vrijwilligers zelf en wat ze nodig hebben wat betreft ondersteuning en begeleiding.

Uit de resultaten blijkt ook dat er twee groepen zijn binnen Slim Leven die nauwelijks samenwerken. Sommige mensen zijn van mening dat die twee groepen meer zouden moeten gaan samenwerken. Anderen zijn al blij dat er zich deelnemers hebben aangemeld. Veel deelnemers willen alleen deelnemen aan de beweegactiviteiten, waardoor de voedingsactiviteiten niet goed van grond komen. De vraag blijft of de voedingsgroep zich moet laten zien bij de beweegactiviteiten of dat Slim Leven blij moet zijn met de deelnemers. Het krijgen van deelnemers uit met name de lage SES gebieden is vaak erg lastig (Flink et al., 2014). Mensen in de lage SES gebieden participeren over het algemeen ook minder (Engbersen & Snel, 2015). Op grond daarvan kan geconcludeerd worden dat er inderdaad eerst deelnemers moeten komen en dat later de voedingsactiviteiten onder de aandacht kunnen worden gebracht. Echter, Slim Leven wil zich bezig houden met een gezondere leefstijl en daar hoort voeding ook bij. Daarnaast lijkt een scheiding te ontstaan binnen het project, met aan de ene kant de voedingsgroep en aan de andere kant de beweeggroep. Door de scheiding zal mogelijk de samenwerking binnen het project ook minder goed verlopen.

Communicatie en informatievoorziening

Andere factoren die belangrijk blijken te zijn bij de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals is goede communicatie en informatievoorziening. Uit de literatuur blijkt ook dat voor het slagen van het project en de onderlinge samenwerking het erg belangrijk is dat de communicatie goed verloopt (Wagemakers et al., 2007; Van Daal et al., 2005). Al lijkt een goede onderlinge communicatie en informatievoorziening tussen professionals ook belangrijk, toch worden die factoren niet expliciet genoemd door Bronstein (2003). Wat de achterliggende reden daarvan is, is moeilijk te zeggen.

Over informatievoorziening is niet veel bekend in de literatuur. Al is het waarschijnlijk verstandig dat iedereen over voldoende informatie beschikt om de taken uit te kunnen voeren en het project goed te laten verlopen. Daarnaast kan het zo zijn dat door informatie te delen iedereen betrokken wordt bij het project en dat het bevorderlijk is voor de onderlinge samenwerking. Dat sluit aan op wat in de literatuur naar voren komt, namelijk dat resultaten van de interventie teruggekoppeld moeten worden waardoor mensen ook meer betrokken zijn bij het project (Dekker & Braam, 2010).

Keuze voor het model van Interdisciplinaire Samenwerking

In het theoriehoofdstuk is ervoor gekozen om het model van Interdisciplinaire Samenwerking (Bronstein, 2003) te gebruiken als leidraad voor het beantwoorden van de probleemstelling, om daarmee te achterhalen wat de succes- en faalfactoren zijn van de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals bij het project Slim Leven. Het model is mogelijk niet geheel toepasbaar op de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals. Een aantal factoren uit het model van Interdisciplinaire Samenwerking komt namelijk niet naar voren uit de resultaten, dat zijn nieuwe

professionele activiteiten en flexibiliteit. Hoewel te beredeneren is dat flexibiliteit wel belangrijk kan zijn voor de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals. Daarnaast blijken persoonlijke kenmerken waarschijnlijk geen grote invloed te hebben op de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals. Ook is er uit de resultaten een aantal factoren naar voren gekomen die belangrijk zijn voor de samenwerking, maar niet benoemd worden door Bronstein (2003). Met name een duidelijke rolverdeling en duidelijke verantwoordelijkheden blijken van grote invloed op de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals. Daarnaast is een goede communicatie en informatievoorziening ook belangrijk. Om het model meer geschikt te maken om de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals te onderzoeken, kan het model aangevuld worden met duidelijke rolverdeling en duidelijke verantwoordelijkheden en daarnaast goede communicatie en informatievoorziening. Mogelijk dat die factoren ook van invloed zijn op de samenwerking tussen professionals.

Hoewel door een semi-gestructureerde interviewopzet het mogelijk was om andere belangrijke factoren te achterhalen voor de samenwerking, is het model van Bronstein (2003) wel lijdend geweest voor de interviewopzet. Daardoor kan het zo zijn dat andere belangrijke factoren onopgemerkt zijn gebleven.

Het project Slim Leven

Zoals in de inleiding vermeld, past de opzet van het project Slim Leven binnen de participatiesamenleving en de WMO, waarbij de 'civil society' steeds belangrijk wordt omdat mensen elkaar meer moeten ondersteunen en helpen en daarnaast meer eigen verantwoordelijk moeten nemen voor zichzelf en voor de omgeving. In essentie zou een project als Slim Leven mensen kunnen verbinden, zodat de 'civil society' sterker wordt in de wijk Vinkhuizen en dat daardoor inwoners elkaar meer gaan helpen en ondersteunen. Het lijkt erop dat mensen met name meedoen aan het project om af te vallen en gezonder te worden, daarnaast doen mensen mee voor de sociale contacten. Hoewel het huidige onderzoek zich heeft gefocust op de samenwerking is het mogelijk dat die sociale contacten niet zo diepgaand zullen zijn dat de inwoners in de wijk Vinkhuizen meer zullen gaan participeren. Uit onderzoek blijkt ook dat inwoners in gebieden met een laag sociaal economische status, zoals Vinkhuizen, minder participeren dan inwoners in gebieden met een hoog sociaal economische status (Engbersen & Snel, 2015). Ik vind het wel een erg goed project om meer mensen gezonder te laten leven die het niet zo breed hebben en dat mensen meer sociale contacten opbouwen met mensen in hun buurt. Daarnaast is het project opgezet en wordt het uitgevoerd mede door vrijwilligers, waardoor het project niet veel geld kost. Ik denk dan ook dat Slim Leven een goed voorbeeld is voor andere wijken. Een aantal wijken in Groningen heeft dan ook al belangstelling getoond in het project.

5.3 Sterke en zwakke punten

In deze paragraaf worden de sterke en zwakke punten van het onderzoek besproken.

Sterke punten

Een sterk punt van het huidige onderzoek is dat er meerdere manieren van dataverzameling zijn gebruikt. Gedurende tien weken is de samenwerking bij Slim Leven geobserveerd en er zijn interviews afgenomen met betrokkenen. Een nadeel van observaties is dat het subjectief is. De observaties zijn echter een aanvulling op de interviews. Door de open vraagstelling tijdens de interviews konden de participanten hun mening, visie en perceptie over de samenwerking naar voren

brengen. Hier en daar zijn soms gesloten vragen gesteld, maar met doorvragen kon toch een duidelijk antwoord worden verkregen. Het voordeel van meerdere manieren van dataverzameling is dat er een meer genuanceerd beeld verkregen is van de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals.

Verder is na elk interview gekeken welke punten naar voren waren gekomen en daar is vervolgens op doorgegaan in de volgende interviews. Er is onder andere doorgevraagd op de rolverdeling en verantwoordelijkheden van de vrijwilligers en de professionals, daar bleken namelijk verschillende visies en meningen over te bestaan. Verder is er aandacht besteed in de interviews aan de begeleiding van de vrijwilligers, wat door de participanten als erg belangrijk wordt gezien bij de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals. De interviewopzet heeft tijdens de interviews enkel gefungeerd als leidraad, waardoor er een 'echt' gesprek kon ontstaan tussen de interviewer en de participanten en daardoor kon er explorierend onderzoek verricht worden.

Daarnaast waren veel mensen bereid om mee te werken aan een interview waardoor verschillende betrokkenen geïnterviewd konden worden. Van de twintig mensen die betrokken waren bij het project tijdens het onderzoek, zijn dertien mensen geïnterviewd. Dat betekent dat verschillende betrokkenen hun mening en visie hebben kunnen geven en dat daardoor een goed beeld is verkregen van de opvattingen van de verschillende betrokkenen. Ondanks dat veel van de betrokkenen bij Slim Leven zijn geïnterviewd, zijn er te weinig interviews afgenomen om op alle factoren saturatie te krijgen.

Zwakke punten

Naast sterke punten van het onderzoek zijn er ook zwakke punten aan te wijzen. Zo is het bij de codering van interviews belangrijk dat meerdere mensen de interviews coderen, zodat zeker is dat de juiste concepten uit de interviews zijn gehaald (Hennink et al., 2011). Wanneer meerdere mensen zich hebben bezig gehouden met het coderen komt dat de betrouwbaarheid van het onderzoek ten goede (Babbie, 2010). De codes en concepten die zijn aangemaakt in het huidige onderzoek zijn niet gecontroleerd door meerdere mensen, waardoor de passages mogelijk niet onder de juiste codes en concepten zijn ondergebracht.

Daarnaast kan genoemd worden dat het lastig is in te schatten of de resultaten van kwalitatief onderzoek betrouwbaar zijn, doordat mensen mogelijk sociaal wenselijke antwoorden geven (Babbie, 2010). Uit de literatuur is bekend dat participanten meer sociaal wenselijke antwoorden geven bij interviews dan bij zelf in te vullen vragenlijsten. Dat heeft te maken met de mate van anonimiteit (Tourangeau & Smith, 1996). Dit is geprobeerd op te vangen door de samenwerking te observeren en daarnaast de interviews anoniem te verwerken. Daarnaast was er tijdens de stage al een band opgebouwd met de vrijwilligers en enkele professionals en daardoor waren veel participanten openhartiger in het geven van hun mening.

Tot slot kan de onderzoeker door de observaties bevooroordeeld zijn omdat er een beeld vergekeken is van de samenwerking binnen Slim Leven, waardoor de onderzoeker mogelijk onbewust gestuurd heeft tijdens de interviews (Babbie, 2010). Dit is mogelijk het geval geweest bij dit onderzoek. Om beïnvloeding zo veel mogelijk te voorkomen zijn tijdens de interviews zoveel mogelijk open vragen gesteld en is geprobeerd te voorkomen dat er suggestieve vragen werden gesteld.

5.4 Aanbevelingen

In deze paragraaf zijn aanbevelingen voor in de praktijk en voor vervolgonderzoek beschreven.

Praktische aanbevelingen

Het doel van het huidige onderzoek was om de succes- en faalfactoren te onderzoeken van de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals bij het project Slim Leven en vervolgens aanbevelingen te geven die gebruikt kunnen worden om het project aan te passen.

De eerste aanbeveling is om gezamenlijk met de professionals en de vrijwilligers een bijeenkomst te beleggen, waarbij duidelijke afspraken gemaakt worden over het gemeenschappelijk doel van Slim Leven, de rolverdeling en de daarbij horende verantwoordelijkheden, de opkomst bij vergaderingen en cursussen, het beantwoorden van email en het invullen van formulieren. Het verdient aanbeveling om al die afspraken vervolgens vast te leggen.

De tweede aanbeveling sluit aan op de vorige aanbeveling. Het is wenselijk om regelmatig met vrijwilligers en professionals om de tafel te gaan zitten en het project, de activiteiten, de voortgang en het proces te evalueren. Op die manier kan voortijdig worden ingegrepen wanneer er zich problemen voordoen. Immers, elke fase van het project is anders en vraagt mogelijk ook om een andere aanpak. Daarnaast worden vrijwilligers door een evaluatie meer betrokken bij het project, waardoor ze ook langer gemotiveerd blijven en mogelijk ook langer zich zullen blijven inzetten.

De derde aanbeveling is de begeleiding van vrijwilligers en het blijvend binden van vrijwilligers. Vrijwilligers kunnen immers zo weg zijn om wat voor redenen dan ook. Om vrijwilligers te behouden is het erg belangrijk dat er trainingen en cursussen worden aangeboden alvorens de vrijwilligers aan de slag gaan zodat ze goed voorbereid zijn, dat is tevens goed voor de kwaliteit van het project. Verder is, zoals ook in het projectplan (2014) wordt beschreven, de begeleiding van vrijwilligers door een professional zeer wenselijk. Dat kan in de vorm van een één op één gesprek, waarbij navraag wordt gedaan naar de behoeften van de vrijwilligers. Daardoor zullen vrijwilligers zich meer betrokken voelen bij het project.

Doordat voor het project het erg belangrijk is om samen te werken met organisaties en professionals zoals huisartsen in de wijk is de vierde aanbeveling om meer te investeren in het leggen van contacten met organisaties en professionals. In het projectplan (2014) en in de ZonMw aanvraag (2014) staat ook vermeld dat contact en samenwerking met zorgprofessionals, organisaties en accommodaties in de wijk belangrijk is voor het project. Er zou daarnaast een communicatiestrategie worden opgesteld (Projectplan, 2014). Die communicatiestrategie is nog niet geschreven. Het is wel aan te raden daar aandacht aan te besteden. Het contact met zorgprofessionals en organisaties in de wijk kan intensiever door zorgprofessionals en organisaties ook daadwerkelijk op te zoeken en te bespreken hoe ze elkaar van dienst kunnen zijn. Daarbij is het belangrijk om aan te geven dat Slim Leven een aanvulling is op de professionals en niet een vervanging waardoor organisaties en professional mogelijk eerder bereid zijn om intensiever samen te werken en deelnemers door te verwijzen.

Vervolgonderzoek

De eerste aanbeveling voor vervolgonderzoek is de effectiviteit van het project Slim Leven. Het project is ongeveer een jaar geleden van start gegaan met als doel om de gezondheid van de

inwoners in Vinkhuizen te verbeteren en de sociale participatie te vergroten. Er kan een onderzoek worden gedaan naar het effect van Slim Leven op de gezondheid van de deelnemers. In het startformulier, die wordt afgenomen voordat deelnemers starten, zijn vragen over de gezondheid opgenomen zoals gewicht, hoeveelheid beweging en over de ervaren gezondheid. Na drie maanden wordt er nogmaals een vragenlijst afgenomen met soortgelijke vragen. De antwoorden van beide vragenlijsten worden ingevoerd in een daarvoor bestemd bestand. Daarnaast vullen deelnemers een eetdagboek in om te kunnen zien hoe het voedingspatroon van de deelnemers eruit ziet. Op die manier is het mogelijk om te onderzoeken of de gezondheid en de leefstijl van de deelnemers is verbeterd. Het project beschikt daarnaast binnenkort over een spiermassameter, die ook goed gebruikt kan worden om de gezondheid te meten van de deelnemers. Die meting moet wel voor deelname plaatsvinden. Het is daarnaast bij de meting van de gezondheid en leefstijl wel van belang dat alle informatie wordt nagevraagd door de vrijwillige begeleiders.

Ook kan de sociale participatie in de wijk worden onderzocht. In het startformulier zijn over de omgeving ook vragen opgenomen, die bij de evaluatie ook terugkomen en worden verwerkt in een bestand. Daarnaast kunnen enquêtes worden afgenomen onder inwoners die niet deelnemen. Op die manier kan vergeleken worden of de sociale participatie en betrokkenheid door het project Slim Leven is verbeterd.

Verder komt uit de resultaten naar voren dat het werven van deelnemers voor met name de voedingsactiviteiten stroef verloopt. Uit de literatuur blijkt ook dat het bereiken van de doelgroep erg lastig is bij leefstijlinterventies (Wagemakers et al., 2007). Het is dan ook interessant om te onderzoeken waarom het moeilijk is om deelnemers te werven en op welke punten de werving van deelnemers verbeterd kan worden. Dat kan onderzocht worden door interviews af te nemen met professionals, vrijwilligers, deelnemers en buurtbewoners. Op die manier kan achterhaald worden op welke manier deelnemers het best geworven kunnen worden en kan er beter worden ingesprongen op de behoefte van de doelgroep waardoor leefstijlinterventies aantrekkelijker worden voor de wijkbewoners.

Literatuur

- Aalbers, M., Preller, L., Den Hartog, F., & Wagemakers, A. (2013). De netwerkstructuur van de BeweegKuur. *TSG*, 91, 91-94. doi: 10.1007/s12508-013-0033-4
- Altman, D.G., Endres, J., Lorig, K., Howard-Pitney, B., & Rogers, T. (1991). Obstacles to and future goals of ten comprehensive community health promotion projects. *J Commun Health*, 1991, 16, 2999- 3014. doi: 10.1007/BF01324515
- Babbie, E. (2010). *The practice of social research*. Belmont, CA: Cengage learning.
- Barte, J.C.M., Ter Bogt, N.C.W., Beltman, F.W., Van der Meer, K., & Bemelmans, W.J.E. (2010). De GOAL-studie: een leefstijlinterventie voor patiënten met overgewicht en obesitas ter voorkoming van verdere gewichtsstijging. *Bijblijven*, 26, 49-55. doi: 10.1007/BF03088782.
- Beltman, H., Sok, K., Lucassen, A., & Royers, T. (2012). Burgerprojecten in zorg en welzijn. Geraadpleegd op [https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Kennisdossier%203%20Burgerprojecten%20in%20zorg%20en%20welzijn%20\[MOV-1421992-0.1\].pdf](https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Kennisdossier%203%20Burgerprojecten%20in%20zorg%20en%20welzijn%20[MOV-1421992-0.1].pdf)
- Blok, M., Wagemakers, A., Van Leeuwe, M., & Scholten, M. (2014). Eigen Kracht-interventies in het Centrum voor Jeugd en Gezin. *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen*, 92, 156-162. doi: 10.1007/s12508-014-0062-7
- Böckenholt, U. (2014). Modeling motivated misreports to sensitive survey questions. *Psychometrika*, 79, 515-537. doi: 10.1007/S11336-013-9390-9
- Bracht, N., & Rice, R.E. (2012). Community partnership strategies in health campaigns. In R.E. Rice & C.K. Atkin (Eds.), *Public communication campaigns* (pp. 289-304). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Brisson, D.S., & Usher, C.L. (2005). Bonding Social Capital in Low-Income Neighborhoods. *Family Relations*, 54, 644-653. Geraadpleegd op <http://www.jstor.org/stable/40005268>
- Bronstein, L.R. (2003). A model for interdisciplinary collaboration. *Social Work*, 48, 297-306. doi: 10.1093/sw/48.3.297
- Brown, G.F.C. (1995). Factors that facilitate or inhibit interdisciplinary collaboration within a professional bureaucracy. Unpublished doctoral dissertation, University of Arkansas.
- Centraal bureau voor de statistiek (CBS). (2013). Gezondheid en zorg in cijfers 2013. Geraadpleegd op <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/B3173C43-368C-4190-8D9C-88E6BBF2CBE8/0/2013c156puberr.pdf>
- Clarke, A. (2010). *The sociology of healthcare*. Harlow, England: Pearson Education Limited.
- Commissie toekomst lokaal bestuur. (2006). Wil tot verschil. Gemeenten in 2015. Geraadpleegd op <https://www.kinggemeenten.nl/sites/king/files/Wil-tot-Verschil-Cie-Bovens-VNG-2006.pdf>
- Cornwall, A. (2008). Unpacking 'Participation': models, meanings and practices. *Commun Dev*, 43, 269-283. doi: 10.1093/cdj/bsn010

- Dash, S.P. (2001). The State, Civil Society and Democracy: A Note. *The Indian Journal of Political Science*, 62, 241-252. Geraadpleegd op <http://www.jstor.org/stable/42753670>
- Dekker, F., & Braam, H. (2010). De beste maatjes. Geraadpleegd op <http://www.verwey-jonker.nl/doc/participatie/3819%20De%20Beste%20Maatjes%20workingpaper%20def.pdf>
- De Klerk, M., De Boer, A., Kooiker, S., Plaisier, I. & Schyns, P. (2014). *Hulp geboden* (scp-publicatie 2014-27). Geraadpleegd op Sociaal Cultureel Planbureau website: <file:///C:/Users/Gebruiker/Downloads/Hulp%20geboden.pdf>
- De Vos, H. (2003). Geld en 'de rest'. *Sociologische gids*, 50, 285-308. Geraadpleegd op <https://www.rug.nl/research/portal/files/14531671/VosHde-Geld-2003.pdf>
- Engbersen, G., & Snel, E. (2015, Juni 11). Als de burger het zelf moet doen, blijven arme buurten achter. *NRC*. Geraadpleegd op <http://www.kenniswerkplaats-leefbaar.nl/wp-content/uploads/Artikel-NRC-Engbersen-Snel-Mattheus-in-de-Buurt-1.pdf>
- Flink, I., Kreuger, F., De Haan, S., Burdorf, A., & Burema, G. (2014). Succesfactoren en belemmerende factoren bij burgerinitiatieven op het gebied van sporten en bewegen in lage SES wijken. *TSG*, 92, 11-15. doi: 10.1007/s12508-014-0008-0.
- Gemeente Groningen. (2010). Vinkhuizen nu erbij blijven! Geraadpleegd op [file:///C:/Users/Gebruiker/Downloads/Vinkhuizen%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/Gebruiker/Downloads/Vinkhuizen%20(3).pdf)
- Gerritsen, A.G.A., & Nauta, A.P. (2008). Samenwerking is te leren! Maar hoe? *Tijdschrift voor Medisch Onderwijs*, 27, 109-119. doi: 10.1007/BF03078251.
- Goodman, R.M., Speers, M.A., McLeroy, K., Fawcett, S., Kegler, M., Parker, E., . . . Wallerstein, N. (1998). Identifying and defining the dimensions of community capacity to provide a basis for measurement. *Health Education & Behavior*, 25, 258-278. doi: 10.1177/109019819802500303
- Graham, K., & Bois, C. (1997). The complexity of roles in community action projects: the example of the evaluation and program planning. *Evaluation and Program Planning*, 20, 433-442. doi: 0149-7189/97
- Helmink, J. H. M., Raaijmakers, L. G. M., Rutten, G. M., Kremers, S. P. J., & De Vries, N. K. (2013). Gecombineerde leefstijl interventies in Nederland: ervaringen uit de BeweegKuur. *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen* 91, 88-90. doi: 10.1007/s12508-013-0032-5.
- Hennink, M., Hutter, I., & Bailey, A. (2011). *Qualitative research methods*. London, England: Sage.
- Hildebrandt, V. H., Chorus, A. M. J., & Stubbe, J. H. (2010). Bewegen en Gezondheid 2008/2009. Geraadpleegd op <file:///C:/Users/Gebruiker/Downloads/s-3027553b.pdf>
- Jacobs, G. (2005). Participatie en empowerment in de gezondheidsbevordering. *Sociale interventie*, 14, 29-39. Geraadpleegd op <http://www.journalsi.org/index.php/si/article/viewArticle/11>
- Jaffee, D. (2008). *Organization theory*. Glasgow, England: McGraw-Hill Education.

- Kane, R. A. (1980). Multidisciplinary teamwork in the United States: Trends, issues and implications for the social worker. In S. Lonsdale, A. Webb, & T. L. Briggs (Eds.), *Teamwork in the personal and social services and health care* (pp. 138-151). London, Engeland: Personal Social Services Council.
- Karolewski, I.P. (2006). Civil Society and its Discontents. *Polish Sociological Review*, 154, 167-185. Geraadpleegd op <http://www.jstor.org/stable/41274964>.
- Knoops, K., & Van den Brakel, M. (2010). Rijke mensen leven lang en gezond. *TSG*, 88, 17-24. doi: 10.1007/BF03089530
- Lammersen, G. (2010). Buurtinterventieteam Morgenstond. Geraadpleegd op [https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Good%20practice%20Buurtinterventieteam%20Morgenstond%20\[MOV-10073-0.3\].pdf](https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Good%20practice%20Buurtinterventieteam%20Morgenstond%20[MOV-10073-0.3].pdf)
- Leurs, M. (2010). Gezondheidsbevordering vereist samenwerken, tijd en vertrouwen, vooral nu! *TSG*, 88, 234-236. doi: 10.1007/BF03089611.
- Linssen, E., & Hesdhal, B. (2010). Gezond Samen Leven (community-programma) in Oostelijk Zuid-Limburg. *TSG*, 88, 213-215. doi: 10.1007/BF03089602
- Mulder, E.M.J., & Wagemakers, A. (2010). 'De Wijk een bron van energie'. *TSG*, 88, 109-111. doi: 10.1007/s12508-010-0049-y
- Nanninga, M., Nijland, R., Van Dijk, V., & De Jong, J. (2014). Vinkhuizen op je gezondheid! Geraadpleegd op <http://hhs.surfsharekit.nl:8080/get/smpid:53008/DS1>
- Oliver, D.P., & Peck, M. (2008). Inside the Interdisciplinary Team Experiences of Hospice Social Workers. *Journal of Social Work in End-Of-Life & Palliative Care*, 2, 7-21. doi:10.1300/J457v02n03_03
- Oudenampsen, D., Van Vliet, K., Winsemius, A., & Tenhaeff, C. (2006). Samenwerking vrijwilligers en beroepskrachten bij maatschappelijke ondersteuning. Geraadpleegd op [http://wmowerkplaatsutrecht.nl/CmsData/documents/Samenwerking%20beroepskrachten%20en%20vrijwilligers%20\(2006\).pdf](http://wmowerkplaatsutrecht.nl/CmsData/documents/Samenwerking%20beroepskrachten%20en%20vrijwilligers%20(2006).pdf)
- Oudenampsen, D., Nederland, T., & Stavenuiter, M. (2012). Vrijwillig, effectief en efficiënt. Geraadpleegd op http://www.verwey-jonker.nl/doc/participatie/Vrijwillig-effectief-en-efficient_Handreiking_3869_web.pdf
- Peters, A., & Van de Maat, J-W. (2012). Formeel/informeel. *Maatwerk*, 6, 15-17. doi: 10.1007/s12459-012-0168-4
- Projectplan. (2014).
- Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). (2014). Een gezonder Nederland. Kernboodschappen van de volksgezondheid Toekomstig Verkenning 2014. Geraadpleegd op <file:///C:/Users/Gebruiker/Downloads/een-gezonder-nederland.pdf>
- Rijksoverheid (2013). Troonrede 2013. Geraadpleegd op <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/toespraken/2013/09/17/troonrede-2013.html>

- Runia, K., & Machielse, A. (2012). Betrokken professionals en betrokken vrijwilligers. *Maatwerk*, 6, 21-23. doi: 10.1007/s12459-012-0177-3
- Savelsbergh, C. & Nauta, N. (2014). Samenwerken in teams. In R. Hammelburg et al. (Ed.), *Veranderende samenwerking in de zorg* (pp. 39-44). doi: 10.1007/978-90-313-9973-4_9
- Sociaal Cultureel Planbureau (SCP). (2010). *Op weg met de WMO* (scp-publicatie 2010/2). Geraadpleegd op file:///C:/Users/Gebruiker/Downloads/WMO-eindrapport_drukker_DEF.pdf
- Solheim, K, McElmurry, B.J. & Kim, M.J. (2007). Multidisciplinary teamwork in US primary health care. *Social Science & Medicine*, 65, 622–634. doi: 10.1016/j.socscimed.2007.03.028
- Swanborn, P.G. (2007). *Evalueren*. Den Haag: Boom Lemma.
- Tonkers, E. (2015). Vijf misverstanden over de participatiesamenleving. *TSG*, 93, 1-3. doi: 10.1007/s12508-015-0001-2
- Tourangeau, R., & Smith, T. (1996). Asking sensitive questions: the impact of data collection mode, question format, and question context. *Public Opin Q*, 60, 275–304. doi: 10.1086/297751
- Uitslag, B. (2011). Zonder vrijwilliger geen extraatje. *Bijzijn*, 6, 34-36. doi: 10.1007/s12415-011-0181-2
- Van Daal, H.J., Winsemius, A., & Plemper, E. (2005). Vrijwilligers en beroepskrachten. Verslag van een verkennend onderzoek naar hun relatie. Geraadpleegd op <http://www.verwey-jonker.nl/doc/participatie/D1864SAM.pdf>
- Van der Gaag, R., & Van der Klein, M. (2012). Tien cases uit de pedagogische civil society: professionals en vrijwilligers werken samen. Geraadpleegd op http://www.verwey-jonker.nl/doc/jeugd/Tien-cases-uit-de-pedagogische-civil-society_2801_web.pdf
- Van der Klein, M., Mak, J., & Van der Gaag, R. (2011). Professionals en vrijwilligers (organisaties) rondom jeugd en gezin. Geraadpleegd op [http://www.verwey-jonker.nl/doc/jeugd/Professionals_en_vrijwilligers_\(organisaties\)_rond_jeugd_en_gezin_2801_web.pdf](http://www.verwey-jonker.nl/doc/jeugd/Professionals_en_vrijwilligers_(organisaties)_rond_jeugd_en_gezin_2801_web.pdf)
- Van der Klein, M., Bulsink, D., & Van der Gaag, N. (2012). Pedagogische civil society voor beginners. Geraadpleegd op http://www.verwey-jonker.nl/doc/jeugd/Pedagogische-civil-society-voor-beginners_2801_web.pdf
- Van Teerns, M., Daalman, M, De Jong, L., Straatsma, J., & Zwanenberg, L. (2013). Monitor leefbaarheid en veiligheid 2012. Geraadpleegd op http://os-groningen.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=221:lav2012&catid=27:2013&Itemid=10
- Vermeer, A.J.M., Van Assema, P. Jansen, M., Hesdahl, B., & De Vries, N.K. (2012). Duurzame wijkgerichte gezondheidsbevordering: wat is het en welke factoren spelen een rol? *TSG*, 90, 97-104. doi: 10.1007/s12508-012-0041-9.

Vinod, M.J. (2006). The changing dimensions of civil society in the twenty-first century: theory versus reality. *The Indian Journal of Political Science*, 67, 783-792. Geraadpleegd op <http://www.jstor.org/stable/41856263> .

Wagemakers, A., Koelen, A., Van Nierop, P., Meertens, Y., Weijters, J., & Kloek, G. (2007). Actiebegeleidend onderzoek ter bevordering van intersectorale samenwerking en bewonersparticipatie. *TSG*, 85, 23-31. doi: 10.1007/BF03078591

White, J., South, J., Woodall, J., & Kinsella, K. (2010). Altogether Better Thematic Evaluation-Community Health Champions and Empowerment. Geraadpleegd op [file:///C:/Users/Gebruiker/Downloads/AltogetherBetterThematicEvaluation%E2%80%93Community heal.pdf](file:///C:/Users/Gebruiker/Downloads/AltogetherBetterThematicEvaluation%E2%80%93Community%20Health%20Champions%20and%20Empowerment.pdf)

World Health Organization (WHO). (2007). Community Health Workers: What do we know about them. Geraadpleegd op http://www.who.int/hrh/documents/community_health_workers.pdf

Wu, T., Gao, X., Chen, M., & Van Dam, R.M. (2009). Long-term effectiveness of diet-plus-exercise interventions vs. diet-only interventions for weight loss: a meta-analysis. *Obesity reviews*, 10, 313-323. doi: 10.1111/j.1467-789X.2008.00547.x

ZonMw. (n.d.). Dik down in Grunn: intensivering en verbreding aanpak overgewicht in Groningen. Geraadpleegd op: <http://www.zonmw.nl/nl/projecten/project-detail/dik-doun-in-grunn-intensivering-en-verbreding-aanpak-overgewicht-in-groningen/voortgang/>

ZonMw-aanvraag. (2014).

Bijlage 1 Officiële mail participanten interview

Geachte meneer/mevrouw,

Onlangs heeft Alice Kok u al op de hoogte gebracht van het onderzoek dat ik doe over Slim Leven. Het onderzoek doe ik voor mijn afstudeerscriptie van de studie Sociologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Voor mijn onderzoek interview ik vrijwilligers en professionals die betrokken zijn bij het project Slim Leven. De MJD (Maatschappelijk Juridische Dienstverlening) wil verschillende onderzoeken laten doen over het project met als doel het geheel te verbeteren en na te gaan wat de uitkomsten zijn. Mijn onderzoek richt zich vooral op de samenwerking binnen Slim Leven. Jolanda Tuinstra begeleidt vanuit de Wetenschapswinkel Volksgezondheid en geneeskunde (UMCG) mijn onderzoek en Donald van Tol vanuit mijn opleiding Sociologie (RUG). Tijdens het interview zal een aantal vragen gesteld worden over uw ervaringen binnen het project Slim Leven. De antwoorden zullen vervolgens anoniem verwerkt worden. Mocht het zo zijn dat in het kader van het onderzoek citaten uit het interview gebruikt zullen worden, wordt u uiteraard om toestemming gevraagd.

Van 15 april tot 8 mei zal ik de interviews afnemen. Het interview zal plaatsvinden in 't Vinkhuys of in de Vensterschool en zal ongeveer 45 minuten gaan duren. Zou u willen aangeven wanneer u beschikbaar bent voor het interview?

Bij voorbaat hartelijk dank.

Met vriendelijke groet,

Renate Dolstra

Bijlage 2 Interviewopzet

Introductie

Ten eerste wil ik u bedanken dat u mee wilt werken aan een interview over de samenwerking bij Slim Leven. Het interview is onderdeel van mijn onderzoek over de samenwerking bij Slim Leven: wat allemaal een rol speelt, onder andere wanneer professionals en vrijwilligers samenwerken in een project zoals dit. Wat werkt bevorderend en ook wat belemmerend kan werken. In totaal ga ik 13 mensen interviewen die bij Slim Leven betrokken zijn, zodat ik een goed beeld krijg van de ervaringen en meningen van zowel professionals en vrijwilligers. De resultaten van mijn onderzoek beschrijf ik in mijn afstudeerscriptie. Daarin doe ik op basis van de resultaten ook aanbevelingen over de samenwerking bij Slim Leven.

Ik wil graag benadrukken dat alles wat er tijdens het gesprek gezegd wordt vertrouwelijk is en anoniem wordt verwerkt. Ik zou wel graag het gesprek willen opnemen, zodat ik het gesprek later anoniem kan uittypen. Mocht het zo zijn dat bepaalde citaten te herlijden zijn naar iemand, dan vraag ik eerst om toestemming of ik het citaat mag gebruiken.

Introductievragen

- Wat is uw rol bij Slim Leven?
  - Hoe ervaart u die rol?
- Hoe bent u betrokken geraakt bij Slim Leven?

Samenwerking/ professionele rol

Dit onderzoek gaat over hoe mensen samenwerken binnen het project Slim Leven.

- Wat is volgens u belangrijk bij samenwerken?
- Hoe ziet de samenwerking eruit bij Slim Leven?
  - Wat zijn uw ervaringen daarbij?
  - Wat is kenmerkend voor de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals?
  - Wat is belangrijk bij de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals?
- Wat had u verwacht van de samenwerking bij Slim Leven?
  - Zijn die verwachtingen uitgekomen? Wat wel, wat niet?
  - Hoe zou dat aangepakt kunnen worden?

Gemeenschappelijke doelen/ afhankelijkheid/reflectie

- Is er een gemeenschappelijk doel bij Slim Leven? Hoe ziet dat doel er naar uw idee uit?
- Zijn de doelen naar uw mening haalbaar?
  - Wat maakt de doelen haalbaar?
- Hoe ziet de samenwerking tussen professionals en vrijwilligers eruit?
  - Waar merk je dat aan?
  - Zou daarvan een voorbeeld kunnen geven?
- Hoe zijn de verantwoordelijkheden verdeeld? Bent u tevreden over die verdeling?
  - Op wat voor manier voelt u zich verantwoordelijk voor Slim Leven?
- Hoe gaat het nemen van beslissingen in z'n werk?

- Kunt u een voorbeeld geven?
- Wat vindt u daarvan/ hoe heeft u dat ervaren?
- Hoe verloopt de communicatie binnen Slim Leven?
  - Hoe verloopt de communicatie tussen vrijwilligers en professionals?
  - Hoe ervaart u de onderlinge communicatie?

Structurele kenmerken

- Met welke organisaties wordt er samengewerkt?
  - Hoe gaat die samenwerking?
  - Kunt u een voorbeeld geven?
- Welke organisaties zouden nog meer betrokken kunnen worden bij Slim Leven?

Zijn er nog andere punten over Slim Leven en over de samenwerking in het project die u zou willen noemen die nog niet aan bod zijn gekomen?

Dank u voor u medewerking!